

## Secțiune 1.01 NE VORBEȘTE PĂRINTELE CLEOPA VOLUMUL 1

### Articol II. DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

Să vorbim despre ceva care înțelegem cu toții, și cei mai de jos și cei mai de sus. Vorbim ceva de înțeles, dar totodată și ce este mai de folos pentru fapta bună. Vom vorbi despre frica lui Dumnezeu.

La Pilde spune așa: Cu frica lui Dumnezeu se abate tot omul de la rău. Dacă se abate omul de frica lui Dumnezeu de la tot răul, deci frica lui Dumnezeu este prima piedica a păcatului, care împiedica păcatul să nu intre în sufletul nostru.

Prorocul David, prin Duhul Sfânt, ați văzut în Psaltire că ne spune: Începerea înțelepciunii este frica Domnului și înțelegere buna este tuturor celor ce o fac pe dansa. Și iarăși zice Solomon, fiul său, despre înțelepciune mai mult, ca frica Domnului este scoala înțelepciunii. Iar Iisus fiul lui Sirah, în Cartea înțelepciunii lui, spune așa: „Frica Domnului mai presus de toată înțelepciunea a covârșit”.

Vedeți, trei proroci mari lauda frica lui Dumnezeu, care mai de care mai înalt filosofand despre dansa, ca într-adevăr, cum spune și Sfântul Isaac Sirul: Frica lui Dumnezeu este temelia tuturor faptelor bune. El spune ca înțelepciunea are două capete: primul capăt este frica lui Dumnezeu și al doilea capăt este dragostea de Dumnezeu. Dar pentru ce așa? Pentru ca toată fapta buna se începe de la frica lui Dumnezeu și se termina în dragostea de Dumnezeu, care este legătura desăvârșirii și treapta cea mai de sus a tuturor faptelor bune, căci mai mare decât toate este dragostea. Dar, ca să ajungă cineva la dragostea de Dumnezeu, negresit trebuie să aibă mai întâi frica lui Dumnezeu. Ca de aici pornește toată fapta buna: din a se teme omul de Domnul.

Auzi ce zice Duhul Sfânt? Fericit este omul care se teme de Domnul, că intru poruncile Lui va voi foarte. Ai auzit? Cine se teme de Dumnezeu, voi este foarte mult să facă poruncile lui Dumnezeu, adică fapteel bune; după cum și cela ce nu se teme, își da frau liber la toată răutatea și la

tot păcatul.

Cine are frica lui Dumnezeu, este cel mai înțelept om de pe fața pământului. Pentru ca spune Sfântul Grigore de Nissa, marele filosof și fratele marelui Vasile, așa: „Am văzut pe mulți oameni care s-au silit să învețe toată știința cea din afară, iar în cele teologhicești, adică în știința despre Dumnezeu, nu puțin au sporit. Dar fiindcă le-a lipsit lor adevărată înțelepciune, care este frica lui Dumnezeu, departe s-au făcut de Dumnezeu și în mocirla tuturor relelor au ajuns”.

Auzi pe unul că are două doctorate, două licențe. Dar auzi că-i preacurvar, un ateu, un om necredincios, un om fără judecata, fără milă de săraci, fără dragoste de aproapele lui, care da cu piciorul în toată fapta bună și în credința cea dreaptă. Ce-i folosește lui știința cea din afară, dacă n-are frica lui Dumnezeu? Mai bine nu se naștea unul ca acesta, care nu cunoaște pe Ziditorul său și nu se teme de el în toată vremea, ca să se ferească de rău și să facă binele.

De aceea vă spun: îi bine ca omul să învețe carte multă, să fie și inginer, să fie și doctor, să fie și profesor și profesor universitar; să fie și militar, să fie și general, ce-a rânduit Dumnezeu pentru fiecare. Dar în toate treptele lui să nu uite frica de Dumnezeu. Ca, dacă a uitat de Dumnezeu, mai bine nu mai venea în lumea aceasta și mai bine nu se naștea să vadă atâta bunătate a lui Dumnezeu. Cum ne-a dat El noua viața, mintea, aerul, lumina, căldura, ploile la vreme, hrana, belșug, sănătate, vedere, auz, înțelepciune și, după atâtea binefaceri ale lui Dumnezeu, să închidă ochii ca păsările cele de noapte, care nu văd decât numai la întuneric și să nu vadă pe Dumnezeu, Care este lumina cea neapropiata și locuiește în lumina cea neapropiata.

De aceea am început să vă spun: fericite de omul care se teme de Dumnezeu, ca acela este adevărat om înțelept și acela va avea fericire și în veacul de acum și în veacul cel viitor.

Cine se teme de Dumnezeu, nu-i place să ia avutul

altuia.

Cine se teme de Dumnezeu, nu se duce la femeia altuia.

Cine se teme de Dumnezeu, și cu soția sa trăiește în curăție, după rânduiala Bisericii.

Cine se teme de Dumnezeu, nu face avorturi, nu-i bețiv, nu-i tutungiu, nu-i bataus, nu-i râvnitor de avere străina, nu-I nesupus, asculta de stăpânirea statului, cinstește stăpânirea, după Apostolul Pavel: El da celui cu cinstea, cinste; celui cu dajdia, dajdie; celui cu frica, frica; și nimănui cu nimic nu-i rămâne dator, decât să iubească pe Dumnezeu și pe aproapele.

Cine se teme de Dumnezeu, nu doarme în timpul Sfintei Liturghii, acasă, Duminica.

Cine se teme de Dumnezeu, nu lasa copiii să crească în fărădelegi; ci îi cearta și-i îndreaptă, îi învață să se închine lui Dumnezeu, să postească, să meargă la biserică și să ducă viața curată în familie.

Cine se teme de Dumnezeu, nu pierde vremea în desert. Ori lucrează, ori se roagă lui Dumnezeu, ori citește Sfintele Scripturi, ori cugeta la judecata viitoare, la moarte, la răsplata, la fericirea raiului și la iad.

Cine se teme de Dumnezeu, iubește pe tot omul și ajută pe tot omul cu multă dragoste, când este în necazuri.

Cine se teme de Dumnezeu, nu cruta averea sa o dea la săraci.

Cine se teme de Dumnezeu, are mare frica, nu numai să nu greșască cu lucrul sau cu cuvântul, lui Dumnezeu, ci și cu gândul. Dar de ce? Știe ce zice Duhul Sfânt: ca Dumnezeu pe cele mai înainte gândite ale noastre le-a văzut și le vede.

Ați auzit la Iov? Ați auzit om temător de Dumnezeu? ce zice dumnezeiască Scriptura? „Era un om în țara Asidiei, în ținutul Uz în Arabia, și era el mai bogat om de la răsăritul soarelui”. Dar auzi ce spune: Și era foarte temător de Dumnezeu. În toată seara, aducea un bou jertfa. Pentru ce? El trăiește înainte de Legea Scrisa. Este al cincilea de la Avraam și trăiește aproape cu o mie de ani

înainte de Moise.

Și el, acest om al lui Dumnezeu, avea șapte feciori și trei fete și aducea jertfa de curățire, cum se aduceau jertfele sângeroase atunci, nu cumva copiii mei, fiind tineri, să fi greșit ceva cu gândul lui Dumnezeu. Ați auzit? Care din tata și mama de azi, care părinți mai au grija ce gândesc copiii lor? Cine se mai teme azi de păcatele cu gândul ale copiilor lor? „Vai de mine, or fi cugetat ceva rău copiii mei! Poate au cugetat la furt, sau la ura, sau la desfrânare, sau la beție, sau la răzbunare. Vai de mine, să aduc jertfa lui Dumnezeu, ca să-i ierte Dumnezeu, că au greșit cu gândul!”

Ai auzit părinte de copii? Ai auzit tata de copii? Se teme să nu fi greșit cu gândul, copiii lui, către Dumnezeu! Ai auzit de ce l-a lăudat Dumnezeu pe Iov? Iată cum spune Scriptura:

Fost-a intru una din zile și au venit Îngerii Domnului înaintea Domnului. că-s miliarde de miliarde de îngeri. Nimeni nu-i poate număra, după cum spune prorocul Ieremia: Oastea cerului cine o va număra? că-s mai mulți ca nisipul marii.

și ei merg la Dumnezeu, Care este Minte; Mintea cea dintâi, izvorul tuturor minților raționale, celor din cer și de pe pământ, și dau raportul gânditor și cuvântator, ce fac cu mântuirea sufletelor; ce ea oamenii pe pământ și cum se lupta ei și slujesc lui Dumnezeu la mântuirea lumii.

Ce zice Apostolul Pavel? Au nu sunt toți slugi - zice de îngeri -, care se trimit de Dumnezeu spre slujba, pentru cei ce vor să moștenească mântuirea? Ai auzit acre-i slujba lor? Sunt puși în slujba mântuirii neamului omenesc. Așa au venit îngerii; și veșnic vin ca fulgerul, și dau raportul lui Dumnezeu, ce fac oamenii pe pământ, și fiecare înger păzitor spune de sufletul sau ce i s-a încredințat ce face în acel minut. Atunci a venit și satana, și Dumnezeu îl întreabă:

— Dar tu de unde vii? Da ce? Nu știa Dumnezeu de unde vine diavolul, dacă Dumnezeu este în tot locul de fata? Cum spune la Ieremia: Eu sunt care umplu cerul și

pământul. Exista loc unde nu-i Dumnezeu, în iad, sau în rai, sau în cer, sau pe pământ? Exista vreun cer sau mai presus de toate cerurile unde nu-i Dumnezeu? Și atunci nu știa Dumnezeu de unde vine? Da' de ce i-a pus întrebarea? Ca să ne răspundă noua cum a fost istoria lui Iov.

— De unde vii tu? - l-a întrebat Dumnezeu pe satana. Iar el a zis:

— Doamne, cutreierat-am pământul și toate câte sunt sub cer și iată sunt de față.

Ai auzit cum lucrează el? Că nu-i singur. A treia parte din stelele cerului au căzut, cum arata Sfântul Grigore de Nissa. Și la Apocalipsa zice: Am văzut un drac mare ros care a tarat cu coada lui a treia parte din stelele cerului și le-a dărâmat pe pământ.

Unde-i locuința demonilor acum? În vazduh. Dar nu numai în vazduhul ăsta care înconjoară planeta noastră și celelalte planete, zeci de miliarde, ci spațiul interplanetar și spațiul interstelar care n-are margine. Ca de aicea până la Calea Lactee, până la Drumul Robilor, avem paisprezece milioane de ani călătoria luminii, și lumina merge cu 300.000 de km pe secundă, cât ai închide ochii.

Ai auzit cât îi de mare spațiul acesta? Satana îl umple. Ca auzi ca la ceata care a căzut, i-a dat Dumnezeu loc sub cer.

Locul ăsta le-a dat. Cine ne învață aceasta? Marele Apostol Pavel, gura lui Hristos, ce zice: Domnii puterii vazduhului, duhurile răutății răspândite în aer. Și marele proroc David zice: Mulți sunt cei ce se lupta cu noi de la înălțime, adică din vazduh.

De aceea a spus cu dreptate satana: Cutreierat-am pământul, Doamne, și toate cele de sub cer și iată sunt de față. Și ce-l întreabă Dumnezeu:

— Fost-ai pe la robul meu Iov? Că nu este nimenea asemenea pe pământ ca Iov, om temător de Dumnezeu și care foarte viețuiește cu dreptate. Apoi, când zice acestea, Cel ce a făcut cerul și pământul, Cel ce cercetează inimile tuturor, când lauda pe un om, cine poate să zica ceva împotriva? Că nu este nimeni pe pământ ca Iov, temător de

Dumnezeu și foarte drept înaintea Mea.

Ai auzit? Și nu pentru că era sărac sau necăjit. Ci, foarte bogat. Ca ce spune Scriptura? Că era bogat foarte, cel mai bogat om de la răsăritul soarelui. Dar averea nu l-a biruit, nu l-a despărțit de Dumnezeu. Fiindcă iubea pe Dumnezeu mult mai tare decât averea. Nimica nu era la dansul averea. Ca o cârpă lepădata era. Și aceasta a arătat-o istoria lui Iov, care voi spune-o pe scurt de aici înainte.

Ce s-a întâmplat? A zis satana către Dumnezeu:

— Da, Doamne, Tu spui ca Iov îi drept tare și se teme de Tine. Dar nu degeaba se teme el de tine!

— Dar de ce?

— Dacă i-ai înmulțit averea lui și turmele lui acoperă o țară, cum nu Te va iubi pe Tine? Și cum nu s-ar teme, dacă i-ai dat atâta avere și cinste? Socotea diavolul ca de aceea Iov se teme de Dumnezeu, că are atâta avere. Dar n-a fost așa. Iov era adevărat temător de Dumnezeu.

— Dar ce vrei tu? zice Dumnezeu.

— Doamne, da-l pe mâna mea, să-ți arăt eu Ție dacă nu te va blestema în fața! a zis satana.

— Ce vraii, mă? i-a spus El;

— Da-l pe mâna mea pe Iov, să-i iau eu averile și copiii și toate, să vedem nu te va blestema în fața? ca, dacă ai îngăduit acum cu puterea Ta averile lui și toate averile și slugile lui sunt îngădite de Tine, eu nu mă pot apropia de el.

Dar de ce îl îngădea puterea lui Dumnezeu? Că era foarte drept și cinstitor de Dumnezeu și nu se putea apropia de gospodăria lui nimic. Ca Îngerii Domnului îl păzeau, fiindcă și el păzea porunca lui Dumnezeu.

— Ce vraii? l-a întrebat Dumnezeu pe satana.

— Da-l pe mâna mea! a răspuns el.

— Ți-l dau. Du-te! Dar de el să nu te atingi!

Ai văzut ca diavolul nu poate face nimic fără voia lui Dumnezeu și fără îngăduința Lui? Putea el să se ducă peste Iov și mai înainte, că avea mare ciuda pe el, că era drept, însă pana n-a luat blagoslovenia lui Dumnezeu nu s-

a dus. Ca și diavolul îi tot sluga lui Dumnezeu; ca tot Dumnezeu l-a făcut și pe el, și numai unde îi îngăduie Dumnezeu se duce. Ca dacă ar fi așa sa facă ce vrea el, n-ar rămânea un om pe fața pământului într-o singură zi, câtă ura are el pe oameni. Dar puterea drăcească este îngădita de puterea Atottiitorului Dumnezeu și nu-i îngăduie să facă mai mult decât vrea El.

Ai auzit ce spune Apostolul Petru? Credincios este Dumnezeu și nu va lasa pe voi să vă ispititi mai presus decât puterile voastre și, odată cu ispita va trimite și ajutorul. Ați văzut în Evanghelie, când Hristos a scos din Gaadara demonii din cei doi îndrăciți, că i-a întrebat: „Cum va cheamă?” „Legheon, Doamne, este numele nostru”. Legheon înseamnă 6.000 de demoni. Atâția erau în doi oameni! Ca legheon îi cuvânt grecesc, legiune de ostași. Legheon sau legiune. În doi oameni erau 6.000 de demoni.

De aceea se culcau în morminte și în haine nu umblau, ca umblau goi prin pustiu, cum spune Evanghelia. Erau mulți. Cu toate că erau mulți, ca o legiune avea exact 6.000 de demoni, și ei au spus că-s o legiune, un legheon. Dacă voiești, Doamne, să ne scoți pe noi din oamenii aceștia, da-ne voie să ne ducem în porci. Că era o turmă de porci pe malul Mării Galileea. Am fost acolo unde s-au înecat porcii, că am trecut prin toate locurile, când am fost la Ierusalim.

Erau ca 2000 de porci, aproape de cetatea Gadaara și Gherghesa. Sunt două cetăți alătura pe podisul Golan. Și când le-a dat voie, au intrat demonii în porci și s-au dus în mare și s-au înecat toți. Dar de ce a dat voie Domnul diavolilor să se bage în porci? Ca legea lui Moisi nu dădea voie să ție porci. Iar ei, împotriva legii, țineau și mâncau carne de porc. Și atunci i-a dus în mare, pentru cei care-i țineau, că-i țineau pentru negustorie, să vândă la alții.

Ia sa revenim la Iov. Și a venit diavolul la Iov. Și prima data, când a ajuns asupra gospodăriei lui Iov, a pogorat foc din cer. Dar ce? Satana-i în cer? Nu l-a dat Arhanghelul Mihail jos din cer? N-a fost lupta cu Arhanghelul Mihail, cum vedem la Apocalipsa? Și loc nu s-

a mai aflat pentru ei în cer. Dar de ce spune Scriptura „cer”? Aerul se numește cer. Tăriile aerului se numesc „cer” în Sfânta Scriptură. Ca auzi ce zice Scriptura: Lăudați pe Domnul păsările cerului. Nu cumva ele trăiesc în cer, fiindcă le spune păsările cerului? Nu. Trăiesc în aer. Deci, să înțelegeți, după Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin, aerul se numește cer. deci satana a pogorat foc din vazduh – din aer. Și avea bietul Iov 7.000 de oi, 3.000 de camile, 500 de perechi de boi, 500 de perechi de asini, 3.000 de slugi cu braie de aur încinși care slujeau la atâta avere, șapte feciori și trei fete, palate și moșii. Și prima data turmele oilor au căzut jertfa. A pogorat satana foc din cer, adică din vazduh, și au ars turmele lui Iov, deodată cu tot cu ciobani, cu tot cu slugi, cu stani, cu câini; 7.000 de oi deodată le-a mistuit focul. Dar, prin iconomie dumnezeiască, a rămas un singur om, ca să ducă vestea. Și a venit la Iov. Iov era ca un împărat, purta porfira și era un om foarte cinstit de împărații pământului, ca făcea negoțatorie cu oamenii din alte tari, că avea avere mare. Și a venit sluga și a zis:

— Stăpâne, doamne!

— Ce este, fiule?

— Iată slugile tale, ciobanii tai și turmele tale pasteau la munte și la șes. Și a venit foc din cer – adică din vazduh –, deodată, și a mistuit turmele tale și pastorii tai, și slugile tale și tot ce era acolo. Și am rămas eu singur și am venit să-ți spun ce s-a întâmplat. Iar Iov a zis:

— Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și pana în veac! Și n-a cartit.

Și nici n-a terminat cel de la oi și vine cel de la camile:

— Stăpâne, doamne, haldeii au trecut Iordanul, au răpit camilele tale, 3.000 de camile, și pastorii și toate și le-au dus în țara lor și am scăpat eu singur și am venit să-ți spun. Și a zis Iov:

— Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat,



precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și pana în veac!

Și nici n-au trecut puține minute, vine al treilea, cel de la boi:

— Stăpâne, doamne, tâlharii au venit din pustiu, au junghiat pe slugile tale și cele 500 de perechi de boi, i-au luat și s-au dus cu ei. Și a zis Iov același cuvânt:

— Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și pana în veac!

Și n-a trecut decât puțin și a venit cel de la asini

— Stăpâne, doamne, din părțile Damascului au venit sirienii și au prins slugile tale și cu tot cu asine le-au trecut în țara lor.

Și acolo erau 500 de perechi de asine, fiindcă în țările calde camila și asinul sunt cele mai căutate animale, care pot rabda de sete și trăiesc cu puțină hrana. Și a zis Iov același cuvânt:

— Nu-i nimica, fiule! Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și pana în veac! Și n-a zis niciun cuvânt, ca i s-a luat într-un ceas toată averea.

La urmă a venit al cincilea. Acesta i-a rupt inima, dar tot n-a îndrăznit să zica cuvânt de rău împotriva lui Dumnezeu. El avea șapte feciori și trei fete. Și ei, văzând pe tatăl lor că face milostenie veșnic la atâtea mii de săraci, au început și feciorii să facă la fel ca tatăl lor. Făceau praznic în fiecare sâmbătă. Și sâmbătă asta făcea cel mai mic; apoi celălalt, până ajungea la cel mai mare și apoi fetele. Și tocmai acum erau la un praznic mare în acea sâmbătă; mulți oameni erau chemați la masa și ei slujeau la masa celor necăjiți acolo.

Satana, având îngăduința lui Dumnezeu, s-a dus și a scuturat casa - clădirea, palatul unde erau -, și i-a omorât pe toți; și pe cei de la masa și pe feciorii lui Iov. N-a mai rămas decât unul, care a venit la Iov și a zis:

— Stăpâne, doamne, iată feciorii tai și fetele tale erau la casa celui mai mare, la un praznic, și s-a cutemurat casa

din temelii și i-a omorât **p** etoti, și-am scăpat eu din întâmplare – că așa, prin iconomie dumnezeiască, numai unul scapa –, și am venit să-ți spun.

Și Iov, când a văzut ca Dumnezeu i-a luat și feciorii, fiind acolo în fața casei lui, a apucat veșmintele de sus de la gât – ca-n orient hainele-s pana jos la pamat, așa poarta bărbații, cum purtam noi călugării –, și și-a rupt haina sa pana jos. S-a dezbrăcat gol și s-a aruncat cu fata la pământ și-a filosofat pentru moarte, și-a zis:

— Nu-i nimica, fiule, gol am ieșit din pânțelele maicii mele, gol ma voi duce în groapa. Nimic n-am adus în lumea aceasta, arătat este ca nimic nu pot scoate. Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut Domnului așa a făcut! Fie numele Domnului binecuvântat de acum și pana în veac! Și intru toate ca i s-au întâmplat lui Iov, n-a zis un cuvânt de rău împotriva Ziditorului său. Atâta de tare se temea Iov de Dumnezeu.

Atunci satana, văzând ca nu l-a biruit, că i-a luat totul, s-a dus iar la Dumnezeu. Fost-a intru una din zile și au venit îngerii

Domnului și iată a venit și satana înaintea Sa. Și iar îl întreabă:

— De unde vii tu?

— Doamne, cutreierat-am pământul și toate câte sunt sub cer și iată sunt de fata! Și l-a întrebat Dumnezeu a doua oară:

— Dar ai fost pe la robul meu, Iov?

— Da, Doamne, am fost și i-am făcut toate cate am vrut eu!

— Ei! O zis ceva împotriva Mea?

— Nu, Doamne; dar am să-ți spun ceva. Ceru un război mai mare contra lui Iov:

— Ce vrei, mă?

— Piele pentru piele.

— Ce vrei să spui?

— Da. I-am luat toată averea și copiii, dar el este sănătos și sotia lui a rămas sănătoasa. Însă dă-mi voie să mă ating de carnea lui și de oasele lui și să vedem, nu te va

blestema în fața? Adică, a cerut să-i dea o boală grea. Ce zice? Omul a rămas sănătos, măcar cu zilele.

— Du-te, i-a zis Dumnezeu, dar de sufletul lui să nu te atingi! Ai văzut ce este mai scump la om? Sufletul. „De sufletul lui să nu te atingi”. Ca sufletul este mai scump decât toate. El este mai scump decât tot ce exista în lumea asta. de aceea îi atâta lupta pentru mântuirea sufletului.

Și a venit satana, cu voia lui Dumnezeu, cu îngăduința Lui, și l-a lovit pe Iov, din talpa piciorului până-n creștet, cu lepra.

Boala care n-ați văzut, ferească Dumnezeu; crapa carnea omului și se face alba ca zăpada și curge sânge și cu viermi; pătrunde pana la os și n-are leac în veacul veacului. Numai Mântuitorul a vindecat leprosi, cum ați auzit.

Atunci, Iov, când s-a văzut lepros din creștet până-n talpa, a căzut la pământ de durere; și era niște gunoi înaintea casei lui și el zăcea în gunoi. Și fiindcă ranile îl usturau și viermii îi provocau mâncărime, a găsit un ciob de oala, un harb, și cu harbul aceala scotea viermii din răni.

Și n-a fost bătaia lui Iov o zi, o lună sau un an. N-ați citit Hronograful lui Chedrinus și alte cărți? Șapte ani și jumătate l-au mâncat viermii de viu pe Iov! Așa a rabdat. Și nu zicea nimic și rabda; un schelet în gunoi mâncat de toate jivinele.

Iar sotia lui rămânând sănătoasă, ca pe ea n-a lovit-o, că era mai slabă în credința, se ducea cu traista prin sat, la cerut; și îi aducea câte ceva de hrana. Singurul ajutor îi era sotia lui, singura mângâiere, ca să nu moară de foame.

Văzând diavolul ca nu l-a biruit pe Iov, a încercat prin femeie, cum zice dumnezeiescul Ioan Gura de Aur: „Când a văzut ca pe stâlpul cel de diamant al credinței, pe Iov, nu-l biruiește, la arma cea veche a alergat”. La care? La femeie, cu care biruise în rai pe Adam. Știa că femeia e mai slabă.

Și femeia, când l-a văzut că-l mănâncă viermii, un an, doi, trei, și toată lumea spunea că-i blestemat de

Dumnezeu, că l-a uitat Dumnezeu și a făcut multe rele înaintea Domnului – că așa judeca oamenii, ca judecățile lor nu-s ca ale lui Dumnezeu –, atunci femeia a început să creadă, și vine la el și-i spune:

— Mai, omule; iată ce ți-a făcut ție Dumnezeul tău. Tot ai spus ca Dumnezeu ți-ajuta, ca Dumnezeu îi drept. Iată acum, te mănâncă viermii de viu în gunoi, ți-a luat toată averea și copiii de atâția ani și tu nu zici niciun cuvânt de hula împotriva Lui și nu-ți pierzi răbdarea! Atâta se temea Iov de Dumnezeu.

— Ce este, femeie?

— Zi un cuvânt de hula împotriva lui Dumnezeu; ocaraste-L de ce te-o necăjit așa, și vei muri!

Ai auzit acest tovarăș de viața, cum s-a făcut unealta satanei în vremea necazului bărbatului sau? Iar Iov îi spunea cu blândețe, ca vedea ca diavolul vorbește prin gura ei:

— Femeie, hai, femeie! Ca o nebună vorbești și ca o fără de minte. Nu sunt eu Iov care eram ca împărații de bogat și cinstit în lume? Nu-ți aduci aminte ce cinste am avut noi pe pământ și câtă avere și cate slugi aveam? Apoi, cum am primit cele bune din mana Domnului, să nu primim și cele rele? auzi om care se teme de Dumnezeu, când da de necaz? Da! Dumnezeu m-a ajutat atâta vreme; trebuie să rabd acum, ca mulțumire lui Dumnezeu că m-a ajutat altă dată.

Și a văzut diavolul că nu-l poate birui. Atunci au venit la el trei prieteni: Bildad, Tofar și Elifaz Ameneul. Aceștia erau ca niște împărați de bogati, boieri mari din alte tari, care cumpărau mii de vite de la Iov, miei și lana. Când au venit, au întrebat:

— Unde-s curtile lui Iov? Unde este Iov? Iar oamenii îi arata:

— Uite colo în gunoiul acela un schelet; îl mănâncă viermii. Barba lui era până la pământ și parul încâlcit de gunoaie.

Ei auziseră de bătaia lui Iov, dar nu credeau că-i chiar așa. Și au venit din altă țară. Când au venit la Iov,

cum îl știau ce om cinstit era, ce palate și ce slugi avea, au stat acei trei prieteni lângă Iov șapte zile și șapte nopți, și n-a putut vorbi niciunul. Numai se uitau la el. Și gândeau ce va fi asta? Ce fel de bătaie a lui Dumnezeu este asta? Și la șapte zile a deschis cuvântul Elifaz Ameneul și în loc să-l mângâie pe Iov în ranele și în durerea lui, în loc să-l îmbărbăteze, că erau prieteni de altă dată, au început să-l rănească cu cuvântul:

— Iov, mi se pare că te-a retezat Dumnezeu pe tine ca pe un copac tomnatic, care nu face roada. De ce-ai ajuns tu așa!

Ai oprit plata văduvelor și simbria lucrătorilor! Ai fost nemilostiv și aspru! Ai fost mandru! Ai uitat de Dumnezeu! Ai făcut fărădelegi înaintea Lui! Și așa mereu l-au muștrat. La fel și al doilea prieten și al treilea. Și a venit al patrulea, unul Elihu. Acesta a vorbit puțin mai drept, că se temea: „Mai, nu cumva să fie o certare a Domnului pe drept și mă tem să vorbesc pe omul acesta”. iar Iov a început a le spune cu blândețe:

— Dragii mei; prietenii mei; spre dosada ați venit aici și spre rana mie. Mai bine ziceam eu gropii, „mama mea”, și viermilor, „voi sunteți frații și surorile mele”, decât să vie prietenii mei și să mă rănească cu cuvinte; adică, mai bine mă mângâiam cu viermii și cu gândul la groapa, la mormânt, decât să aud din gura voastră acestea.

Și le-a spus: „voi ma învinuiți că am oprit plata slugilor și că am făcut nedreptate. Eu nu mă laud, dar adevărul voi vorbi.

Eu am fost tatăl sărmanilor și maica văduvelor, eu am fost ochiul orbilor și urechea surzilor și piciorul șchiopilor și mana ciungilor. Tunsura mieilor mei a încălzit umerii săracilor; ca lana de pe șapte mii de oi toată o dădeam pentru îmbrăcăminte la săraci. Ușa mea nu s-a închis la tot străinul și toată averea mea am socotit cu putere s-o împart la cei necăjiti. Deci, nu-i adevărat ce vorbiți voi. Adevărat ca mania Domnului ma cearta pentru păcatele mele, dar ceea ce mă învinuiți voi nu-i adevărat.

Văzând Dumnezeu răbdarea lui Iov, după ce-au plecat

cei trei prieteni și Elihu s-a dat puțin în laturi, a apărut Dumnezeu în nori și în vifor deasupra lui.

Iov zăcea acolo de șapte ani jumătate, numai oasele și inima rămăsese – căci carnea lui era mâncată de viermi. Și când a venit Ziditorul cerului și al pământului, Iov era acum rănit și de prietenii lui ocarat și defăimat și de sotia lui și de toți.

Deodată aude glasul lui Dumnezeu din nori:

— Iov, scoala-te ca un bărbat, ia vestmantul tău – că i-a trimis un vestmant din cel mai alb ca zăpada –, încinge-te și să stăm de vorbă amândoi!

Cine a zis „scoala-te”? Acel ce va scula toți morții la judecata într-o clipeala de vreme! S-a sculat ca fulgerul Iov, sănătos ca la 30 de ani și frumos și vesel, s-a îmbrăcat cu vestmantul dat de Dumnezeu. Și a spus Dumnezeu către el:

— Iov, unde erai tu când am întemeiat pământul? Spune-Mi Mie care-i lățimea cea de sub cer? În ce loc locuiește întunericul și ce loc are lumina? Unde erai tu când am măsurat Eu munții cu așezământul cunoștinței, vaile cu cumpăna și dealurile, când am pus marii hotar nisipul și am îngrădit marea cu nisip și i-am spus: pana aici să stai și intru tine să se sfărâme valurile tale?

Eu am întins crivatul pe uscat. Eu am făcut cuvântatori pe pământ. Eu am măsurat greutatea vânturilor. Eu am însemnat calea fulgerelor sub cer. Eu am rânduit nașterea fiarelor din codri, nașterea dobitoacelor pământului și a oamenilor. Eu am făcut orionul și rarita cea de miazanoapte și am împodobit cerul cu stele, cu soare și luna și lumina am dăruit zidirii Mele.

Spune-Mi, unde erai tu atunci? Eu pe tine, Iov, te-am turnat ca laptele în pântecele maicii tale, te-am închegat ca brânza, te-am țesut ca pânza, ți-am făcut inima și oase și te-am făcut făptura Mea în pântecele maicii tale și Eu am zidit inima ta și am știut că nu-ți vei pierde răbdarea. Eu am întemeiat inima ta intru tine și credința ta și răbdarea ta.

Și acum, Iov, fiindcă ai așteptat cu răbdare venirea

Mea și n-ai zis vreun cuvânt rău în atâtea scarbe și necazuri și boli, iată Eu îți dăruiesc ție de acum înainte 140 de ani de viață; și vor fi averile tale îndoite. În loc de șapte mii de oi, paisprezece mii de oi; în loc de trei mii de camile, șase mii de camile și celelalte la fel. Și vei ajunge să trăiești pana la al cincilea și al șaselea strănepot și vei adormi plin de zile și vei veni la Mine să te veselești cu Mine în veci.

Atunci S-a făcut nevăzut Dumnezeu. Și sotia lui, când a venit de unde era dusă, l-a găsit sănătos și vesel foarte. Și a plouat Dumnezeu în curtea lui Iov trei zile și trei nopți cu galbeni de aur, cum spune în tradiție. A luat Iov moșii și vite.

Sotia lui a stat cu fata la pământ trei zile și trei nopți, cerand iertare de la el. Și i-a zis Dumnezeu lui Iov: „Iartă pe sotia ta, că nu-i vinovata ea, ci diavolul care a ispitit-o!”

Și a iertat-o el și a luat-o, și a născut iar șapte feciori și trei fete și nu era frumusețe sub cer asemenea feciorilor și fetelor lui Iov. Nu se găseau mai frumoși copii ca aceia pe pământ.

Și au fost zilele lui Iov, cum s-a spus, după bătaia aceea, o sută patruzeci de ani, și-a adormit plin de zile și s-a dus la Ziditorul său, la veselia cea veșnică.

Ați auzit ce a făcut la Iov frica lui Dumnezeu? Dacă a avut frica lui Dumnezeu, nici când era bogat nu s-a mândrit, n-a fost aspru și nemilostiv; nici când i-a luat Dumnezeu averea, n-a zis un cuvânt împotriva lui Dumnezeu.

Iată om cu frica lui Dumnezeu, care aducea jertfa un bou în fiecare seară, ca nici copiii lui să nu fi greșit lui Dumnezeu cu gândul. Ați auzit om cu frica de Dumnezeu, cum l-a încununat Dumnezeu? Prin cate l-a trecut în veacul de acum și s-a dus să se odihnească în „sânul lui Avraam”, a cărui strănepot era. Iată deci cum l-a binecuvântat Dumnezeu!

Frații mei, omul care are frica de Dumnezeu nu trebuie să-l păzească nimeni să nu fure, sau să nu fie curvar, sau bețiv, sau hoț, sau să nu facă rău. Cel ce are

frica lui Dumnezeu și ziua și noaptea pururea veghează asupra lui: să nu gândesc ceva rău asupra omului, să nu vorbesc ceva rău că-i păcat, să nu fac ceva rău că-i păcat! Cine are frica lui Dumnezeu, acela se face santinela întregii înțelepciuni, își pazeste sufletul și mintea sa de gânduri rele, limba sa de cuvinte rele și toată așezarea sa de a lucra împotriva lui Dumnezeu.

Îmi aduc aminte de un filosof, care a venit la Socrate, alt filosof. Și acela avea o femeie foarte talentată. Și a început să spună: „Domnule, am o femeie așa de frumoasă!”. Celălalt era la o masă cu un creion în mână și hârtie și a tras un zero.

„Femeia mea e de neam mare; taică-său a fost ministru”. Celălalt a mai tras un zero.

„Femeia mea îi sănătoasă ca oul, n-a fost bolnavă și nu-i bolnavă”. Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să lucreze lucruri de menaj, să facă prăjituri la tot neamul, bucat el a mese mari”. Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să coase broderii artistice, coase flori, împletește, face flanele cu mașina sau cu mână. Uite câte talente are femeia mea!” Acela a mai tras un zero.

La urmă a adăugat: „femeia mea are frica lui Dumnezeu și este credincioasă!” Acela a pus un unu înaintea, pusese șase zerouri. Un unu urmat de șase zerouri face un milion. Și a spus: „Ia, acum i-am dat valoare femeii tale. Nu când ai spus că-i frumoasă și învățată și sănătoasă și știe multe să facă. Pentru că dacă îi lipsea frica lui Dumnezeu, toate erau la dansa egal cu zero, nule, nimic!”

Așa se întâmpla și cu bărbatul, ca și cu femeia aceea și cu orice om. Poate să aibă toate talentele, poate să ație toate meseriile din lume, poate să cunoască toate științele lumii, dacă îi lipsește frica lui Dumnezeu, îi lipsește școala înțelepciunii și omul acela nu-i bun de nimic.

Era un om învățat să fure, măcar de-ar fi fost sărac. Da' de unde! Era om gospodar, avea femeie bună, credincioasă și copii; avea boi, avea oi, cai, porci, vite, pasari, pământ, livezi, vii, dar a fost crescut rău la părinți



lui, că nu era satul până nu mânca ceva de furat. Omul acesta de multe ori avea discuții cu sotia lui. Sotia lui buna îi spunea:

— Mai, omule, ulciorul nu merge de multe ori la apa. Căci îi rușine în sat, dacă te-o prinde pe tine ca furi; toți or să te judece pe tine de ce ai furat, că ai tot ce-ți trebuie. De ce furi, mă?

— Femeie, eu nu pot. Pana n-oi mai lua eu de la cutare boier, de la cutare om, de la cutare proprietar...!

Odată era în luna lui iulie, luna era plina pe cer și era senin ca ziua. El venise din tarina și a văzut lanurile pline de clai de grâu, jumatați de grâu, cum se cheamă în alte părți. Ce s-a gândit el? „ce bine ar fi să aduc eu o căruța de grâu din acesta la mine”, că era grau frumos. A venit acasă, a pregătit căruța și caii, drugul de legat snopii; a pus niște fan pentru cai și iarba verde în căruța și-n puterea nopții, când doarme și pasarea – cum zice taranul –, a luat o copilița numai de trei-patru ani cu el. Copilei îi plăcea să meargă cu tata-sau cu căruța totdeauna.

— Tataica, ma iei cu căruța?

— Te iau! Da, mă-sa a zis:

— Stai acasă!

— Nu! și a început a plânge copila.

— Dă-i drumul! Copila vrea să audă cum merg caii, s-o plimbe tata-sau cu căruța. Dar a fost o pronie dumnezeiască aceasta și purtare de grija a lui Dumnezeu. A venit omul acela la furat snopi în tarina. Un Ian de grâu era lângă o pădure mare și un drum de tarina pe marginea pădurii. El a tras caii cu oiștea pe unde trebuia să iasă de pe Ian, a luat din gura la cai zabala și le-a dat să mănânce.

Copilița a rămas la căruța. Era luna, senin și se vedea bine la mare distanță. Și sadus pe Ian omul ăsta, de meserie hoț din copilărie, și a început să se uite în toate părțile; și la stânga; și la dreapta și înainte și înapoi. Se uita așa. De ce se uita?

Ca nu cumva să fie vreun paznic pe Ian. Dar tot el își zicea: „Chiar dacă ar fi, acum doarme într-o claie, ca acu-i puterea nopții”. În acest timp copilița se uita de la căruța

cum taică-său se uita în toate părțile, și încolo, și încolo și se minuna ea în mintea ei - copii naivi -, de ce se uita taică-său așa?

După ce s-a încredințat el că nu este nimeni și nu-l vede nimeni, a luat câțiva snopi de grâu și a venit la căruța. Copilița, prin care a vorbit Duhul Sfânt, întreabă pe taică-său:

— Tataica, mata ai uitat ceva!

— Dragul tatii, dar ce-am uitat?

— Mata ai uitat ceva! Te-ai uitat în toate părțile dar ai uitat să te uiți și în sus!

— Cum ai zis?

— Mata în sus de ce nu te-ai uitat? Dar copila n-a zis să-l mustre pe tatăl ei. Ea a crezut ca poate așa-i bine, dacă se uita în toate părțile, să se uite și în sus. Dar l-a costat pe om foarte mult.

— Cum, cum ai zis?

— Tataica, eu am crezut că trebuie să te uiți și în sus! Și atât l-a certat frica lui Dumnezeu pe om, că a luat snopii înapoi, s-a dus și a făcut clăia; a venit, a întors caii, a pus zabala la cai, a pus copilița în carutasi cu căruța goală, s-a întors acasă.

Când vine acasă, femeia știa că nu vine niciodată cu golul. Ori fura bostani, ori popusoi, ori grau, ori altceva, el venea încărcat. Îl vede, de data asta mai erau două-trei ceasuri panla ziua ca vine cu golul:

— Mai omule, dar ce-ai pățit? Ce-ai pățit?

— Femeie, cate zile voi avea nu mai fur!

— Ce-ai pățit? Bine ți-a făcut! Te-a prins! Ea credea că l-a prins. Te-a prins? Ți-am spus eu ție. Așa, gospodăru la furat!

— Mai femeie, nu m-o prins nimeni.

— Nu cred. Te-o prins! De ce-ai venit cu golul?

— Nu mai fur cate zile oi avea!

— Dar ce-ai pățit? El arata copilița și zice:

— Din cauza copilei.

— Dar ce ți-a făcut copila?

— Din cauza ei nu mai fur în veacul veacului. Căci a

vorbit Duhul Sfânt prin gura ei.

— Dar ce-a zis copila?

— Eu m-am dus pe Ian - cum îi obiceiul meu -, și înainte de a începe a căra snopii, mă uitam: în stânga, în dreapta, încoace-incolo. Copilița ma vedea de la căruța și când am venit m-a întrebat: „Tataica, mata ai uitat ceva; ai uitat să te uiți și în sus”.

Atunci m-am gândit, cât sunt eu de nebun. Dumnezeu îmi vorbește prin gura copilei, că trebuia să mă uit mai întâi în sus; ca dacă mă uitam în sus, nu mai era nevoie să mă uit la dreapta, la stânga sau înainte, ca de ochiul cel de sus nimeni nu se poate pazi. Ochii lui Dumnezeu - cum spune Solomon -, sunt de milioane de ori mai luminoși de cât soarele și nu este loc unde nu cercetează atotștiința lui Dumnezeu. Cum zice și Apostolul: Știința lui Dumnezeu străbate pana la despărțirea duhului de a sufletului; nu numai pana la despărțirea trupului de a sufletului”.

Omul este icoana Preasfintei Treimi. El are minte, cuvânt și duh. Duhul cel în chip de raze de lumina, care-i în inima, cu acesta omul îi mai mare decât îngerii; ca îngerii nu s-au făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul.

Omul este icoana vie a Sfintei Treimi pe pământ, are minte, cuvânt și duh. Mintea este chipul Tatălui, cuvântul este chipul lui Hristos, iar duhul cel de viața făcător este chip al Duhului Sfânt. Acest duh de viața nu-i duhul cu care vorbim - acesta este sluga minții și are altfel de cuvânt. Iar acela este un dor gânditor, sta între minte și între cuvânt și circumscrie - are în sine -, și pe minte și cuvânt, după Sfântul Grigorie Palama, preaîndumnezeitul la minte.

Deci, până acolo străbate știința lui Dumnezeu, pana la despărțirea duhului de a sufletului și nimeni nu poate să se ascundă cu vreun gând de la atotștiința Ziditorului. Acest Duh Sfânt l-a cercetat pe acest om cu frica lui Dumnezeu și s-a gândit: „De acum înainte nu voi mai fura în veci, cât voi trăi. Ba am să mă duc să mă mărturisesc și să-mi fac canonul pentru cate am făcut în viață, ca dacă

mă mai duc la furat trebuie mai întâi să mă uit în sus. Și dacă mă uit în sus, mi-e destul atât, ca să nu mai pot fura în vecii vecilor, ca de ochiul cel de sus nimeni nu se poate pazi”.

Iarăși vă spun: începutul înțelepciunii este frica Domnului. Ea este temelia tuturor faptelor bune. Înțelepciunea are două capete: primul este frica de Dumnezeu și cel mai de sus este dragostea de Dumnezeu, ca toată fapta buna se începe din frica lui Dumnezeu și se termina în dragostea lui Dumnezeu, care este legătura desăvârșirii și cea mai înaltă fapta bună.

Dumnezeu cel închinat în Treime, Părintele, Cuvântul și Duhul Sfânt, Treimea cea de o ființă și nedespartită și Preacurata

Lui Maica și toți sfinții să ne fie în ajutor, să nu uităm frica lui Dumnezeu și să pazim poruncile Lui. Amin.

#### DESPRE PAZA MINȚII

— SFATURI DATE UNOR STUDENȚI TEOLOGI -  
Fiindcă a fost vorba, să vorbim ceva despre paza minții. Eu păcătosul, când încep să vorbesc de rugăciunea minții sau de paza minții, mi-i rușine și mi-i greu să vorbesc; că vorbesc despre ceea ce nu am. Ca zic Sfinții Părinți ca nimic nu-i mai sărac decât mintea aceea care filosofează pentru fapta buna, neavând lucrare. Eu sunt acela cu musca pe caciula, că vreau să vorbesc cele ce nu fac și niciodată nu am făcut.

Dar eu cred că vă vor fi de folos acestea în drumul pe care te duci. Fiindcă viața aceasta este o luptă, cum spune la Iov: O luptă și o ispita este viața omului pe pământ și în aceasta lupta și ispita, de fiecare clipa este nevoie de iscusința. Cum a spus și marele Apostol Pavel: În lupta aceasta grea și mare, aveți nevoie de răbdare și celelalte. Și este prea de nevoie, pentru că va duceți între străini, acolo unde va duceți, întâlnindu-va cu oameni de alta credință: protestanți și catolici și cutare... Și ca ortodox, pentru ca să-ți pazesti sufletul curat, o lucrare mai prezenta și mai puternică decât paza minții nu va fi. Paza minții are atâta legătura cu rugăciunea minții, ca și trupul

cu sufletul. De la paza minții putem trece imediat la rugăciunea minții. Și totodata, în paza minții intra multe lucrări duhovnicești. Sfântul Isihie Sinaitul spune așa: Nimeni nu va putea scapa de căpeteniile tartarului – mi-aduc aminte din Filocalie –, fără de paza minții, măcar de ar fi cât de mare filosof și cât de mare înțelept în lume.

Ce este paza minții, după învățăturile Sfinților Părinți? este o lucrare prezenta, foarte ușoară și n-are nevoie de mare osteneală, decât numai de frica lui Dumnezeu. Ea se naște chiar din frica lui Dumnezeu! Iar frica de Dumnezeu se naște din credința în Dumnezeu. Ca dumnezeiescul părinte Maxim spune: Căla ce crede, se teme. Eu nu am nicio pricină să mă tem de cineva, dacă nu cred că-i de față. Iar când cred că Dumnezeu este de față, mă tem!

Deci, iată cum din credința în Dumnezeu se naște frica de Dumnezeu. Iar din frica de Dumnezeu se naște trezvia atenției, sau paza minții, sau ferirea minții de la păcat, sau privegherea minții. Când auzim la Sfinții Părinți: paza minții, trezvia atenției, iniștea minții, ferirea minții, privegherea minții sau toate acelea, este același lucru, cum am zice: pâine, bucată de pâine, felie de pâine; dar tot de pâine este vorba, numai sub alte cuvinte.

Paza minții, după învățătura Sfinților Părinți, constă în aceasta: în a ne trezi cu mintea, în a ne împotrivi păcatului cu mintea și în a chema pe „Doamne Iisuse... „prin rugăciunea minții.

Vezi câtă legătura are rugăciunea minții cu paza minții? Că nu-i de ajuns să am trezesc eu. Ce fac eu acum este bun? Ce gândesc eu acum este bun? Ce intenționez eu acum este bun? Ce cuget eu acum este bun? Sau ce alegere fac eu asupra acestui cuget este bună? N-ajunge atât! Ci, îndată mi-a dat putere Preasfântul Dumnezeu, să-mi stăpânesc pornirile prin volnicia de sine sau de sine stăpânirea. Nu vezi ce spune în Psaltire? Doamne ca eu arma bunei voiri ne-ai încununat pe noi.

Îndată ce ne-am trezit, simțim cu mintea dacă se apropie un păcat de minte sau un gând rău; ca orice gând

rău este un șarpe gânditor, adică un diavol. Și îndată ce l-am simțit că se apropie, să ne împotrivim; cu arma bunei voiri (cu voința) ne împotrivim să nu-l primim, căci avem această putere.

Dar puterea noastră e slaba și tăria neputincioasa, cum spune colo la hirotonie. Și atunci ce-i de făcut? Ne trezim, după puterea noastră; să vadă Dumnezeu ca voința noastră se mișca spre bine și ne împotrivim păcatului. Și negresit să ținem legătura cu Domnul, chemându-L prin rugăciunea „Doamne Iisuse...”

Dar nimeni să nu se bazeze pe trezvia sa sau pe voința sa, că-i tare împotriva păcatului, ca rămâne foarte, foarte înșelat! Pentru ca, negresit, voința noastră și trezvia noastră trebuie să fie întărite de Domnul nostru Iisus Hristos. De aceea ne trezim, ne împotrivim, cu voia de sine stăpânitoare și chemam pe „Doamne Iisuse... „Acestea trei stau nedezipite una de alta. Pentru ca dacă nu chemam pe „Doamne Iisuse...”, nu reușim să ne despartim în niciun fel cu mintea. Ca El ne-a spus în Evanghelie: Rămâneți intru Mine și Eu intru voi, ca fără de Mine nu puteți face nimic. Clar! Cheamă pe Domnul în ziua necazului și te va izbăvi, cum spune Psalmistul. Sau: Auza-te Domnul în ziua necazului și celelalte. Dacă-L chemam pe Dumnezeu, El ne ajuta.

Așa și tu. Și trezvia noastră-i buna și voința noastră care se împotrivește răului, dacă este ajutata de darul și puterea lui Dumnezeu. Chemarea numelui Domnului să nu înceteze, ca zice Apostolul: Tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui.

Acum mai este și a patra lucrare: Ne trebuie smerenie! Să ne trezim cu mintea, să ne împotrivim păcatului cu mintea, să chemăm pe „Doamne Iisuse... „și să avem mare smerenie a inimii și cunoștința de sine, fiindcă ne luptăm cu demonii cei mândri. Da! Ca îndată ce se ridică din noi părerea de sine, sau îngâmfarea, sau cinstea de sine, îndată ne părăsește Domnul și ne lasă în propriile noastre puteri: „Ia să vedem ce ai să faci tu fără Mine?” Că i-a spus oarecând lui Israil: Să nu ieși la război

fără Mine! Știi ce-a pățit când a ieșit la război cu amoreii, fără să cheme ajutorul lui Dumnezeu!

Aceasta îndrăzneala – să zicem așa –, sau semeție de cuget, sau cutezanta de sine a omului de a se bizui pe trezvia lui și pe puterea lui de voința, este izvorata din iubirea de sine. Egoismul! Adică, după cum arata dumnezeieștii părinți, din mama tuturor păcatelor, care este iubirea de sine. Ca din iubirea de sine se naște și mândria și trufia și semeția și celelalte.

Din iubirea de sine se naște, mai întâi: mila de sine, cruțarea de sine, îndreptățirea de sine, mulțumirea de sine, trambiatrea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine. Apoi: închipuirea de sine, simțirea de sine „că sunt ceva!”; îngâmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine și, dacă vreți să vă talcuiesc, acestea au o mulțime de ramificații.

Apoi vine moartea minții și omorârea sufletului, mai înainte de moartea trupului – adică nesimțirea inimii –, după care a plâns Sfântul Simeon Noul Teolog toată viața, precum am găsit-o la „Scara”. Nesimțirea, nu numai ca omoară sufletul, ci omoară mai întâi partea privitoare, adică pe minte; nesimțirea este moartea minții și omorârea sufletului mai înainte de moartea trupului.

Dacă i-ai omorât ochiul, ai întunecat trupul. Așa și sufletul, prin minte moare; și de aici înainte diavolul a pus stăpânire peste toate puterile sufletului. Aceasta se întâmpla când omul are încredere în sine și în puterea lui de trezvie și zice: „A! Eu sunt un om înțelept. ce să mă mai rog, ce să mai stau în genunchi, ce să mai chem pe Iisus, doar eu știu să mă pazesc de păcat! Păi, eu nu știu că-i păcat?”

Când vede Dumnezeu în sufletul nostru aceasta încredere și rezemare pe sine și cutezanta de sine, ne lasă în mâna diavolilor. Atunci ispita ne arata cât putem, fără darul lui Dumnezeu și fără mila Lui. De aceea, sufletul nostru în toată clipa greșește lui Dumnezeu. Să aveți convingerea aceasta, ca nu exista clipa când nu maniem pe

Dumnezeu. Și pentru că nu este clipa când nu maniem pe Dumnezeu, nu este clipa când nu avem nevoie de ajutorul Lui.

Sufletul, negresit, îndată ce greșeste cu mintea și cu orice pornire spre păcat, trebuie să alerge cu umilințe la ajutorul lui Dumnezeu, să ceară mila, iertare și ajutor împotriva ispitei. Ca, dacă cutează pe deșteptăciunea lui, zicând: „A! eu știu multe, eu pot multe!”, auzi ce spune Scriptura la Solomon: Cella ce se încrede în sine, va cădea, cădere jalnică. Pentru ce? Te-ai încrezut în sine; nu mai ai nevoie de Dumnezeu! „Pot și eu ceva!” Și atunci Dumnezeu îți arată ce poți! Ca fără de El nu putem nimic. Și la trezvia atenției este mare nevoie să simțim în jurul nostru ajutorul lui Dumnezeu, de care avem nevoie în fiecare clipă.

În Sfânta Scriptură se spune așa: Fata Babilonului, ticăloasa - și Duhul Sfânt spune mai departe, când cântăm „La răul Babilonului „-, fericit este care va apuca și va lovi pruncii tai de piatră (Ps. 136, 8 - 9). Iată pe cine fericește Duhul Sfânt! Pe acela ce ia fiii fetei Babilonului și-i trănțește de piatră.

Talcuirea Sfinților Părinți din Filocalie este așa: Fata Babilonului este mintea noastră. Cuvântul „Babilon „înseamnă „amestecare”. Fiindcă mintea noastră pururea este amestecată cu gânduri bune și rele, o numește „fata Babilonului”, născută din amestecare, combinată cu amestecarea. Iar fiii fetei Babilonului sunt gândurile minții, care le naște ea.

Și cine-i fericit? Acela care-i treaz cu mintea și, cum vede că s-a născut din minte un copil - un gând rău -, îl da de piatră Hristos. Cum ți-a venit un gând rău în mite - înțelegi? -, ia-l de picioare și da-l de piatră: „Doamne Iisuse...”. Vine un gând de curvie: „Doamne Iisuse...”, da-l de piatră! Vine un gând de manie, da-l de piatră Hristos! Vine un gând de trufie: „Doamne Iisuse...”. Vine un gând de viclenie: „Doamne Iisuse...”. Vine un gând de zavistie: „Doamne Iisuse...”

Trănțește-i de piatră pe pruncii aceștia ai „fetei Babilonului” - adică cugetele rele ale minții -, de când sunt



prunci. Adică, ucide patimile în tine, cât sunt mici, ca pe urma este mult mai greu!

Pe acești prunci ai fetei Babilonului îi omoară darul și puterea lui Hristos! Hristos S-a numit în Sfânta Scriptură de trei ori piatra: Piatra cea din capul unghiului, pe care n-au bagat-o în seama ziditorii; Piatra cea nefăcută de mana, Care se taie din munte, despre care se spune la Daniil; și Piatra, stanca din care a ieșit apa, când a fost lovită de Moise, simbolizând coasta lui Hristos din care a ieșit apa și sânge.

În Hronograful evreiesc am citit viața lui Moise, tradusa de Isaia Racaciune, un mare rabin care a trăit în secolul trecut. A murit de mult! Și la dâșii se scrie, măcar că ar trebui să se treacă și în tradiția ortodoxă, ca o teologumena; știți, nu ca o dogma! Ca Moise când a lovit stanca la Rafidim - am fost acolo la Sinai și am băut apa -, întâi a ieșit sânge, fiindcă a lovit-o cu îndoială.

Pentru îndoiala pe care a avut-o Moise atunci, l-a muștrat Dumnezeu și nu a murit în pământul făgăduinței. El nu a zis: „Asculta, Israele, din piatra aceasta ai să bei apa!”, ci a zis astfel: Au doar din piatra aceasta am să vă scot apa? Dumnezeu i-a spus imediat: „Moise, de ce nu M-ai preaslăvit înaintea fiilor lui Dumnezeu?

— Au doar din piatra asta...? „” De ce n-a zis: din piatra asta Dumnezeu vă va adapa pe voi?”

Apoi Moise, fiind certat de Domnul, a lovit a doua oară, zicând: „Asculta, Israele! Din piatra asta...!” A lovit și a ieșit apa.

Dar este și-o taina mare aceasta, ca întâi a ieșit sânge și apoi apa. Căci și din coasta lui Hristos a ieșit întâi sânge și apoi apa. Iată cum a închipuit stanca Rafidim, coasta lui Hristos. Acum să revenim la trezvie, ca să nu ne pierdem în discuție, ca cuvântul nostru trebuie să tragă către mijloc. Noi, dacă ne încredem în sine și în puterea noastră de virtute, de înțelegere și de filosofie, mai întâi mireasma Sfântului Duh nu mai este cu noi.

Îndată ce Duhul Sfânt simte o mică licărire a mândriei, se ferește și-l lasa pe om în propriile sale puteri.

Și atunci vedem că am ajuns la cădere. Ori cu mintea, ori cu cuvântul, ori cu lucrul, ori – Doamne ferește –, cădere care ne desparte prea tare de Dumnezeu. Iar cine are lucrarea trezviei, trebuie să fie treaz și în privința asta. Nu-mi încap mie în putere să mă trezesc, ca să mă lupt cu păcatul. Ma trezesc, dar îl chem pe „Doamne Iisuse...!”

Legea soborniceasca a Bisericii aceasta este: să mă trezesc, să mă împotrivesc, să chem pe „Doamne Iisuse...”. Asta este lucrarea trezviei atenției. Ca „fata Babilonului” – adică mintea noastră, de care am amintit mai înainte –, naște mereu prunci. Și naște prunci rai – gândurile rele! Noi să-i luam, să-i trântim de piatra Hristos și să-i sfărâmam! Duhul Sfânt atunci ne ferește: Fericit este care va apuca și va lovi pruncii tai de piatră. În momentul când un gând rău l-am lovit de piatra Hristos, am ucis un prunc al fetei Babilonului. Ne ferește pentru aceasta Duhul Sfânt, că nu am nădărdit să-l ucidem noi, ci l-am dat de piatra Hristos. Ați auzit ca spune în Scriptura așa: În dimineti am ucis pe toți păcătoșii pământului, ca să pierd din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea! Ai auzit când trebuie uciși păcătoșii – adică gândurile rele? În dimineti! Gândurile păcătoase răsar din minte, ca mai înainte pruncii fetei Babilonului, care se nasc dintr-însa. Și nu arata Scriptura să-i ucidem când ar fi pe la amiaza sau seara. Ci, când au răsărit, în dimineti ucid pe păcătoșii pământului!

Gândurile păcătoase, cum au răsărit în minte și imaginație, trebuie ucise prin rugăciunea lui Iisus, ca să pierzi din cetatea Domnului – cetatea este sufletul – pe toți cei ce lucrează fărădelegea. Dacă am ucis pe păcătoșii pământului, adică gândurile păcătoase, când răsar din minte, am pierdut din cetatea Domnului, pe toți cei ce lucrează fărădelegea. Ca doar prin gândurile patimase vin faptele patimase. Ce zice dumnezeiescul Părinte Maxim: Stăpânește-ți gândurile, o, monahule! Ca dacă nu-ți vei stăpâni gândurile, îndată vei ajunge să nu poți stăpâni lucrurile!

Tot păcatul de la gânduri vine. Și atunci, dacă ucidem

pe păcătoșii din cetatea Domnului în dimineti, am curățit cetatea, care este sufletul nostru.

Sfântul Diadoh al Foticeii zice așa: „Mintea cea iubitoare de Hristos, primele răsăriri ale păcatului nu le primește”. Cine iubește pe Dumnezeu, cum se atinge de mintea lui un gând patimas, zice: „Doamne Iisuse...”. Cheamă pe Mântuitorul! Pentru ca, dacă nu L-ar chema, sta de vorbă cu gândul cel patimas, se îndulcește cu el și, după ce s-a saturat de îndulcire, își aduce aminte: „Mai, dar gândurile acestea sunt păcătoase, trebuie să zic „Doamne Iisuse...”, ca uite, m-au scos din așezarea cea bună și m-au aruncat în gânduri spurcate”.

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice așa: Când stai la rugăciune și primești gânduri spurcate, ești asemenea unei mirese care curveste de fata cu mirele său. S-a logodit cu mirele și pe urma, poftim! Sta și se împreună cu altul de fata cu mirele. Cât de urata este mireasa aceasta mirelui său, când vede ca ea îl trădează chiar în fața lui. Iar Dumnezeu, care vede toate, vede ca noi în vremea rugăciunii primim gânduri spurcate și sufletul nostru, în loc să se împreune prin rugăciune cu Hristos, se împreună cu diavolii și curveste în fața Lui. Și atunci Pavel ne spune: V-am logodit pe voi mireasa unui mire fără de moarte; și tare mi-e frică de voi să nu se poticnească inimile voastre, precum a Evei de satana în rai. Clar! Dacă ne-am împreunat cu păcatul în fața lui Dumnezeu, cu diavolii ne-am împreunat, nu cu Hristos! Și atunci Mirele Hristos zice: „Iată, mireasa Mea - sufletul nostru -, s-a împreunat cu diavolii și i se pare că se roagă Mie! Sta la rugăciune și curveste cu diavolii!” Ca tot gândul patimas, dacă-l primim, suntem amestecați cu diavolul acelei patimi și ne duce în gheena. Zice și Sfântul Isihie: În vremea rugăciunii, se încaiera la lupta trei minți: mintea Sfintelor Puteri, mintea drăcească și mintea omului. Mintea omului sta în mijloc și el are atâta putere de stăpânire de sine încât, toate puterile întunericului dacă ar veni, nu pot să-l clatine.

De aceea a zis Scriptura: Dumnezeu l-a zidit pe om și

l-a lăsat în mâna sfatului său. Iar în ziua judecății ne va cere socoteala. Noi vom zice: „N-am pututu, Doamne!” „N-ai vrut! Eu te-am înzestrat cu putere”. Ca nici îngerii nu-l silesc pe om la fapta buna și nici diavolii nu-l pot sili la cele rele. Atâta putere a luat satana în rai, când a înșelat pe Eva, să clatine puțin puterea cugetătoare a omului; adică să-l îmboldească prin gând să facă răul, dar să nu-l silească.

Poate vom zice în ziua judecății: „Doamne, diavolul m-a dus la femeia cutare!” Diavolul poate să zica atunci: „Doamne, să-mi aducă martori! Cine m-a văzut că-l duceam de mana pe om?” „M-a dus diavolul la crasma”, zice altul. Atunci diavolul răspunde: Doamne, să-mi arate martori!”; a văzut cineva vreun diavol ducând pe om la crasma? „Doamne, m-a dus diavolul în cutare loc”. Iar diavolul îi poate zice: „Doamne, el a fost prost și a fost iubitor de sine, iubindu-și ființa lui și s-a lăsat biruit de patimi. Eu i-am dat în gând și el s-a dus. Și Sfintele Puteri i-au dat în gând să facă bine și nu a ascultat”.

Deci, mintea omului sta între Sfintele Puteri și cetele diavolesti. Și îndată ce el simte că-l ispitesc diavolii din stânga, aleargă la Iisus prin rugăciune și atunci se bucura Sfintele Puteri și biruinta-i de partea noastră. Iar dacă vom sta de vorbă cu gândurile și ne îndulcim de ele, tot timpul stam de vorba cu diavolul. De aceea în Pateric nici nu se mai spune patima, ci: „Cutare s-a luptat cu diavolul curviei, sau cu diavolul maniei, sau cu diavolul leneviei”, ca tot păcatul este un diavol rău. Sfântul Ioan Gura de Aur zice: Mare pofta, mare diavol este păcatul. Și Sfântul Efrem spune: cate păcate are omul în minte, atâția diavoli are într-însul. Iar Sfântul Marcu Ascetul: „Foarte se silesc diavolii să ne învețe să nu credem că avem diavoli în noi”, dar zice: Cate patimi avem, atâția diavoli avem! Fiecare patima este un diavol rău. Adică: mândria, semeția, slava desarta, fățarnicia, trufia, viclenia, zavistia, pizma, invidia, râvna cea rea, mania, iuțimea, nerăbdarea, nerecunoștința, cartirea, răpirea, nemulțumirea fata de binefacerile lui Dumnezeu sau ale aproapelui, ținerea de minte a răului,

vorbirea de rău, clewetirea, minciuna, gluma, rasul. Sau mai departe: iubirea de arătare, dorința de răzbunare, slava desarta, lăudăroșenia, iubirea de sine cu tot alaiul ei, și pot să spun ceasuri întregi și nu termin nici ceea ce mai țin minte din mulțimea păcatelor întinericului.

Și iată, atâția diavoli avem în noi! Cineva poate zice: „A! Dar nu sunt așa păcătos! Sunt de atâția ani în mănăstire, cu muieri n-am trăit, nici n-am știut ce-i femeia”. Și noi suntem preacurvari în toată clipa, căci cu gândul și imaginația greșim ziua și noaptea!

Pentru ce zice dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul: Nu mă aruncați în negrija, frații mei, pentru păcatele cu gândul, că ar fi mici! Nu-s mici! Hristos, înțelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu, ne-a arătat și a socotit preacurvie intru pofta de femeie și ucidere intru ura de frate. Și acelea se fac cu gândul. Iată, ma fac ucigaș și preacurvar în toată ziua. Și apoi, câtă pocăința îmi trebuie?

Legea Darului sau a Harului, când a venit, a scos păcatul din rădăcina, nu a venit să cosească păcatul pe deasupra, cum da cu coasa și rădăcina rămâne. Așa a fost Legea Veche: să nu furi, să nu preacurvesti, să nu ucizi, să nu fii mărturie mincinoasa... Legea veche oprea păcatul din lucrare, cum vorbeam ieri despre cele trei trepte ale urcușului duhovnicesc. Legea Harului când vine, scoate păcatul din rădăcina, ca pofta-i rădăcina păcatului. Să nu poftesti femeia aproapei... cum spune porunca a zecea, că ești preacurvar. Și atunci smulgi păcatul din rădăcina! Ca de la pofta vine păcatul. Scoate buruiana de unde pornește ea! Și cu cât Legea Harului este mai desăvârșita, cu atât trezvia atenției trebuie să dea seama omului să-și păzească mintea.

Ca omului i se pare că este curat, dacă n-a făcut păcatul cu lucrul. Cea mai mare înșelare este asta! Ca tocmai atunci suntem în cel mai greu păcat, adică în nesimțire, după Sfântul Maxim. Când nu avem simțirea păcatului, suntem în cel mai greu păcat; ca atunci mintea noastră-i oarba, iar nesimțirea este moartea minții. mintea nu simte păcatul și omorârea sufletului, mai înainte de

moartea trupului. Și nesimțirea se naște și ea tot din iubirea de sine. N-am avut timp să vă spun și toate ficele ei, așa cât le mai țin minte. Nu este clipa și nu este vreme în care nu mă aflu maniind pe Dumnezeu; să avem încrederea aceasta și să știm, și chiar de n-am simțit și n-am ajuns la convingere, să ajungem de-acum. Așa trebuie mărturisit. Pentru că am ajuns la convingerea asta, cu zeci de ani în urmă, ca nu exista clipa și mai puțin decât aceasta, când nu ne aflam maniind pe Dumnezeu.

Aceasta știi când o simți? când ajunge omul în treptele cele mai înalte ale rugăciunii inimii și când vine Duhul Sfânt în inima omului, cu Darul lui Hristos, atunci abia vede el despre milioanele de neputințe, care-l robesc simțitor și gânditor.

Vezi în camera asta, ce curat este? Nu-i praf, nu-s gunoaie. Dacă o rază a soarelui ar intra aici și noi am sta deoparte, am vedea milioane de microbi ce se învârt și cât praf este. „Ia uită-te, ce era în camera asta!” Dar pana ce n-a intrat raza soarelui, nu vedeam. Dar dacă am avea niște aparate speciale care maresc, ele ar face și mai mari corpurile acelea pe care le vedem cu ochiul liber. Așa este și cu sufletul nostru.

Deci, în timpul rugăciunii celei curate, când se scaldă inima noastră în lacrimi și fierbe în clocotol plânsului, după ce au trecut momentele acelea, atunci o să vezi câte milioane de neputințe zac în mintea și în inima noastră. Și acestea nu le simțim. Petrecem în nesimțire, în somn, în răspândire, în învârtosare, în împietrire. Ni se pare ca noi „Slava Domnului, n-am făcut cutare păcat!” Dar noi le avem pe toate și suntem izvorul a tot păcatul și a toată fărădelegea, în toată clipa.

De aceea, pentru ca în fiecare clipa greșim, în fiecare clipa este nevoie de trezvie, de paza minții, de rugăciune, și de umilința în fața lui Dumnezeu. Asta este ce spune marele proroc David: Ca fărădelegea mea e o o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea.

Uite un alt caz. Ți se întâmpla uneori ca știi că ești păcătos și vrei să te rogi, dar nu ai stare de umilința, adică

simți o învârtosare a inimii. Ce trebuie să facem atunci? Aceasta învârtosare a inimii în timpul rugăciunii se cheamă răceala, seceta sau uscăciune.

Și asta este obișnuita la Sfinții Părinți. Eu deja când mă mărturisesc, zic: „Părinte, rugăciunea am făcut-o cu mintea îmbrobodită, plină de uitare, plină de răspândire, cu seceta, cu uscăciune, cu răceala, cu părăsirea darului...” Răceala vine mai totdeauna din uitare. Pricina răcelii sufletului – ca eu păcătosul sufăr în toată clipa de ea –, este uitarea. Dar uitarea ce este, după Sfinții Părinți? Este primul păcat din partea raționala a sufletului”.

Sufletul se împarte în trei părți: partea raționala, cea mânioasă și cea poftitoare, după Sfântul Grigore de Nissa. Așa le rânduieste în Pidalion. El canonisește exact păcatul după cele trei părți ale sufletului. Vezi în canoanele lui din Pidalion. Din partea raționala primul păcat este uitarea. Apoi neștiința, nedreapta socoteală, nechibzuinta, nemulțumirea pentru binefacerile lui Dumnezeu și ale aproapelui, nediscernământul, credința strâmbă, hula, nebunia, eresul și celelalte. Dar, primul pas spre răceala, este uitarea.

Când uitam binefacerile lui Dumnezeu, când uitam ca Dumnezeu este de fata, când uitam prezenta lui Dumnezeu, cădem în așa numita „acedie”. Acedia este moleșeala sufletului și a minții. Acedia o mai numesc unii din Sfinții Părinți caracatița sufletului. Când s-a lânchezit omul și când zace în acedie, în moleșeala, atunci vin toate patimile și răutățile în sufletul lui.

Așa o numește și pe imaginație. Aristotel o numea simțire de obște în filosofia lui. Pentru ca imaginația nu prinde numai unpacat și nu da război sufletului numai cu unul. Ai citit Paza celor cinci simțiri scrisa de Nicodim Aghioritul?

Ei, cate sunt de vorbit. Vezi cum se leagă una de alta, vorbind? De cinci ori am citit-o în viață, la liniște. Strașnica și sfătuitoare carte. Și când o termini, autorul ei zice: Aceasta puturoasa carte ce am scris. Ai văzut câta smerenie? „Tu te-ai făcut ca un amnar și eu ca o cremene.

Ai lovit o dată și de două ori, într-o inimă a mea ca de cremene și au izvorat aceste puține scânteii". Cartea aceea toată are mare înțelepciune!

Ai văzut ce spune acolo? Ne arată cum să mergem pe drumul acesta. Din cauză că mintea acăzută în răceală, datorită uitării, după ce-am uitat noi frica lui Dumnezeu, începe omul să-și permită orice. Și prima dată, Când omul a uitat de frica lui Dumnezeu începe să-i aducă diavolul tot felul de gânduri prin imaginație.

Imaginația, după Sfântul Vasile cel Mare, este pod al diavolilor, prin care intra în sufletul omului. De aceea trebuie o mare atenție la rugăciune să nu ne închipuim nimic, căci prima vama pe care o întâlnește mintea înspre inimă este imaginația. Nicio faptă rea, niciun diavol, nicio patimă nu trece de la minte la simțire decât prin imaginație. Ca nu poți să faci păcatul, până nu ți-l închipui. N-ai văzut când te lupti cu mintea? Ori apare chipul aceluia care te-a supărat și asupra căruia ai fost pornit. Parcă ți-l aduce aminte și parca te-ai răzbuna. „Ei, dacă ar fi aicea! Ce i-aș drege, ce i-aș face!” Și aceia sunt diavoli. Dar prin imaginație îți dau război. „Mai, dar mi-a zis, și am să-i zic!” Diavolii iau fata aceluia care te-a supărat și o aduce în suflet prin imaginație și ți-o arată: „Uite, acesta ți-a zis și acesta te urăște!” Apoi vin și minciunile minții, cu presupuneri ca acela te urăște, și acela zice așa și acela, cutare.

Un duhovnic mare spunea: „Nu le crede, părinte, că-s minciunile minții, și ai să vezi mai târziu ca niciuna din câte ți-a spus mintea nu-i adevărată”. Astea-s minciunile minții, pe care le bagă diavolii în vremea ispitei, prin imaginație în suflet să-l dărâme. Sunt prepusuri, păreri greșite. Prepusuri ca cutare îți zice, ca cutare are ciuda și cutare altceva. Și niciuna nu-i așa.

Demonii, când vad că tulbura pe om bănuielele acelea, bat război și cu acestea. Ca zice în Psaltire: Mulți sunt acei care bat război cu noi de la înălțime. Deci, lupta noastră nu-i împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva duhurilor răutății, domniilor puterii văzduhului, a duhurilor



răutații răspândite în aer. Iată, ca eu căpeteniile vazduhului se lupta biata minte! Ce se întâmpla? Un păcat întâi l-ai gândit. Dacă s-a învoit mintea la gândire, trece la cugetare. Trece la alegere. Imediat îl baga diavolul în imaginație. Ți-aduce aminte... N-am vorbit noi despre ispitirea din opt părți? Ca să vezi și acolo câtă filosofie este la Sfinții Părinți! După ce te-ai băgat în imaginație, ți-a băgat idolul și te-a lovit în minte. Gata! auzi ce spune: Când vei vedea urâciunea pustiirii saând în locul cel sfânt, cel ce aude să înțeleagă!

Sfântul Maxim spune: Urâciunea pustiirii în locul cel sfânt este păcatul închipuit în imaginație. Ca locul cel sfânt este inima, pentru ca noi suntem Biserica Dumnezeului Celui viu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în inima noastră. Diavolul, dacă a reușit să bage idolul prin imaginație în minte, de aici îl baga în inima! Apoi, în inima și în mintea ta, numai fata aceea o ai, oricare te-a supărat, oricare o iubești cu patima! După ce ți-a băgat idolul, îți dai seama: „Da! Eram treaz mai înainte de prima momeala” - ca aicea trebuie să vorbim de cele douăsprezece trepte ale păcatului. „Dacă eram treaz la prima momeala, imediat ziceam: „Doamne Iisuse... „și cu trezvia atenției idolul nu intra”. Dacă n-am fost atent, a intrat idolul: cutare fata, cutare femeie cu care neOam întâlneam, sau bani sau slava, ori de ce nuanța ar veni. L-a băgat în inima prin închipuire. Acesta-i idolul, asta-i „urâciunea pustiirii în locul cel sfânt”. Și dacă era trezvia atenției, nu intra. Îl dădea jos de la început. A venit? „Doamne Iisuse...!” Îl izbesti de piatra Hristos. Și știi ce se obișnuiește mintea cu acest nevăzut război? Precum scrie în „Războiul nevăzut”.

Ai văzut ca mintea acelui ce este treaz, care are trezvia atenției, nu numai că nu se teme de năvălirile astea. Știi ce face? Anume le cheamă. Le da drumul oleacă, apoi cu rugăciunea îl cheamă pe „Doamne Iisuse... „în ajutor. Precum face pisica cu șoarecul. Îl prinde și apoi îi da drumul, și așa se joacă cu el. Dar această lucrare este pentru cei sporiti. Așa face mintea trezvitorului cu păcatul. Îi da drumul să intre oleacă înăuntru; și numai ce-l vede ca

trec în imaginație și începe a-i tulbura firea. „A! Mi-ai venit? „Doamne Iisuse... „Și-l mai cheamă odată la lupta: „Mai vina, mai, și mai intra!” Și el mai vine. Și iar îl izbește de piatra cu „Doamne Iisuse...”. Știi ce zice apoi diavolul? „Aista nu-i prost! Ma cheamă întâi și-mi da drumul și apoi ma arde cu Hristos. Stai, ca acum îi treaz cu mintea. Vin mai târziu, când îl stăpânește uitarea”. Și când îl mai cheamă, nu mai vine. Nu uita el să ne ispitească. „Acum nu vin, că-i treaz cu mintea și mă arde cu „Doamne Iisuse...”. Dă-i pace. Când va dormita el cu mintea și n-o să fie stăpân pe simțuri, atunci vin! Când este răspândit cu mintea, atunci îi dau război. Acum când este treaz, n-am nevoie să mă lupt cu el. Ca acum știi ce face? Cheamă numele Domnului și mă arde!” Așa face trezvitorul, precum face mata cu șoarecele. Îi da drumul și iar îl prinde. Ferice de cel ce are trezvia minții! De aceea a zis dumnezeiescul Pimen cel Mare în Pateric: Nu avem nevoie pentru a ne mântui, decât de minte treaza.

Clar! Atâta. Cu mintea trează și cu lucrarea asta a trezviei atenției ne putem mântui cel mai ușor.

Pe aceasta o numește Sfaantul Isihie din Sinai: „Lucrare preocupantă de toată fapta bună și de toată virtutea” - citiți în Filocalie, ca de acolo vorbim și din Pateric. Primul păcat care se naște din partea rațională a sufletului este uitarea. Din uitare se nașterăceala sufletului. Zice Marcu Ascetul ca trei sunt uriașii careucid sufletul: uitarea, neștiința și trândăvia.

Vezi? S-ar putea ca unul să fie treaz cu mintea, dar să fie orbit de neștiința. Și iarăși n-are trezvia atenției nici acesta. Auzi, ca neștiința este orbirea sufletului. Sfântul Maxim zice: Viața minții este lumina cunoștinței, iar neștiința este orbirea sufletului. Și atunci se poate orbi unul nu numai de uitare, ci și din neștiința. Și dacă a spus și de trândăvie, dar ai auzit pe cine a pus întâi? Tot pe uitare. Ca și neștiința și trândăvia vin după uitare.

Sfântul Grigore de Nissa clasifica în Pidalion toate păcatele, după cele trei părți ale sufletului și primul păcat care vine din partea rațională, este uitarea. Și cauza răcelii

noastre în cele duhovnicești, chiar în vremea rugăciunii, tot de la uitare pornește.

Iar cine are trezvia atenției, înainte de a veni uitarea, o simte. Pentru ce? Trezvia se naște din frica e Dumnezeu. Și frica lui Dumnezeu din credința în Dumnezeu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: Cine crede, se teme și cine se teme, se trezește! Uite, a venit în gând! De-acum trebuie să discern: ori îi rău, ori îi bun! Ce-i de făcut? Și cine se trezește, imediat trebuie să-L cheme pe „Doamne Iisuse...”, căci trezvia atenției sta în trei lucruri: în a ne trezi cu mintea, a ne împotrivi păcatului de când este în minte și a chema pe „Doamne Iisuse...”. Trezvia noastră n-are nicio putere fără Iisus.

Dar uitarea este primul pas spre răceala, cum arata dumnezeieștii Părinți. Iar dacă noi luptăm împotriva uitării, mintea întotdeauna îi treaza și scapa de celelalte lupte în celelalte trepte ale păcatului. Ai văzut cum s-a numit satana la Iov în Scriptura? Furnico-leu. Frumos comentariu face la aceasta Nil Ascetul, iar mai târziu Nicodim Aghioritul o pune în paza celor cinci simțiri.

De ce s-a numit satana și păcatul furnico-leu? Iov zicea: „Furnico-leul a murit de foame ca n-avea de mâncare!” Dar, la cine? La Iov n-avea de mâncare, nu la mine păcătosul! Eu îl hrănesc toată ziua și-l fac leu. Că de ce Iov nu-l hrănea pe furnico-le? auzi ce spune Scriptura? Acest om aducea în fiecare seară cate un bou jertfa pentru copiii săi; „Doamne, nu cumva copiii mei, fiind tineri, să fi greșit cu gândul lui Dumnezeu!” Care tata și mama de azi, mai au grija ce greșesc copiii lor cu gândul lui Dumnezeu?

Nu l-a numit degeaba Dumnezeu pe Iov, drept și temător! Aducea un bou jertfa în fiecare seară, nu pentru păcatele lui, ci pentru ale copiilor lui. Ca el a spus ca furnico-leul a murit de foame ca n-avea de mâncare, adică el nici în gând nu hrănea păcatul. Și zice Sfântul Ioan Gura de Aur: „N-ar fi pierit copiii lui așa, dacă nu i-ar fi găsit la masa și la beții. Ca ei erau la praznic la fratele mai mare și petreceau. De aceea a putut satana să dărâme casa. Dacă îi găsea în rugăciune nu se putea întâmpla așa”. Dar

aceasta a lăsat-o ca pilda Dumnezeu.

Dar acest Iov, care era atât de tare treaz cu mintea înaintea lui Dumnezeu, zice ca furnico-leul a murit de foame ca n-avea de mâncare; și Sfinții Părinți fac comentariu mai ales la lucrul acesta: Păcatul când vine în mintea noastră, este mic ca o furnica. Ca prima traepă a păcatului este a face fapta bună cu scop rău. Pentru ca fapta buna făcută cu scop rău n-are plata, ci ea trece de partea scopului și se pierde. Sufletul și viața faptei bune este scopul. De aceea a zis dumnezeiescul părinte Maxim: Este feciorie și milostenie și priveghere și post și osteneala, care sunt urâciune înaintea lui Dumnezeu, ca nu cu scop adevărat se fac acestea!

Dacă fapta buna este făcută cu scop rău ea trece de partea scopului și se face una cu el. Scopul este sufletul și mireașa faptei bune.

Noi, dacă ne-am trezit cu mintea, atunci când facem o faptă buna, trebuie să vedem dacă-i cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, de a mă mântui, sau dacă nu cumva mintea mea privește în altă parte. Dumnezeiescul părinte Efrem zice:

Când mintea va părăsi scopul blagocestiei, adică al evlaviei, toate faptele bune nu mai folosesc.

Ca scopul este ori a iubirii de slava, ori a iubirii de treapta, ori a iubirii de câștig, cum zice dumnezeiescul Ioan Scararul. Auzi ce zice el, arătând aici cât este de rea chiar și lepădarea de lume cu scop rău: „Cela ce pentru iubirea de câștig a făcut lepădarea de lume, este ca piatar de moara, care intru aceleași se învârteste „vorbind despre cele trei feluri de lepădări de lume. Cum?

El, se leapada de lume ca să vină în mănăstire, și nu vine pentru a-și plânge păcatele și pentru dragostea lui Dumnezeu, ci pentru altceva. Scopul lui este să câștige bani, cinste, dregatorii și slava de la oameni. Acasă alerga după treaba, ca să câștige parale, să facă casa mare, să cumpere grădini, să facă avere; vine în mănăstire și se învârteste tot în acelea.

Lucrează să câștige ceva, să facă, să tot aibă ceva.

Acesta-i scopul lui cu care a venit la mănăstire. Și acesta n-a venit cu scopul mântuirii, ci a venit aici ca să se îmbogățească.

Al doilea scop. Vine la mănăstire și își zice: „Mai, poate ma fac diacon, poate preot, poate voi fi stareț, poate econom; m-oi face eu ceva”. Atunci mintea lui privește spre iubirea de treapta; și auzi ce-i spune la acesta dumnezeiescul Ioan Scararul: „Cela ce pentru iubirea de treapta pe lepădarea de lume o a făcut, ca tămâia este, care la început miroase și pe urma scoate fum”.

Vine în mănăstire smerit, ascultător de toți, rabda de la unul, rabda de la altul, face ascultare cu dragoste, priveghează, se roagă, se arata că-i credincios în toate. Dar, ce zice? „Mai încolo trebuie să mă facă diacon, preot, cutare!” Și dacă nu ajunge ținta carierei, unde privea mintea lui, începe a scoate fum. „Așa! Pe acela, care a venit de ieri în mănăstire, l-a făcut, și acela i-a dat dregatorie și eu n-am fost făcut?” Și cel ce mirosea la început ca tămâia, a început a scoate fum, a început a cârți.

Eheei! Dai de Sfântul Ioan Scararul! Acolo la Sinai îi zice Sfântul Ioan Sinaitul. Noi îi zicem „Scararul „după cartea lui numita Scara. Ce zice? „Cela ce pentru iubirea de Dumnezeu lepădarea de lume o a făcut – adică din Dragostea lui Dumnezeu –, adauga dor peste dor și foc peste foc, aprinzându-se de dragostea lui Dumnezeu, slujind cu frica Lui și cu cutremur”. Acela iubește pe Dumnezeu pana în sfârșit! Și iată mintea noastră la trezvia atenției, nu trebuie să privească numai asupra gândurilor care vin, ci și asupra scopurilor cu care ne nevoim și urmam lui Dumnezeu.

S-ar putea să ne nevoim și să rămânem cu mâinile goale la urmă, dacă scopul este altul. Deci, scopul faptelor bune totdeauna să fie spre slava lui Dumnezeu. De aceea ne învață și marele Apostol: Sau de mâncați, sau de beți, sau altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu. Deci, dacă omul este treaz cu mintea, ucide păcatul de când îi furnica!

V-am vorbit mai înainte de fata Babilonului și de păcătoșii pământului și acum vă aduc aminte. Dacă ne-ar ajuta Preasfântul Dumnezeu să fim treji cu mintea și să ucidem păcatul de când e furnica; ca apoi, pe treptele celelalte, se face leu și nu-l mai putem birui!

Prima treapta a păcatului este să faci fapta bună cu scop rău. A doua, să nu faci fapta buna desăvârșit, întreagă. Un exemplu: faci milostenie, dar o faci din furat! Și zice Sfântul Ioan Gura de Aur: Cel ce aduce jertfa din osteneala străina lui Dumnezeu, așa-i ca și cel ce aduce câine împutit. Deci, iată că nu-i cum trebuie!

A treia treapta a păcatului este momeala. Se apropie de mine un gând, dar nu cu patima. Femeie, să zicem; slava, bani. Să luăm de pilda numai aceste trei. Dar nu-i nimica rău; ca Dumnezeu le-a făcut la început bune toate; și femeie și bani și slava.

La ban; cuvântul ban nu te vatama cu nimic. Este numai o bucată de fier sau o zgura a pământului făcuta acolo rotunda, dacă-l numim așa simplu. Dar lângă ban apare patima: „dacă vei avea tu mai mulți bani! Dacă vei avea o pungă! Faci o ladita pe urma! Și dacă vei mai ascunde din ei!” Ai văzut cum se lipește ispita lângă gândul simplu? Îndată se complica cu patima.

Zic femeie! Nimic nu mă vatama. Că nu este cuvântul în mintea mea cu patima. Dar lângă femeie mi-aduce diavolul ispite în gând: „Mai, dar dacă ar fi frumoasa; dacă ai văzut-o pe cutare, și dacă ar fi prietena cu tine și dacă ar fi lângă tine când te lupta patima, și dacă ai păcătui cu dânsa!” Ai văzut unde te duce imaginația? Îndată cuvântul femeie s-a complicat cu patima, cu momeala păcatului.

La fel, să zicem slava. „Cela ce Ma slăvește pe Mine, îl voi slăvi”. Este slava buna! Nu-i nimica cuvântul slava. Dar, „dacă m-ar lauda, dacă aş fi așa, daac as face așa, dacă aş ajunge așa, dacă aş fi eu așa!” Iată deci, unde te duce slava!

Atunci cuvântul „slava” se complica cu patima. Și auzi ce zic dumnezeieștii Părinți: „Precum iedera și hameiul se agața de orice planta care-i mai aproape, așa și

lângă gândul simplu al lucrului, se agața patima. Și tocmai asta e lupta omului trezător - ca despre trezvia atenției vorbim aici! Aceasta este cea mai străvezie (pătrunzătoare) lupta a creștinului și monahului.

Toți ne luptăm pentru mântuire. Dar trebuie să despărțim gândurile simple ale lucrurilor, de cele complicate cu fapta! Nu-i păcat să gândesc la femeie, ca și Evanghelia a spus că Cel ce privește la femeie, nu spre a o vedea, ci spre a o pofti, preacurvește cu dânsa în inima sa. Îndată ce lângă femeie a apărut pofta, gata! Este preacurvie! Eu, dacă am privit-o, dar fără să cuget cu patima, nu-s preacurvar. Pot să văd un milion de femei! Dar dacă am poftit una în inima mea, atunci imediat eu sunt preacurvar.

De aceea zice dumnezeiescul Efrem: Nu mă aruncați în negrija, frații mei, pentru păcatele cu gândul că n-ar fi mari! Dacă nu erau mari, nu era nevoie ca dreptul acela, Iov, cu 1850 de ani înainte de Hristos, să aducă jertfa pentru păcatele cu gândul ale feciorilor săi, și înțelepciunea lui Dumnezeu, nu socotea preacurvie, într-o poftă de muiere și ucidere, într-o ură de frate. Cu gândul, omul este ucigaș și preacurvar în toată vremea. De aceea zicea Sfântul Efrem Sirul: „Nu mă aruncați în negrija!” Un gând venit în minte și omul trece la imaginație; de la gând începe tot păcatul.

Toată lupta noastră și a fiecăruia dintre noi, care vrea să se mântuiască, este să despartă gândurile simple ale păcatului de cele complicate cu fapta. Că nu ne rănește pe noi gândul simplu, ci cel ce ne complică cu patima. Și atunci diavolii, văzând că am primit gândul patimas, care este momeala gândului simplu, ne duc mai departe pe treapta următoare a păcatului.

Treapta a patra a păcatului este consimțirea. A consimțit sufletul nostru să stea de vorbă cu gândul cel simplu! Să stea de vorbă cu gândul olecută. „Mai, cam cum e cu asta?” Și gata! Suntem pe treapta a patra a păcatului! Starea de vorbă a sufletului cu păcatul.

În treapta a cincea începe lupta. „Nu-i bun gândula

sta; vine cu patima la mine!" Și lupta se da pe toate treptele păcatului până la deznădejde și moarte. Mintea începe să lupte. „Nu-i bun gândul ăsta! Mi-a băgat patima în suflet!

Uite, poftesc femeie sau ban sau treapta sau urase pe fratele". Sau cine știe de ce nuanța ar fi păcatul, din cele trei părți ale sufletului. Și atunci eu trebuie să fiu atent, că vorbim de trezvie. „Ei, diavole, până aici! M-ai adus pana aici!" De-acum, lupta!

Și în lupta asta, v-am spus, trebuie să chemăm pe „Doamne Iisuse...". Ca auzi ce spune Scriptura? Să nu ieși, Israele, fără de Mine la război că vei fi înfrânt! Cum ai văzut că au pățit cu amoreii. Și ziceau evreii: Doamne, am căzut! „Păi, nu v-am spus Eu să nu ieșiți la război fără Mine?" Așa și noi în lupta cu păcatul, să chemăm în ajutor numele Domnului. Cât de treaz ai fi cu mintea și cât de mare filosof ai fi, te prapadesc diavoli, dacă nu chemi pe „Doamne Iisuse..."

Trezvia atenției și rugăciunea minții au legătura, cum are sufletul cu trupul. A ne trezi, a ne împotrivi păcatului și a chema pe „Doamne Iisuse...". Asta-i filosofia duhovniceasca! Atâta legătura are paza minții sau trezvia atenției cu rugăciunea minții.

În lupta asta cu păcatul, mintea noastră începe războiul. La acest război se încaiera trei feluri de minți: mintea diavoleasca, mintea îngereasca și mintea omului. Omul îi dator să se trezească și să cheme pe „Doamne Iisuse...". Rămâneți intru Mine și Eu intru voi, ca fără de Mine nu puteți face nimic! Și dacă în lupta asta creștinul cheamă pe Iisus, iese biruitor! Dacă se bizuie pe sine și se lenevește și uita să cheme numele Domnului, iese păcatul biruitor. În treapta a șasea vine învoiala. „Ei! Și dacă m-aș învoi oleacă cu gândurile răutații, ale păcatului?" Dacă ești tare și ai căpătat trezvia atenției, poți să te învoiești oleacă, ca să chemi păcatul la lupta, cum spune în Războiul nevăzut. Faci ca mata cu șoarecele. Îi dai drumul și iar îl prinzi. Și-l chemi o dată și zici: „Doamne Iisuse... „și l-a bătut. Îl chemi a doua oară, așa cum spune în



Războiul nevăzut: „Caretreaz cu mintea, cheamă păcatul. Îl cheamă de câteva ori și îl ucide.

Ca diavolii se tem: „Mintea asta-i treaza; ma cheamă dar mă omoară cu „Doamne Iisuse...”. Și nu mai vine o vreme. Dar mai încolo zice: „Lasă-l, ca acum este biruit de uitare; acum dă-i pace! Când va dormita cu mintea, atunci vom veni; nu când ne cheamă el. Acum ne cheamă la lupta că-i cu Iisus și nu se teme. Dar când va adormi, venim noi!” Ca el nu se ostenește, nu asuda.

Așa spune și în Pateric; după cum tâlharii, când pandesc casă, dacă aud vorbind înăuntru, zic: „Mai, sunt treji. Nu putem intra, ca acum nu putem prada”. Așa este și cu tâlharii diavoli. Dacă vad diavolii ca sufletul este în vorba cu Hristos – adică are rugăciunea lăuntrică – nu pot intra, ca Hristos este acolo și îi arde! Iar dacă nu se mai aude niciun murmur în inima, nicio vorbire, atunci intra! deci, în lupta asta, când sufletul a cedat puțin, cade în treapta a șasea a păcatului, învoiala. „Ma învoiesc. Ei! Și ce, dacă voi sta de vorbă cu gândurile curviei, sau ale maniei, sau ale urii, sau ale slavei deșarte?” Și aceasta învoiala vine, după cum arata Sfântul Ioan Pustnicul, din iubirea de sine. Ea este maica și rădăcina învoielii și a tuturor răutăților! Ca tot să-l îndulceasca pe hoit, măcar cu gândul.

Din iubirea de sine se naște mai întâi mila de sine, și apoi cruțarea de sine, pentru care l-a numit Mântuitorul pe Petru, satana. Cruta-Te pe Tine, Doamne! – a zis Petru. Mergi înapoia Mea, satano! Să mă crut? Pentru asta am venit Eu, să mă jertfesc, nu să mă crut!

Din cruțarea de sine începe îndreptățirea de sine. „Ei, ce! Dar, nu pot; dar, sunt neputincios, că sunt și eu om! Trebuie să mai las și eu la cele omenești!”

Îndreptățește-te, omule! Din îndreptățirea de sine, vine mulțumirea de sine. „Îi mulțumesc lui Dumnezeu ca eu, numai la păcatul cu mintea ma învoiesc, dar nu fac chiar păcatul cu lucrul”. Din îndreptățirea de sine vine mulțumirea de sine și apoi nemulțumirea. Ce scop are? Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: Să facă sufletul satul

de fapta buna! Fariseul cel din launtrul nostru ce zice? Ca cel din biserica: Mulțumescu-ți Ție, Doamne, că nu sunt ca toți oamenii și nici ca acest vameș... Mulțumirea de sine, zice: „Mulțumesc lui Dumnezeu ca eu ma învoiesc numai cu gândul, dar alții fac păcatul cu lucrul!” Și ce-i cu asta?

Ai văzut diavolul cât este de filosof? Cât este de teolog? Ca să te capete pe tine cu mulțumirea asta, să zici ca păcatul tău, dacă a fost pana la învoiala sau la consimțire, nu-i nimica! Și la aceasta mulțumire, dacă sufletul îi mulțumit cu starea lui, iată Evanghelia ce spune: Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate... Mereu aceasta sete și foame după fapta buna! Iar mulțumirea de sine este păcat, o ramură a iubirii de sine, că-l face pe om satul de fapta bună.

Mulțumescu-ți Ție, Doamne... fariseul din sine îi spune „Tot ai tu ceva! Nu ești chiar cel mai rău om!” Din mulțumirea de sine se naște îndată trambitarea de sine. Că îi scoate diavolul virtuțile la iveala: „Tu ai făcut așa și așa!” Și pe urma lauda de sine și pe urma plăcerea de sine. „Mai, eu sunt ceva!” Și din părerea de sine, închipuirea de sine. Își închipuiește ca el este cineva!

Din închipuirea de sine se naște simțirea de sine. Se simte. „Eu! Ce? Nu te atinge, ca ma sparg! Te atingi de mine?” Din simțirea de sine se naște îngâmfarea de sine. Din îngâmfarea de sine vine cinstea de sine. „Mi se cade, ca eu sunt cineva!” Din cinstea de sine se naște încrederea în sine, apoi rezemarea pe sine, apoi bizuirea pe sine și apoi vine nesimțirea și împietrirea inimii care este moartea sufletului și, n-am când a vi le mai spune pe toate.

Iată cum acționează iubirea de sine asupra noastră. Și aceasta se întâmpla tocmai când mintea doarme și nu are trezvia atenției. ca atunci când este treaza, totdeauna zice: „Doamne Iisuse...”, sau cugeta la alte lucruri duhovnicești. Și atunci se smereste, că își cunoaște neputința sa. Dar, ce se întâmpla?

La învoire, mintea noastră s-a învoit cu gândul primit de la diavol, care este acolo. El vede ca, mintea acum ori curveste, ori se răzbuna cu ura pe cineva; ori nălucește

slava desarta, ori nălucește bani, ori alt păcat. Sufletul, dacă s-a învoit, sta de vorbă cu orice păcat.

Încheind aceste puține cuvinte, să rugam pe Preabunul Dumnezeu și Preaînduratul nostru Mântuitor, să ne trimită a Sa mila și îndurare tuturor celor ce viețuim aici și tuturor drept-credincioșilor care își petrec cu grija viața. Să nu uităm dumnezeieștile Sale cuvinte, care totdeauna trebuie să ne îndemne la trezvie și veghere, după cum scrie în Sfânta Evanghelie: Ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce va zic vouă, zic tuturor:

Privegheați! (Marcu 13, 36 - 37)

DESPRE VREDNICIA PREOȚIEI

SFATURI CĂTRE UN GRUP DE STUDENȚI TEOLOGI  
în vara anului 1978

Ca să ajungeți în Împărăția cerurilor, să știți un lucru: să vă luați de pildă, totdeauna în viața voastră, doi sfinți mari, la care să priviți pururea și cât veți putea să-i imitați, prin credința cea lucrătoare, care se lucrează prin dragoste, adică, prin fapte și credința dreapta.

Să aveți ochiul minții, totdeauna, la Sfântul Apostol Pavel, „gura lui Hristos „și „marele vas al alegerii „și la Sfântul Ioan Gura de Aur. Sfântul Apostol Pavel a fost cea mai înaltă persoana duhovnicească din toată istoria Bisericii Creștine, după Domnul nostru Iisus Hristos. Așa spune Sfântul Vasile cel Mare. El a fost chip desăvârșit în toate. Și ca apostol și ca arhiereu, și ca preot și ca ostaș al lui Iisus Hristos nebiruit. Pe el l-a imitat din toate puterile Sfântul Ioan Gura de Aur. De aceea, Sfântul Ioan Gura de Aur, în mai toate omiliile și predicile sale, pomeneste de Sfântul Apostol Pavel.

Eu am vorbit cândva la Neamț, când a fost o conferință a preoților, acum doi ani când m-a trimis Prea Fericitul. Era la închiderea seedintei. Am vorbit de cele 20 de datorii ale preotului. Sigur că mai sunt undeva, prin carte pe la mine, acelea, scrise la mașină. Eu le-am vorbit din memorie. Dar nu-s adunate acolo toate. Eu am primit un ordin să vorbesc ceva acolo în legătura cu preoția.

Dacă am lua-o după vrednicia care se cere preotului, n-ar mai fi nimeni preot pe pământ, ca să vorbim așa la nivelul care se cere. Ca Sfântul Efrem Sirul zice: De-ai fi curat ca îngerii și sfânt ca Ioan Botezătorul, preot nu poți să fii. Atâta-i de mare preoția! Mare lucru! O! Nesfarsit și negrait dar, pe care l-a dat Dumnezeu fiilor lui Adam, Preoția, zice el. Mare lucru! Ceea ce face preotul, nici îngerii nu pot face. Preotul are putere să lege nu numai pe oameni, ci și pe îngeri. Ceea ce face preotul – să jertfeasca pe Iisus Hristos –, nu pot face cei mai mari din îngeri. Dar, pentru ca Dumnezeu a binevoit să se coboare până la neputința noastră, pentru sfințirea lumii acesteia de jos, pe care a răscumpărat-o cu prea scumpul Sau Sânge, a lăsat preoția în neamul omenesc.

Frații mei, să vă aduceți aminte ce spune marele Apostol Pavel: Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt slobode, dar eu nu vreau să fiu de nimic biruit.

Ca preoți, cel dintâi ce vi se cere de către Dumnezeu și de oameni este viața morala, viața cinstita. Poți să ai o sută de licențe, de doctorate, dacă nu ai viața morala, preot nu poți să fii. Ca preot trebuie să fii cum te-a făcut mama ta, până la preoție; și de la căsătorie să știi o preoteasa și un Dumnezeu până la moarte. Asta este întâi partea morala și partea curată a preotului: să fie foarte curat cu viața.

Căci dacă va pazi curățenia în viața și viața cinstita, toate darurile Duhului Sfânt se țin de acestea. Ca Dumnezeu în vasele cele curate trimite harul Său, în vasele cele alese. Nu, Doamne ferește, să crezi că se poate să fii și preot, dar în același timp și curvar, sau bețiv, sau fumător, sau înjurător, sau iubitor de argint, sau cine știe câte patimi poate să aibă neamul omenesc.

Ca preot, mai întâi tu trebuie să fi idespatimit, adică să ajungi la o nepatimire, încât cu viața ta, să dai pilda și să vorbești poporului.

Am vorbit la Seminarul din Creta vara asta. A venit părintele arhimandrit Nectarios, cu vreo 50 - 60 de

studenți, nu știu în ce an erau și au cerut să le vorbesc ceva despre preoția contemporană. Le-am vorbit în trapeza, când erau la masă. Și am arătat acolo ceva, care vreau să arăt și aici.

Preotul poate să predice în trei feluri, după învățătura Sfântului Ioan Gura de Aur. Adică întâi cu gura și cu limba să vorbească cuvântul lui Dumnezeu. Al doilea, să predice cu mana; să scrie învățături duhovnicești.

Ai văzut pe Sfântul Ioan Gura de Aur? Toată ziua predica și toată noaptea scria. Jumătate de noapte scria și jumătate de noapte se ruga. Și atâta dormea: se agața cu mâinile de niște funii, care erau legate de tavanul casei; și când le scapa din mana, termina cu somnul. Și mânca puțină zeama de orz, o dată pe zi, la apusul soarelui. Așa preoție! Atâta înfrânare!

Ei, nu putem noi păcătoșii ca el! Dar vreau să vă spun, ca de aceea a avut atâta dar, ca a talcuit toată dumnezeiască Scriptura. Deci preotul trebuie să predice cu limba, cu mana, adică să scrie predici și învățături creștinești, și al treilea și cea mai înaltă predica, trebuie să predice cu viața, cu trăirea lui ai a familiei lui. Preotul trebuie să se facă santinela întregii înțelepciuni, o făclie în fața poporului, după cum a spus Mântuitorul: Voi sunteți lumina lumii... Apoi să radieze din viața și din faptele lui, în toate părțile, lumina. Când vor vorbi oamenii în sat, să zica așa: „Ai văzut ce înfrânare are preotul nostru? Ai văzut ca preotul nostru nu-i iubitor de argint, că nu-i trebuie bani? Cât îi dai, atâta primește și mulțumește și pentru ce îi dai? Ai văzut ca preotul nostru în crasma n-a intrat? Preotul nostru cu țigara în gura nu l-am văzut. Preotul nostru de înjurat nu s-a pomenit. Preotul nostru nu la bal sau la nunti cu lautari, Doamne ferește, la niciun fel de distracții nu l-am văzut. Preotul nostru-i blând; preotul nostru-i milostiv; preotul nostru-i răbdător, preotul nostru-i înțelept, preotul nostru-i curat; preotul nostru-i harnic; preotul nostru-i milos, săritor la toate nevoile poporului”. Și așa mai departe.

Așa să vorbească poporul de voi îndată ce veți ajunge

în mijlocul lor! Dacă vreți să vă iubească, să le dați oleacă de pilda cu viața! Au venit la mine studenți teologi și de la Sibiu și din altă parte și m-au întrebat:

— Părinte, uite, acum ne face îndată preoți. Oare cum să începem noi? Le-am răspuns:

— Să începeți cu blândețe și cu dragoste, ca Sfântul Efrem Sirul zice: Chipul de a-i aduce pe toți la Hristos este numai al blândeții. Apoi să aveți răbdare. Oamenii sunt fel de fel de temperamente. Sunt și oameni iuți, și ambițioși, și rai, și bețivi; sunt și oameni neascultători, și împietriti la inima, și indiferenți, care nu cred sau dacă cred, numai cu numala.

Trebuie să pandim caracterul fiecăruia și să fim cu blândețe.

Când ai intrat în parohie, toți ochii poporului sunt la tine, să vadă ce preot le-a venit în parohie. Când te-a chemat la slujba, să te duci ca sluga lui Hristos. Într-o clipă să fii acolo, cu epitrahilul, cu Crucea și cu Molitfelnicul. La botez, la cununie, la înmormântare, la lehuza, unde te cheamă. Și să nu le pui preț pe nimic. Dacă te întreabă:

— Părinte, cât costa?

— Cât vreți, fraților. Cât va da Dumnezeu! Ca știe Dumnezeu ca altul are și nu da, iar altul, săracul, Dumnezeu știe cum poate da un ban. Vezi cât de greu se câștiga un ban la cel necăjit. Și dacă vede că nu-i pui preț, tu îi câștigi inima lui. Știți ce spune Mântuitorul: Cutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adauga vouă. Marele proroc Ilie, când a fost seceta aceea de trei ani și șase luni, a fost trimis la pâraul Horat, în peștera aceea (III Regi, 17, 1). Apoi a fost trimis de Dumnezeu la o femeie văduva - știți din Biblie -, la Sarepta Sidonului. Și a găsit-o în marginea satului. Sidonul este în Libanul de azi, pe malul Mării Mediterane. Și l-a trimis Dumnezeu la acea văduva, să vadă cât de necăjita-i lumea. Căci lui Ilie cel tare în credința, nu-i pasa ca moare lumea. Trei ani și jumătate, nici ploaie, nici roua pe pământ.

Vedeți voi că n-a plouat de o lună și zicem: „Vai de

noi este seceta!" Dar, ia gândiți-vă, trei ani și șase luni, să nu cadă nici roua pe pământ, nici ploaie; se usuca copacii și pădurile din rădăcina și toate. Și este un cuvânt al Sfântului Efrem, la Ilie Prorocul, unde zice: „Niciodată n-a ascultat Dumnezeu de om, mai tare ca în timpul Sfântului Ilie”.

Dar de ce a ascultat Dumnezeu, Care a făcut cerul și pământul, de o ființa așa de mica cum este omul? Pentru ca și omul se topea de dragostea Lui și de râvna Lui. Când a văzut Ilie ca poporul lui Israel a părăsit de tot pe Dumnezeu și se închina lui Baal, s-a dus și a stat înaintea lui Ahab și i-a spus: Viu este Domnul Dumnezeu Căruia îi stau azi înainte, că nu va fi ploaie, nici roua pe pământ, fără numai prin cuvântul gurii mele. Și nu vă spun istoria lui că-i lunga, numai vă spun o pilda, După trei ani și jumătate, văzând Dumnezeu ca Ilie, văzând Dumnezeu ca Ilie nu se înmoaie la inima, de multe ori îi spunea:

— Ilie, descuie cerul! eu fără tine nu-l descui! Ca atâta îl asculta Dumnezeu, că era mare râvnitor.

— Doamne, nu-l descui!

— Dar mor toți!

— Las să moară!

— Dar mor de foame și de sete femeii, văduve și copiii!

— Las să moară toți! De ce te-au părăsit pe Tine?

Dar de ce era Ilie așa tare? Pentru ca la pârâul Horat corbii îi aduceau mâncare, pâine și carne, o dată pe zi, și de două ori; iar pe vale, jos, era pârâul Horat. Avea și apa și mâncare. Și nu simțea durerea poporului. Și râvna mare avea pentru Dumnezeu. Mai bine să moară toți, decât să se închine la idoli.

Iar Dumnezeu, vrând să-l plece pe Ilie Tezviteanul, zicea: „Lasa, că-ți fac eu ție, dacă ești așa de tare în credința! Te mai înmoin oleacă! „Deci i-a secat întâi izvorul și a oprit corbii să-i mai aducă mâncare. A stat Ilie, a postit 40 de zile, că era foarte puternic în post. Când a văzut ca moare - firea asta are nevoie și de mâncare -, Dumnezeu atunci i-a spus:

Ilie, ridică-te de aici și mergi la Sarepta Sidonului”.

S-a dus Ilie și când a ajuns, a văzut văduva aceea, adunând câteva lemnisoare, câteva vreascuri, cum vorbim noi. Și l-a cunoscut pe Ilie că este omul lui Dumnezeu, după înfățișare.

— Ce faci aici? a întrebat Ilie.

— Iată, omule al lui Dumnezeu, zice, adun aceste lemnisoare. Mai am un pumn de faina într-o vadră și puțin untdelemn într-un ulcior; am să fac o turta în spuza, singura mea hrana, și vom mânca și eu și fiul meu și vom muri. Ca după aceea nu mai avem nimic, absolut nimic. Ca atunci era mare greutate să găsești un pumn de faina undeva. Iar Ilie nu mâncase de 40 de zile și auzi ce-i spune:

— Femeie, adu-mi mie întâi. Fa pentru mine o turta, că mor de foame și ad-o încoace! Ai văzut? Și femeia, săraca, ai auzit cât iubește pe sluga lui Hristos, pe sluga lui Dumnezeu? Vă dau o pilda pentru cei care se tem că-i o parohie mica și că n-ar avea cu ce trai.

Femeia, știind că va muri, că nu mai are alta hrana, a făcut întâi o turta pentru prorocul lui Dumnezeu. Căci a zis: „Acesta-i omul lui Dumnezeu. Mai bine mor eu și să nu moară el, ca acesta-i om scump. Pe acesta îl asculta Dumnezeu!” Și i-a adus lui Ilie mâncare și Ilie, după ce-a mâncat, i-a spus: Viu este Domnul Dumnezeu, Căruia Îi stau înainte, ca vadră de faina nu se va mai imputina și ulciorul cu untdelemn nu va mai seca până va da Dumnezeu ploaie pe pământ.

Ai văzut? Sfântul Ioan Gura de Aur face un comentariu și zice: „O! preote, care te temi că vei muri în popor, că n-ai ce mânca și ca parohia-i mica și săraca. Nu zice că mor de foame și n-am cu ce trai. Numai de n-ai avea credința! Eu aș vrea să mă dea la o parohie mica, numai cu 20 de familii și eu mai tin zece preoți pe lângă mine. Dar știi ce să faci întâi? Întâi să te cunoască enoriasii că ești om al lui Dumnezeu, precum a cunoscut văduva pe Ilie. Și pe urma te hrănesc cu toată casa ta. Odată ce te-a cunoscut poporul cu adevărat părinte duhovnicesc, zice: „Mai bine să mor eu, decât să moară



părintele!"

Atât o să te iubească poporul, dacă o să vadă că ai virtuți, că ești om cuminte și nu ești lacom după averi și după bani. Ai auzit ce zice Sfântul Pavel către Galateni? Știu bine ca, dacă era cu putere, ochii voștri scoțându-i, mi i-ați fi dat mie. Dar de ce voiau să-i dea ochii lui Pavel? Pentru ca până acolo era inima lor. Erau gata să-i dea ochii ca le câștigase inima.

Așa și voi, când mergeți la parohie. Dacă veți câștiga inima poporului, să nu vă temeti ca nu veți avea ce vă trebuie, ca vrednic este lucrătorul de plata sa. O să aveți și haine, o să aveți și hrana, o să aveți și bani, o să aveți și cinste, și de la Dumnezeu și de la oameni. Dar să vă vadă oamenii cinstiți. Doamne ferește, ca preot, să nu te vadă în crasma, să nu te vadă la joc, să nu te vadă la petreceri, să nu te vadă cu țigara în gură, să nu te audă înjurând, să nu te vadă că ești mandru, hraparet după bani, că-ți plac glumele sau rasul sau altceva prin care să-i smintești.

Voi, mâine, cu darul lui Hristos, sunteți oamenii Bisericii. De aceea ați învățat atâția ani și profesorii s-au ostenit cu voi – și le va plăti Dumnezeu –, ca să vă vadă făclii ale poporului și lumina lumii.

În afară de asta, gândește-te ca toate sunt pentru om: și a mânca, și a bea, și a te odihni, și a te folosi de toate; dar cu măsura. Ca toate îmi sunt slobode, cum am zis, dar nu toate îmi sunt de folos! auzi pe Apostolul Pavel ce spune? Mulțumesc lui Dumnezeu ca știu și să mă satur, știu și să flămânzesc... Mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate! Afară de asta, de purtarea în familie, în poporul în care o să trimită Dumnezeu, să fii atent. Eu am fost în Serbia, la un mare părinte, este cel mai mare părinte din Ortodoxia noastră de azi. Are două doctorate și 84 de ani și slujește Liturghia de 30 de ani, singur la o mănăstire de miaci – Celic. Părintele, arhimandrit Iustin Popovici. Este cunoscut peste tot, și-i călugăr din Sfântul Munte. Și eu am vrut să plec, imediat în Sfântul Munte, după ce-am venit de acolo, căci cu mare dragoste m-au primit părinții și toți. Și i-am cerut un sfat. Iar el mi-a spus: „Părinte Cleopa, și eu

sunt călugăr din Sfântul Munte. Sfântul Munte este un sac plin de bunătăți, de bijuterii, ca acolo se găsesc oameni cu viața înalta. Sfinția ta te duci la Athos să mai pui un migdal deasupra în sacul cel plin. Stai aici și cât îți ajută mila lui Dumnezeu, stai în slujba poporului, la toate necazurile, la toate scarbele; să-i mângâi, să-i ajuți; ca Ortodoxia noastră este foarte încolțita acum din toate părțile, și preoții, ca niciodată, au de luptat. Și protestantismul, și catolicismul, și sectarismul – voi nu vedeți? – și indiferentismul și toate. Și atunci se cere ca preoții de azi, ca niciodată, să fie mai învățați în Sfânta Scriptură și cu viața cât mai curată.

M-am trezit în zilele acestea, într-o seară – ca eu tocmai luasem cojocul în cap să mă pun oleacă jos –, și aud: hodoronc-tronc. Cine a venit? Directorul de la Consiliul Ecumenic de la Geneva. Și eram de săptămâna și a trebuit să stau două ore jumătate de vorba cu el, până la Utrenie. Cate întrebări a pus omul acela! Și eu, dacă nu sunt un om carturar, cât m-a ajutat Dumnezeu și am citit mergând cu oile pe munte, ca eu am fost cioban aici la oile mănăstirii, până ce m-au pîns staret. Drami-a pus întrebări de geniu. Și dacă n-ai fi cunoscut deosebirea Bisericii noastre de cea protestanta se făcea o confuzie absolută. Au venit cu părinții de la București și de la Sibiu.

Mi-au pus întrebări despre unitatea Bisericilor; ca ei vor să unească Bisericile și să facă, precum a zis Mântuitorul, o turmă și un pastor.

— Domnule director, i-am zis, biserica dumneavoastră, protestantismul, este suspendată în aer. N-are temelie!

— Dar de ce, părinte?

— Unde vi-i Sfânta Tradiție? Unde-s Sfintele canoane? Unde-i practica Bisericii de 2000 de ani? Ați desființat totul și acum vreți să vă apropiați de noi? Este imposibil!

Noi avem puncte comune mult mai multe cu catolicii, decât cu protestanții, dacă ar fi să se ajungă vreodată la o unire. Protestanții sunt la foarte mare distanță de noi. Ei au numai două Taine, și acelea nu ca taine, ci numai ca

simboluri: Botezul și Cina Domnului. La Cina Domnului, fac o masa comemorativa cu pâine și vin în cinstea lui Hristos, dar nu mai cred că se preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului. N-am când să spun discuția de acolo că-i mult de spus.

Dar m-am gândit: de acum, le dau canon la călugării mei și la frați, să învețe cate cinci - șase citate din Sfânta Scriptură, despre Sfânta Cruce, despre Maica Domnului, despre cultul Sfintelor Moaște și cultul Sfintelor Icoane; despre cinstirea Duminicii în locul sâmbetei, despre Sfânta Tradiție... Știți de ce? Că suntem întrebați.

Ei sunt Biserici mari cu numărul. Sunt vreo 400 de milioane. Catolicii sunt și ei vreo 750 de milioane. Iar noi ortodocșii suntem puțini, dar suntem Biserica întreagă. Noua nu ne lipsește nimic. Noi n-avem ce împrumuta de la protestanți, dar nici de la catolici. Nimic, absolut nimic!

Biserica noastră o credem și o înțelegem întreagă. Are toate dogmele drepte, toată tradiția veche apostolica și soborniceasca a Sfinților Părinți. Și are toate canoanele, are toată tradiția Liturgica, Canonica, Dogmatica și istorica. Tot ce ne trebuie avem în Biserica Ortodoxă! Este Biserica care a mers pas cu pas după tradiția evanghelică, apostolică și sobornicească, până în ziua de azi. Și ei știu asta. De aceea vor să se apropie de noi.

— Dar inițiativa noastră-i bună? m-a întrebat el.

— Îi buna în principiu. Că vreți să fie o turmă și un pastor. Dar, ehei! Cati munți sunt de trecut până atunci, între noi și dumneavoastră!

Să ne apropiem de dumneavoastră? Dar unde vi-i Sfânta Tradiție? Unde vi-i cultul Sfintelor Moaște? Unde vi-i cultul Sfintelor Icoane? Unde-i cultul sfinților și al îngerilor? Unde-i venerarea Sfintei Cruci? Unde-i supravenerarea Maicii Domnului? Unde-s cele șapte Sinte Taine, mijloace sfințitoare? Unde-i ierarhia bisericească? Unde sunt faptele? Ca la voi este „Sola fi de” - mântuirea numai prin credință. se poate una ca asta? Căci credința fără fapte-i moarta. Și „Sola gratia” - la catolici - mântuirea numai prin har.

Cum poate fi mântuirea numai prin har, dacă același Apostol spune ca „toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos, ca fiecare să dea seama de faptele cele bune și cele rele ale sale”, să ia fiecare răsplata după cum a lucrat? Și-n Sfânta Evanghelie ți se cer faptele și poruncile. Ai auzit și în Evanghelia de azi: Știi poruncile? Ai păzit poruncile, ca să intri în viața?

Nu este credința fără fapte, așa cum o cred ei. Faptele nu-s nimica, nu-i nimica postul. Unde vi-s posturile? Dumneavoastră puteți închide ochii și să treceți peste istoria de 2000 de ani a Biserici, care-i necontestată? Eu am fost anul trecut în catacombele Romei și am văzut mama picturii bizantine. Sunt picturi și icoane din secolele I, II și III în catacombe; ca de-acolo a pornit pictura bizantină. Catedralele din ravena și din Veneția, din Constantinopol și din atâtea locuri făcute de Sfântul Constantin cel mare, de Iustinian și de toți împărații bizantini, sunt o mărturie peste veacuri.

Puteți să ziceți ca nu le-ați avut și dumneavoastră 1517 ani, pana când v-ați despărțit de catolici? Păi atunci cum, dacă v-ați uitat rădăcina, s-o uitam și noi? Cine-și uita rădăcina, se usuca și piere, moare. Dumneavoastră trebuie să veniți înapoi la rădăcină. Va sa zica, 1517 ani icoanele au fost bune în Biserică. Puteți să închideți ochii și să ziceți ca Biserica n-a avut icoane de la început, de când era în fașă?

Uite, catedrale imense numai în mozaicuri și aur stau straja și arata la toată lumea, ca Biserica a fost împodobită cu icoane din primele secole. Și ce-ați venit la mine, la un cioban? Ca ma întrebau ce studii am.

— N-am venit să vedem un om învățat aici. Am venit să vedem un om sfânt.

— Sfânt este Domnul Dumnezeu nostru! N-auzi ce spune în biserică? Acela-i sfânt. Noi suntem praf și cenușă!

— Noi credem că aveți o inspirație de sus să vedeți în problema ecumenica, dacă noi cheltuim degeaba sau umblam degeaba.

— Inițiativa este bună în fond, i-am spus. Dar ia

gândiți-vă! Ca să vă apropiați de noi, mai cu seamă de o Biserică tradițională, ca Ortodoxia, cate vă trebuie?

Dar izvoarele cele curate, graul cel fără neghina și vinul cel fără de apa, la Sfinții Părinți le găsiți. Citește. Teologia noastră cea mai puternică, a început din secolul I, până în secolul V. Acolo sunt izvoarele cele mai curate, din care se adapa toate cunoștințele teologice.

Dar să revenim la cuvântul nostru. Frații mei studenți, eu sunt destul de ocupat aici și nu mă simt sănătos. Sufăr și cu inima și cu hernia. Să știți un lucru: tot ce-ați învățat cinci ani de zile, cu darul lui Dumnezeu, și ce v-a rămas din școala, ca s-au ostenit atâția profesori, să puneți în practica. Și părinții voștri cât vă așteaptă cu bucurie să vă vadă preoți! Doar vin părinții voștri la mine: „Părinte, am un băiat la seminar, am un băiat la Teologie”. Și se roagă săracii, să le ajute Dumnezeu, să-i lumineze, să reușească la examene și să fie cuminți.

Știți câtă grija au ei să vă vadă preoți! Că de ce v-au trimis la școala? Ca să aibă mare cinste, să vadă un copil din familia lor preot. Îi mare cinste și dar de la Dumnezeu ca să fii preot, să conduci atâtea suflete și să ai autoritate morala peste atâtea suflete.

Dar să știți un lucru. V-am spus ca Biserica Ortodoxă este încolțita din toate părțile, mai ales astăzi. Și de aceea trebuie să cunoașteți mai bine Sfânta Scriptură. Dacă te-ai dus la parohie, de-acum să nu te ocupi numai de treburi. Sigur ca acolo ai treaba multă: și slujba și liturghie și botez și cununie și spovedanie și înmormântare și lehuza și sfințiri de case și predica și comunicări bisericești și sfaturi sufletești. Ca acolo. Viața practica a preotului și legătura lui cu poporul, acesta-i cel mai mare lucru pentru popor. Să-i înțelegi durerea și necazul fiecăruia și să stai la îndemâna tuturor. Apoi să fii smerit, să fii popular, să fii săritor și cu toată dragostea.

Când se prezintă la ușa bisericii niște oameni necăjiti, bolnavi, săraci, cu copii mulți, le-a murit cineva sau le-a ars casă, preotul trebuie să le dea ajutor cel dintâi, în fața poporului. „Uite, dau și eu un mic ajutor!” Să vezi

ce face poporul pe urma! Să vezi cât dau ei pe urma!" Să dăm, căci a dat și părintele!"

Iar când intri în post și oamenii o s-o vadă pe preteasa ca fierbe fasole și cartofi și mănâncă de post, ai să vezi cum postește și poporul! „Părintele nostru nu mănâncă, Doamne ferește, de fruct în post!” Auzi ce spune Sfântul Atanasie cel Mare: Din mana preotului care nu postește cele patru posturi și miercurile și vinerile, să nu te împărtășești.

Preotul trebuie să țină Tradiția! El păstrează legătura cu trecutul și tine așa cum a ținut Biserica noastră întotdeauna. Dacă o să vadă că faci milostenie, și poporul o să facă. Dacă o să vadă ca postești, postește și poporul. Dacă o să vadă că ești săritor la fapta buna, sare și poporul. Dacă o să vadă că ești sânguitor la biserică, îți plac sfintele slujbe și slujești cu evlavie, și poporul te urmează. Și, în sfârșit, dacă o să te vadă ca nu ești mandru, că nu-ți plac mesele, beția, luxul și aurul, poporul te stimează foarte mult. Măcar cât ar fi el de distractiv și robit de materie va cinsti preotul. „Mai, trece părintele! Nu-i permis să ne vadă beți, sau sfădindu-ne sau înjurând!” Și așa, cu viața ta, poți să predici mai mult decât cu cuvântul.

S-ar putea ca altul să aibă dar mai mult la cuvânt și altul mai puțin. Cum i-a dat Dumnezeu. Dar, dacă are viața buna, îi mai puternica predica lui. Trei cuvinte dac-ar spune, sunt mai tari acelea decât trei mii de cuvinte la cel ce vorbește și nu face!

Apoi, vă spun, să cunoașteți bine Sfânta Scriptură și Sfintele Canoane. Mai băieți, auziți ce spune Sfântul Ioan Gura de Aur: Mare prăpastie este – zice el – și mare primejdie stăpânește acolo unde preotul nu cunoaște Canoanele.

Știi cum este, dacă te duci la parohie și nu cunoști Canoanele? Cum ar fi un soldat, căruia îi dai arma la spate și baioneta și el o poartă, dar nu știe să lupte cu dânsa. Vine inamicul și face praf din el. De aceea eu, oricâți preoți am făcut în viața – ca eu am fost staret în mai multe părți și am recomandat pe mulți la preoție –, când mi-au venit de

la hirotonie, i-am pus în mână învățătura către duhovnic. Se cheamă Carte foarte folositoare de suflet. Este de mare folos. Vă trebuie aceea prima data, acum când intrați în parohie. Și-a doua carte: Pravila Părintelui Nicodim Sachelarie, tipărită în 1940 la Cernica. Foarte buna! Știți ce faceți? Bateți-o la mașina, care n-o aveți, și fiecare s-o aibă. O pui în geanta și alături, epitrahilul și Molitfelnicul, care are rânduiala agheasmei și a Spovedaniei. Ceea ce-ți trebuie mai mult în popor!

Ți-ai pus-o în geanta și te duci. Mătușa cutare-i bolnava; altul vrea să-i faci o sfestanie, o agheasma; altul este greu bolnav și vrea o molitfa de dezlegare. Ca, omul măcar pe patul morții, spune toate. Tu îndată cauți în pravila și nu numai c-ai găsit păcatul după alfabet, dar alături de el este și canonisirea; ce canon să-i dai. Tu de-acum ești doctor! Tu ești părinte! Tu ești judecător! Asta este preotul în scaunul spovedaniei: este părinte, și doctor și judecător! Ca părinte, să-ți fie mila de om, cum Îi este mila lui Dumnezeu de noi, când greșim și nu ne leapada. Ca doctor, trebuie să cauți doctoria potrivita din Sfintele Canoane; să nu fii nici prea aspru, nici prea pogorator; să faci o echivalenta între scumpătatea și iconomia Sfintelor Canoane.

Unde-i nevoie de pus praf, cum zice Sfântul Ioan Scararul, să pui praf usturător și brici și bisturiu. Dar unde-i nevoie de plasture cu untdelemn, acela să-l pui; adică cuvinte moi și blânde. Ca altul este împietrit și la acela trebuie să fii oleacă mai aspru. Altul, săracul, îi necăjit și nu trebuie să-l necăjim mai tare. Aceluia să-i vorbești cu cuvinte blânde: „Uite așa, soro; uite așa, frate; așa să faci! „Dar tu, având cartea, asta în mână, ești părinte, ești doctor, știi cum să operezi un suflet. Ai văzut doctorii cum se strâng în comisii, la spital, când au să facă o operație grea? La o comisie vin cei mai mari doctori, când este o operație grea de inima sau de prostata sau de ficat. Și își dau părerea fiecare, ca nu cumva să-l omoare pe om. Și dacă la trup este atâta chibzuinta pentru doctori, ca nu cumva să moară omul trupește, dar pentru suflet,

câtă grija duhovniceasca trebuie și câtă sfătuire? Cum să fac să nu piara un suflet, care-i mai scump decât toată lumea? Deci tu, având pravila în mână, cerceteaz-o, și vezi ce canon este pentru cutare păcat, ce canon îi pentru cutare. Și ia-ți o notița dacă nu ai cartea cu tine, ca să știi cum să procedezi.

Apoi să fixezi zile și ore de spovedanie credincioșilor, mai ales în sărbători, când oamenii sunt acasă și sunt liberi. Apoi să le citești molitfa de spovedanie și să-i spovedești cate unul pe rând, iar nu în bloc, cum îndrăznesc să facă unii preoți, din comoditate, desființând taina mărturisirii.

Acești preoți, care spovedesc în comun, care nu fac dezlegare pe capul fiecăruia prin punerea mâinilor, care nu dau canon la spovedanie, care nu cercetează bine pe cei care se mărturisesc și le dau Sfânta Împărtășanie fără rânduiala și canon, trebuie să fie opriți de lucrarea celor sfinte, ca necinstesc Trupul și Sângele Domnului și mare osânda îi așteaptă, cum zice Sfântul Apostol Pavel și cum zic toți Sfinții Părinți.

Pe copii, pe cei cu viața curată, pe bătrâni și pe văduve, care postesc toate posturile și duc viața curată, să-i spovedești și să-i împărtășești de două ori în posturile mari, la început și la sfârșit, după cum se pot și ei pregăti și-și fac canonul rânduit. Iar pe cei ce nu vor să postească, care nu vin la biserica regulat, care înjura, fura, se imbata, fumează, nu se împaca cu aproapele, care trăiesc în grele păcate trupești și sufletești, care se spovedesc foarte rar, care nu țin curățenia tot postul, care avortează și se pazesc să nu aibă copii, precum și celor ce nu asculta de părinți și nu fac milostenie, li se da canon după pravila, se opresc de Sfânta Împărtășanie și li se da numai agheasma mare la sfârșitul postului.

Băgați de seama! Dacă vezi om bolnav, om bătrân, nu-l îngreua cu post mult. Postul este pentru omul sănătos. Apoi să fii și tu doctor. Acela este pentru trup, tu fii pentru suflet! „Ei, uite-așa, moșule, în loc de post fa milostenie, fa rugăciune mai multă”. Da! Așa să fiți, între



scumpătate și iconomie, adică între asprime și blândețe. Dacă vrei să fii preot buni, folosiți Canonul 102 al Sinodului VI Ecumenic din anul 680, care da putere episcopului și preotului să rânduiască canonul la spovedanie, cum îl va lumina Dumnezeu, după caz, după putere și cu dreapta socoteală; trebuie să călătorească preotul între scumpătate și iconomie.

Calea de mijloc, calea împăratească. Iar unde nu știe sau întâlnește cazuri grele, să întrebe pe duhovnicul lui, sau preoții bătrâni sau mai bine, episcopul locului. Precum atunci când avem un proces, mergem la cel mai bun avocat, iar când suntem bolnavi, mergem la cei mai buni doctori, tot așa să facem și în viața duhovnicească, să căutam cei mai buni preoți și duhovnici. Noi preoții suntem avocații lui Hristos! Noi avem codul Duhului Sfânt. Canoanele Bisericii sunt cod al Duhului Sfânt. Noi nu lucram cu legi omenești, ci cu legile lui Dumnezeu umblăm. Ținem cont de legile omenești; să ne supunem lor, să plătim dajdie, să cinștim autoritățile, să ne rugăm pentru ei. Aceasta-i datoria fiecărui creștin. Dar când este vorba de suflet, când vine la mărturisit sau îți cere un sfat, trebuie să lucrezi cu codul Duhului Sfânt, cu legile lui Dumnezeu din Pidalion și din toate pravilele bisericești.

Atunci, ia seama! Cât de mare primejdie ar fi pentru un avocat să nu cunoască articolele legilor! Ca în loc să-l scoată pe un om, poate să-l condamne cine știe cât de greu. Așa și preotul, dacă nu cunoaște canoanele. De aceea a spus Sfântul Ioan Gura de Aur, cum ca: Mare prăpastie și mare primejdie este pentru preot să nu cunoască canoanele.

Iată, să-ți dau o pilda. Uite, mâine ești preot. Ți-a dat parohia cutare. Vine o femeie la tine, și își mărturisește păcatele: „Părinte, eu am zece avorturi; am trăit și cu alt bărbat; înainte de catorie am căzut cu cineva...” Îți spune omul. Unde să le spună? Lui Dumnezeu le spune și preotului care este martorul lui Dumnezeu. Aceste păcate grele sunt opritoare 25, 15, 10 sau 7 ani de Sfânta Împărtășanie, cum scrie în Pravila Bisericii. Ce-ai să faci

tu, un preot tânăr, căruia îți da Hristos pe mâna atâtea suflete? Și un suflet îi mai scump decât toată lumea! Cum ai să procedezi cu dânsa, ca nu cumva să-i dai împărtășania peste păcatul de moarte și să te faci vrednic de osândă, dând Trupul și Sângele lui Hristos?

Sau nu cumva, nebagand în seama scumpătatea și iconomia canoanelor, credința omului și de când a părăsit păcatul, să-i dai canon prea mare. Știi ce trebuie să întrebi atunci? Iată ce trebuie să întrebi: „De când ai început să faci păcatul? Cati ani l-ai făcut? De când l-ai părăsit? Dacă l-ai mai spovedit la preot? Ce canon ai făcut pentru el? Apoi, dacă a părăsit păcatul, îi dai canon după pravila; nu de când s-a spovedit, ci de când a părăsit păcatul. Să nu uitați aceasta!

Dacă cineva spune: „Părinte, eu aș vrea să mă apropiu de Sfintele Taine. Am evlavie, părinte! De atâția ani n-am primit Sfintele...” Tu ce faci atunci? Adu-ți aminte ca totdeauna trebuie să faci o echivalență între canoanele Sfântului Ioan Pustnicul care sunt cele mai pogorătoare și ale Marelui Vasile, care sunt cele mai aspre. Deci, așa cum cauta doctorul diagnosticul la bolnavi, așa cauta să faci media între aceste canoane. Și îl întrebi după spovedanie, cu epitrahilul pe cap:

— Vrei să postești, ca orice creștin, cele patru posturi de peste an, precum și zilele de miercuri și vineri?

— Da, părinte! mai scazi un an sau doi din canon.

— Vrei să nu mănânci carne și să nu bei vin un an de zile?

— Da, părinte! îi mai scazi un an.

— Vrei să postești luna până seara un an de zile?

— Vreau! îi mai scazi un an.

— Vrei să faci atâtea metanii un an de zile și să zici de cinci ori pe zi psalmul 50?

— Vreau! îi mai scazi un an.

— Vrei să îmbraci un om sărac, sau să ajuți o văduva, sau să botezi un copil?

— Vreau! îi mai scazi un an sau doi. Și uite, de la zece - douăzeci, îl aduci la 2 - 3 ani. Și așa câștigi sufletele

oamenilor!

Ei, dar dacă se întâmpla ca femeia aceasta, care a luat hotărâre să facă canonul, între timp rămâne gravidă? Ce faci cu dânsa? O împărtășești sau nu? Dacă ai în parohie o femeie gravidă și ea mai are de făcut 5 – 6 ani canon pana la împărtășanie, îi dai Sfintele Taine. În fața nașterii, Biserica pregătește de moarte pe femei. Ca unele mor la naștere. Ai auzit ce spune în Psaltire? „Acolo sunt dureri – în iad –, ca ale celeia ce naște”. Au cele mai mari dureri, și mai ales când nasc întâi. Foarte grele. Unele, mor, săracele! Și de aceea, Biserica, prin Duhul Sfânt, Care o conduce, și prin Sinoadele Părinților, a hotărât: „Femeia poate să fie oprita 20 de ani de Sfintele Taine, dar dacă-i gravidă, se da voie să se împărtășească înainte de naștere”. Iar dacă a născut, cu darul lui Dumnezeu, și a botezat copilul și ea este sandtoasa, să țină înainte canonul, atâția ani cât i s-a dat. Dacă după un an, doi, are alt copil, iar o împărtășești.

Că le-am pus întrebarea la teologii de la Sibiu. Iar părinții profesori îmi spuneau: Părinte Cleopa, cateheza asta le folosește lor mai mult decât cei cinci ani de teologie, cât am făcut noi! Ca acestea sunt lucruri practice, cu care vor da mâine față în față. Noi nu i-am învățat la catedria astea, să le puna-n practica. Și uite, Dumnezeu ne-a adus aici!”

Au venit la mine, mai târziu, un card și mi-au spus: „Părinte, ne-am adus aminte din cele ce ne-ați învățat atunci”. Apoi, mai băieți, dacă asta vi-i misiunea panla moarte! Lucrezi cu sufletele oamenilor! Și ești doctor și părinte, judecător și avocat... De acum ești stăpân și domn peste toate, dar ia seama ce faci cu sufletele oamenilor! Vezi cât de mare-i nașterea? Ca în fața nașterii cedează toate Canoanele. Din ce cauză? Am vorbit despre aceasta, la întrunirea ecumenica de la Varatec, care avea tema: „Rolul femeii în societate și familie „și le-am spus: Femeia, dacă moare nascand, moare pe altarul jertfei. Ea se jertfeste pentru nașterea copilului, pentru sănătatea și viața lui; este ca o martira și i se iartă toate păcatele. Dar

cine ne spune noua asta? Apostolul Pavel. Ce spune? Iar femeia se va mântui prin naștere de copii. Nu spune așa? Doar ați citit.

Vine altul la spovedanie. Un bătrân, de 87 de ani. Deabia l-am ridicat de sub epitrahil. Simion îl chema. „Părinte, da-mi mana sa ma ridic!” Nu se putea scula din genunchi.

— Moșule, îi zic, nu sta în genunchi. Stai pe un scaun! Ca pe un bătrân îl poți mărturisi stand pe scaun, pe pat, cum poate el să stea, numai să spună tot. Tu îi pui epitrahilul și-i faci dezlegare în ce poziție sta el. Moșule Simioane, zic, cu slăbiciunea asta poți tine postul? Era în Postul Mare, anul trecut.

— Părinte, de când m-o făcut mama, eu n-am stricat posturile! Ai auzit taran credincios? Săracii creștini; 87 de ani și bolnav, dar tine Sfintele posturi!

— Uite aici, scrie și doctorul să mănânci brânza și lapte, i-am zis eu.

— Da' n-am mâncat destul? Să stric eu postul Sfintelor Paști? Doar nu-s pagan!

— Ai să poți posti până la Paști?

— Da, părinte. Vreau să iau Sfintele Taine!

— Îți dau voie să te împărtășești și pe urma mai ia puțin lapte până la Florii.

— Părinte, să știi că mor și nu stric postul!... Așa m-am folosit de credința lor sincera!

— Ai avut băieți? l-am întrebat.

— Am avut noua! Șapte trăiesc.

— Și cu cine stai acum?

— Cu cel mai mic. Restul sunt la casele lor, gospodari și credincioși. Tin și ei posturile. Toți mă asculta.

Ai văzut preot în casa cu tine, dacă ai tata bun? Așa s-a ținut credința noastră strămoșească, din tata-n fiu. Tata și mama au fost stăpâni pe copii. Și, ei cum au apucat de la mama și de la bunica, așa tin până la moarte. Așa s-a ținut credința. Dar acum multe s-au stricat! Vrednic a fost poporul nostru! Cu credința puternică în Dumnezeu, în Maica Domnului, în post, în rugăciune. Și cu acestea am

biruit pe toți vrăjmașii, și pe cei dinafară și pe cei dinăuntru. Ca Dumnezeu, pe cel cu credința curată, nu-l lasa.

Dar să vă spun ceva. Un bătrân ca acesta, dacă vine la mărturisire și vrei să-l iei după scumpătatea, canoanelor, nu-l poți opri să nu mănânce de fruct în post. Canonul 69 apostolic spune clar: „Episcopul, preotul, diaconul, ipodiaconul, citelul cântărețul și mireanul, dacă nu postesc Sfântul și Marele Post și vinerea și miercurea de Peste an, cei care sunt clerici să fie caterisiti – și episcopul și preotul, toți sunt caterisiti de Sfintele Canoane –, iar mireanul să fie afurisit. Afurisenie înseamnă oprire de la Împărtășanie. Dar mai spune ceva canonul: afară de caz de boala. Ai văzut ca Biserica nu-i omorătoare de trupuri? îi omorătoare de patimi! Doar de ce postim și ne înfrânam și priveghem? Ca să slabim trupul și să nu ne vie a zburda. Dar trupul, dacă este slăbit de vreo boală, nu-i mai da preotul canon și post aspru, ci pe măsura, puterii lui. Omului greu bolnav și bătrân, preotul trebuie să-i dea voie să mănânce ce poate în posturi. Pentru ca Biserica lui Hristos nu-i omorătoare de trupuri, ci îi omorătoare de patimi, adică să tina calea de mijloc. Iar dacă îl lupta patimile, mai adaugi post și metanii. Trupul este tovarășul nostru de viață. De aceea trebuie să-l păstrăm cât se poate cu sănătate și cu măsura. Ca spune Marele Vasile: „Sufletul este călărețul și trupul este calul „Călărețul care-i om deștept îl țesala, îl îngrijește, dar are bici, și are și zabala în gura calului, când merge cu dansul. Și așa de frumos îi sta, și călărețului și calului când amândoi sunt frumoși. Dar dacă călărețul lasa calul de capul lui, și-i da tot mereu ovăz și mâncare, iar bici și frau nu are, îl duce în prăpastie și îl ucide.

Trupul trebuie strunit de puterea sufletului rațional din trup, ca să-l conducă sufletul pe trup prin post, rugăciune și metanii. Nu, Doamne ferește, să-l conducă trupul pe suflet; ca atunci partea necuvantatoare, cea dobitocească a omului dacă se ridică să conducă pe suflet, îl duce în gheena.

Despre post, auzi ce zice Sfântul Vasile: Iar măsura înfrânării să se ia după măsura puterii trupului la fiecare. Auzi ce spune Sfântul Marcu Ascetul: „Câtă deosebire are arama de fier și fierul de vreascuri, atâta deosebire este între construcția unui trup și al altuia”. Unul poate posti o săptămână și altul, cu greu, postește o zi. Deci, n-ai voie să pui aceeași măsura de înfrânare la toți, ca nu toți au aceeași construcție.

Asculta ce zice și Sfântul Maxim Mărturisitorul: Dă-i trupului tău, după putere, și mâncare și odihna și băutura și toată grija ta o pune pentru minte; ca mintea ta să fie cu Dumnezeu; totdeauna în rugăciuni, în cugetari, în contemplații duhovnicești; iar trupul să-l ții sănătos și ușor. Nici să-l îngreuiezi, să-i pui mâncare multă, să-l îngrași ca pe un dobitoc, să nu te mai poți mișca de dansul; dar nici să-l slăbesti peste măsura. Calea de mijloc intru toate-i bună.

Așa, băieți. Și afară de asta, ce, se întâmpla? Sfântul Isaac Sirianul spune așa: „Pe trupul cel neputincios, dacă-l vei îngreuna peste putere cu post, cu metanii și priveghere, întunecare peste întunecare bagi în sufletul tău, și tulburare peste tulburare îți adaugi ție”. Căci omul, dacă vede că-l chinuiești prea mult cu post și cu celelalte, se tulbura, ca nu poate săracul.

Deci, să pui măsura înfrânării și postului, potrivit cu starea firească a omului și după puterea lui. Calea de mijloc, mai băieți, calea împărătească este buna intru toate. Asta au ales-o Sfinții Părinți, pe asta au mers Hristos și toți sfinții, pe asta să mergem și noi.

Acestea fiind zise pentru post, iată ce spun pentru milostenie: ca preot, să nu îngreunezi omul, să faci milostenie de sila. „Ca pe datatorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu”. Dacă o să vadă credincioșii ca preotul face el mai întâi milostenie, vor face și ei. Măcar c-o faci de fățarnicie acea milostenie, nu te teme, că te va ierta Dumnezeu, că vrei să dai pilda buna tuturor. „Mai bine să faci – după cum spune Sfântul Ioan Scararul – de fățarnicie o faptă buna, decât să n-o faci deloc”.

Ca pe urma vine și smerenie în inima!

Ca preot, trebuie să dai pilda poporului și cu vorba și cu purtarea și cu postul și cu milostenia și cu biserica și cu neagoniseala. Cu toate, cu toate. Să fii precum zice Sfântul Talasie Libianul: Taci tu, să vorbească faptele tale. Sau, ceea ce spune Diadoh al Foticeii: Mostra și cearta, omule, cu puterea lucrării; nu cu multă vorbire, ci prin trăire. Ca Sfântul Ioan Gura de Aur zice: Cuvântul și strigând supara, iar viața și tacand folosește pe toți. Iar Sfântul Isidor Pelusiotul zice: Când omul, care vorbește despre adevăr și despre fapta buna face și el după putere din ceea ce vorbește, atunci omul acela se face icoana a toată filosofia. Ca el vorbește și prin trăire și prin cuvânt.

Iar dacă omul numai vorbește și nu face deloc, apoi ajunge fățarnic. Chiar dacă-i folosește pe alții, trebuie să facă și el! Ce spune Mântuitorul la legiuitori? Vai, vouă, legiuitori și farisei fățarnici, puneți sarcini grele pe umerii poporului și voi nici cu vârful degetului nu va atingeți de ele! Știți ce înseamnă vârful degetului? Adică, ești dator, dacă nu faci chiar tot ce înveți, măcar oleacă să faci și tu, să te atingi și tu cu vârful degetului. Eu îi spun poporului să postească, dar postesc și eu! îi spun să facă milostenie, dar să fac și eu! îi spun să nu adune bani, la fel nici eu să nu adun. Îi spun să nu se ducă la rele, să nu facă cutare, dar nici eu să nu fac. Să mă vadă și pe mine ca preot ca din toate faptele bune ma împărtășesc cate oleacă și fac cât pot din fapta bună.

Măcar cu vârful degetului să ne atingem de toate. Pentru ca, ce zice Sfântul Isaac Sirianul în Cuvântul 1: Alta este cuvântul cel frumos și alta cuvântul cel din lucrare. Cuvântul cel frumos - zice -, este amanet al rușinii, iar cuvântul cei din lucrare este camara nadejdii. Cum?

Este preot care predica de uimeste pe toți și învață, dar el nu face. Acesta-i cuvânt frumos. Dar se face amanet al rușinii. Cum? Când omul rămâne singur, îi este rușine, lui de ceea ce a vorbit; căci conștiința îl mostra și îi rușinează știința: „Ce-ai vorbit și ce faci tu? „” Ce-ai spus și ce faci tu? „Ai văzut că-i rușinează știința. Ai văzut ca

rămâne amanet al rușinii, predica lui? Ca el a învățat una, iar conștiința îi spune: Dar tu de ce nu faci?

Nu-i tot așa cuvântul din lucrare. Cuvântul din lucrare, este camara nadejdii. Cum? Omul vorbește, dar în adâncul ființei lui îi șoptește, dacă știe ca, cu darul lui Dumnezeu, a făcut și el ceva din cele ce vorbește: „Am vorbit. Dar cred că, cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Lui, cândva m-am atins și eu cu vârful degetului și am făcut și eu din acestea, cât de puțin”. Ca zice: „Când înveți ceea ce nu faci, ești fățarnic!” Și nu-l mustra conștiința pentru fățarnicie, ca el știe ca a lucrat și el. Și atunci se face „camara nadejdii de mântuire”, cuvântul pe care l-a vorbit. Și iată cum scriu Sfinții Părinți și cât de mare adevăr este în practica, ceea ce se vorbește în acestea.

Acum când va duceți la parohii și vă faceți preoți, dacă ajuta Domnul, fraților, să vă mărturisiti din mica copilărie, când intrați la preoție. Nu, Doamne ferește, să aveți vreun păcat de moarte și să intrați cu dansul la hirotonie! Că nu va mai merge bine toată viața. La căsătorie, la hirotonie în diacon, la preoție și la călugărie se face spovedania generală din mica copilărie. Să ai scris tot, ca să intri curat.

Dacă, Doamne ferește, este vreun păcat greu și opritor, până la urmă urmei, cum spune Sfântul Simeon al Tesalonicului, te duci la episcopul locului. Și uitați-vă voi, ce păcate vă opresc de la preoție:

- Dacă părinții tăi s-au luat rude în căsătorie, nu ai voie să te faci preot;

- Dacă părinții tăi au trăit necununăți;

- Dacă cel ce vrea să se facă preot, a avut două sotii, două cununii, în veac nu poate fi preot;

- Dacă copilul a căzut în păcate trupești de mic, Doamne ferește, în sodomie, cineva l-a stricat de mic, în veac nu poate fi preot;

- Dacă a căzut el în păcat cu altul, sau a căzut cu o femeie în păcat, nu poate fi preot;

- Dacă s-a întâmplat, fără voie, copilul să fi făcutucidere;



— Dacă cumva o fi fost eretic de mic, sau de alte confesiuni;

— Dacă mama lui, sau sora lui, când a fost copilul mic, l-a dus pe la vrăji. Avem dreptul canonic. al lui Nicodim Milas, în care se arata toate impedimentele candidatului de hirotonie în cler. Sunt multe, dar cele mai grele sunt acestea pe care le-am amintit.

Dacă-i sfânta rădăcina, cum spune Sfântul Apostol Pavel, sfinte sunt și ramurile. Nunta este rădăcina firii omenești. Iar dacă-i sfânta rădăcina - copiii s-au născut din părinți curați - care au trăit în curăție și nu s-au luat neamuri -, atunci sfinte sunt și ramurile. Da! Nu vei culege struguri din spini și smochine din ciulini. Ca dacă rădăcina a fost stricata, atunci sălbatică sunt și ramurile!

Vă spun acestea ca le am pe toate. Este Dreptarul cel mare, numit și Trebuicul, tipărit de eparhia Chișinaului, în 1910. Foarte buna carte. Este și Pravila Mare (îndreptarea legii), tipărita la Târgoviște în 1652, unde arata toate impedimentele celor ce intră în cler.

Dacă băiatul a dus viața curată și cinstită și s-a mărturisit și s-a împărtășit și s-a păzit, dar a rămas o pată ca aceasta pe sufletul lui, să se ducă la episcopul locului și cum îl va lumina Dumnezeu pe episcopul. Am trimis și eu câțiva tineri teologi la episcop: „Băiete, eu nu te pot dezlega; ia uită-te aici! Du-te la episcopul tău! „Și episcopul i-a dezlegat și le-a spus ca, toată viața sa le para rău și să se căiască, căci intra cu nevrednicie într-o tagma așa de mare!

Cât privește slujbele, mai băieți, să nu le scurtați când veți fi preoți la biserică. Să cunoașteți bine tipicul, să aveți dascăli buni, care cunosc slujbele bisericii. Este foarte bine, sâmbătă seara, totdeauna să faceți Vecernia. La fel și Duminica seara. Înainte vreme, strămoșii noștri, când era soarele la toaca, sâmbătă seara, fugeau cu sapa de pe ogor și cu secera: „Gata! A tocat preotul de Vecernie! „Pana luni la răsăritul soarelui nu mai lucrau. Preotul și biserica erau în ochii lor și țineau rânduiala Bisericii. Știau: „De acum a intrat preotul în slujba pentru

Duminica!"

Afară de asta, să băgați de seama cum va apropiați de Sfânta Masa, ca preoți. Cele mai grele slujbe pe care le face preotul, știți voi care sunt? Două sunt: Spovedania și Sfânta Liturghie. Țineți minte, că va vorbește un moșneag aici, un cioban! Voi o să vă loviți de ele, ca eu de acuma-s un putregai, dar voi... A dat Dumnezeu, băieți tineri. O să mergeți, cu darul lui Dumnezeu, să vă faceți preoți. Cele mai grele ale preotului sunt două: Spovedania (Mărturisirea) și Sfânta Liturghie.

La Spovedanie, ori pierzi un suflet – dacă nu știi bine cum să-l câștigi –, ori îl mântuiești. Or, preotul duhovnic este vânător de suflete! Înțelegi? Dacă nu știe să chibzuiască la mărturisire cu un suflet, între scumpătate și iconomia canonului, ori îl îngreunează, ori îl deznădăjduiește, ori îl face îndrăzneț! Știi cum face fierarul? Ai văzut colo la fierarie, când faci cu foiul și încâlzești toporul, când vrei să-l calești; sau un clește sau o alta unealta. Ai văzut câtă bagare de seama este la calit? „Vai de mine, s-a calit prea tare! „Ce se-ntâmplă? Se rupe ca oțelul. Sau îi prea moale și se îndoaie prea repede.

Așa și tu, te silești acolo, ca duhovnic, să calești sufletul acela, să fie potrivit pentru Hristos. Nici prea moale, adică leneș, dar nici prea tare, adică iute siimpietrit la inimă. Așa de bine trebuie să potrivim la mărturisire cu sufletul! Să bagi de seama, să nu-l îngreunezi, ca să nu-l descurajezi. Dar nici să-l lași fără oleacă de canon și fără sfătuire, ca să nu-l încurajezi la păcat, să se ducă nepasator și să nu simtă că a fost la mărturisire.

De aceea, la spovedanie este foarte bine, v-am spus, să aveți aceste două cărți: Carte foarte olositoare de suflet și Pravila părintelui Nicodim Sachelarie; ca în Molitfelnic is puse foarte puține instrucțiuni, pe care le vedeți înainte de spovedanie. Pentru cutare păcat, oprește atâta; pentru cutare, atâta. Foarte puțin. Dacă găsiți Pravila lui Sachelarie, aceea din 1940, va sfătuiesc, dac-o găsiți, s-o copiați, ca s-o aibă fiecare în geanta la el, precum și învățătura către duhovnic.

Aceasta ți-arata tot, te duce de mana și îți arata cum să procedezi.

A doua slujba, care-i cea mai grea, este Sfânta Liturghie! Pentru a săvârși Sfânta Liturghie, trebuie să ai viața sfânta. Altfel, nu te poți apropia! Acolo este foc dumnezeiesc!

La Sfânta Liturghie, mai băieți, să învățați foarte bine instrucțiunile din Liturghier. Sunt foarte bine așezate acolo. Să știi ca la Sfânta Liturghie, orice mișcare, orice greșală cât de mica, este păcat de moarte. Fii cu frica de Dumnezeu, să nu greșești de moarte, o, preotule!

Dacă te-ai împărtășit cu Sfintele prea reci, de moarte ai greșit. Trebuie să fie cum este sângele cu apa – cald. Sfânta căldura trebuie să fie a opta parte din vinul care se pune în Sfântul Potir. Sfânta căldura închipuiește două lucruri: dogmatic, este sângele și apa care au curs din coasta Mântuitorului; iar simbolic, este fierbințeala credinței sfinților martiri, care l-au mărturisit pe Hristos. De aceea, când o pui în Sfântul Potir, zici: „Căldura credinței, plină de Duhul Sfânt. Amin”.

Să vedeți, în timpul iernii, Sfântul Potir îi rece; Sfintele sunt reci, aproape îngheață, unde biserica n-are foc mult. Ai pus puțină căldura și, dacă vezi că nu-i cald vinul, mai pune puțin. Mult tare nu poți; ca dacă, Doamne ferește, pui căldura mai multă, se preface firea vinului în apa și de moarte ai greșit. Sau invers. Dacă pui prea mult vin și nu pui sfânta căldura, de moarte greșești. Vezi acolo cât scrie! Este de mare valoare.

La strângerea Sfintelor de pe Sfântul Antimis trebuie multă atenție. Ai văzut frăția ta? O farmaturica, ca un fir de nisip, dacă a căzut de pe Sfântul Antimis pe leton, sau, Doamne ferește, pe jos, preotul trebuie să postească două zile și să facă 400 de metanii. Te joci cu focul dumnezeirii? Ai auzit ce spune Sfântul Ioan Gura de Aur? Mai curata decât razele soarelui, să fie mâna ta, o! preotule, când începi Sfânta Proskomidie, pentru ca junghii pe Fiul lui Dumnezeu și îngerii doresc să vadă ce face preotul acolo.

Ai văzut frăția ta ce este Sfânta Liturghie? Este toată

drama Crucii și toată taina mântuirii neamului omenesc! Sfânta Liturghie, cum ați învățat la școală, se împarte în trei părți: „Sfânta Proscomidie”, „Liturghia catehumenilor” și „Liturghia credincioșilor”. Ai văzut cu ce se începe Sfânta Proscomidie? Ca o oaie spre junghiere S-a adus și ca un miel nevinovat, împotriva celor ce-L tund, așa nu-și deschide gura. Să, profetia marelui proroc Isaia, care a prorocit despre jertfa Mântuitorului. Și cu ce se termina Sfânta Liturghie? Ai văzut când da cu cădelnița la urmă, ce zice preotul? Înalta-Te peste ceruri, Dumnezeule, și peste tot pământul slava Ta (de 3 ori). Adică începe de la Nașterea Mântuitorului, de la peștera, până la înălțarea Lui. Toată drama Crucii și toată taina mântuirii se petrece în timpul Sfintei Liturghii.

Apoi, de când se da binecuvântarea de Sfânta Liturghie, Doamne ferește, n-are nimeni voie să dea liturghii la ușa Sfântului Altar, ca preotul atunci vorbește cu Hristos și se roagă pentru lume. Să-i învățați acest lucru! Pomelnicele se dau dimineața, la Sfântul Altar, înainte de binecuvântare. Învața-i o dată și de două ori! Lasă-i să știe! Vor să dea jertfa la Altar? Lumânare, prescura, vin, pomelnice? Să vină, că au timp și sunt datori. Să vină la Utrenie și la acatist, care se fac dimineața. Nu să vină în timpul Liturghiei, că este păcat. Sfântul Simeon Tesalonicianul, zice: „Vai de preotul acela care citește rugăciunile acestea mai înainte, sau mai pe urma”.

Îmi spunea un preot: „Eu le citesc dimineața acasă, părinte, că nu le mai citesc atunci în Sfântul Altar! „Și i-am zis: „Dar ce facem, părinte? Ne jucăm cu sfintele slujbe? Unde-ai găsit scrisa inovația asta? Cate bordeie, atâtea obiceiuri? Unul face așa, unul așa? Nu este o uniformizare a slujbelor liturgice în toată Ortodoxia? „Nu-i voie! Pentru că fiecare rugăciune dintre edonise reprezintă un moment liturgic. Și n-ai voie, nici mai devreme, nici mai târziu să le pui.

Și astea să le țineți minte! Eu v-am spus! Voi veți face cum veți vrea. Par fiindcă ați venit până aici și mai ales că

sunteți în pragul hirotoniei, v-am spus să țineți minte.

Afară de asta, mai băieți să țineți minte! Iată greșeli de la preoții de mir: se apuca și dau particile poporului, acasă. Să nu faceți asta! Vin sute de oameni și zic: „Ne-a dat părintele particica acasă!” Sa nu faceți, că nu-i lucru canonic. Cel puțin vă spun. De vă veți aduce aminte, ferice de voi; dacă nu, să nu ziceți că n-ați auzit. Și Mântuitorul a spus: De n-aș fi venit și nu le-aș fi spus, păcat n-ar avea...

Uite cum este, mai băieți, cu particilele. Fiecare particica pe care o scoți omului de pe pomelnicul lui, la vii sau la morți, reprezintă fata acelui suflet pentru care o scoți. Și o dată scoasa și pusă pe Sfântul Disc, nu mai ai voie s-o dai omului acasă, că-l lipsești pe el de Liturghie. Nu mai are nicio Liturghie, nicio împărtășire euharistica cu Hristos în Liturghia aceea, dacă i-ai dat particica acasă.

Pe urma, aceste particile degeaba le dai; ca ele nu sunt sfințite, ci numai blagoslovite, dimineața, când se face amestecarea Sfintelor Daruri. Aceste particile, care s-au scos acum și s-au pus pe Disc, când auzi ca zice preotul: Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate, atunci începe Sfânta Epicleza, prin invocarea Sfântului Duh de trei ori pentru sfințirea Preacuratelor Daruri.

Și când vine Duhul Sfânt și zice preotul: „Și fa adică pâinea aceasta cinstit Trupul Hristosului Tău. Amin. Iar ce este în Potirul acesta, cinstit Sângele Hristosului Tău. Amin. Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt. Amin, Amin, Amin!” Atunci se sfințesc și particilele. Ele nu se prefac în Trupul lui Hristos, că sunt scoase în numele zidirii lui Dumnezeu. Dar iau o mare sfințire prin analogie cu sfințirea Trupului și Sângelui Domnului. Atunci particilele au mare putere de sfințire.

Aceste particile care s-au sfințit acum, la urma se pun în Sfântul Potir, în dumnezeiescul Sânge. Și când ele s-au adăpat cu dumnezeiescul Sânge și au ajuns în Sfântul Potir, în numele cărora sunt scoase, acele suflete, fie că sunt în rai, fie că sunt în iad, fie că sunt în cer, sau pe fața pământului, în clipa aceea au împărtășire euharistica

gânditoare cu Hristos, ca Dumnezeu în tot locul este de față. Și dacă tu i-ai dat particica acasă, de unde să mai aibă împărtășire cu Hristos, ca ea nu mai este acolo?

De aceea v-am spus, să-i învățați pe oameni: „Particelele rămân aici în Sfântul Potir, că va reprezintă familia și sufletele voastre”.

Altceva. Preoții de mir săvârșesc Botezul tuturor copiilor nou-născuți. Noi nu facem botez la mănăstire, Nici înmormântări de mireni, nici cununii. Voi faceți botezuri la atâtea mii de suflete. Preoții de la țara se numesc armata de front a Bisericii. Așa-i numea Patriarhul Nicodim. Două armate are Biserica. Armata de geniu a Bisericii, adică monahii, care tin nestinsa sfânta rugăciune. Apoi Sfintele Scripturi, le-au talcuit sfinții călugări și ne-au lăsat cele mai înalte scrieri teologice. A doua este armata de front a Bisericii, adică preoții de mir. Ei sunt permanent cu poporul și stau toată viața în mijlocul lor.

Băgați de seama cum săvârșiți Botezul. Vin femeile aici cu copii bolnavi de epilepsie. Copilu-i mic i-l ia diavolul în primire și-l muncește. Știți de ce? Am găsit în „Pravila Mare”. Pentru ca la Botez, preotul nu le citește cu atenție și evlavie toate lepădările de satana.

O femeie, daunazi avea copilul numai de-un an jumătate și-l muncea vrăjmașul; își dădea ochii peste cap în brațele ei. Ei, cum să nu plângă biata mama, când vede copilul că-l chinuie satana așa, de mic? Ce păcate are acela? Este vina preotului! Nu i-a citit la Botez dezlegările de satana, acelea care sunt puse acolo și diavolul are putere și după botez asupra lui.

Voi știți ca, până la Botez, cerul este închis pentru sufletele nebotezate? Pana nu-i Botezat, n-are intrare în împărăția cerurilor. Ca Mântuitorul ne-a spus: Mergând, propovăduiți Evanghelia la toată lumea botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; învățându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Să vină protestantul să audă, ca Dumnezeu a zis toate poruncile Lui să le pazim, nu „Sola fi de”, mântuirea fără fapte. Și apoi zice: Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar

cine nu va crede, se va osândi. Clar.

Vezi, dacă n-are Botezul și dacă Botezul este stâlcit și nu s-au citit dezlegările de satana, măcar ca s-au făcut afundările copilului și miruirea, vrăjmașul mai găsește o poartă ca să intre, căci copilul nu s-a lepădat de satana și de toate lucrurile lui. Deci, după firea cea veche, până la Botez, diavolul sta în inima copilului. Ne spun toți Sfinții Părinți: După Botez, harul Duhului Sfânt vine în inima și-l scoate afară pe diavol. Dar îi da voie să tulbure inima creștinului dinafara – mustul trupului –, să-l ispitească pe om. Dar înăuntru nu poate intra, ca scânteia harului odată intrată de la Botez este până la moarte acolo.

Însă, dacă preotul n-a făcut bine lepădările de satana – Ma lepad de satana și de toate lucrurile lui, sau poate nici Botezul, vrăjmașul găsește portița și intra înapoi în inima copilului.

Doamne ferește! A venit obosit, sau grăbit, că a avut mai multe botezuri și cununii și nu le citește toate dezlegările. Am găsit scris în pravila: „Copiii care se îmbolnăvesc – și, uneori, nu se îmbolnăvesc când sunt mici, ci când sunt mai mari –, îi ia vrăjmașul în primire, ca preotul n-a băgat de seama și n-a citit toate dezlegările de satana”. Și-l tulbura pe bietul suflet mult mai târziu.

De aceea să țineți minte, când faceți un Botez, să nu vă grăbiți. Sau, dacă ai două și trei botezuri în aceeași apa – poate să fie și unul –, dacă-s mai mulți copii, să fie de același sex și cât trăiesc ei nu se pot înrudi prin căsătorie, căci au devenit rudenii spirituale, adică „frați de cruce”. Când sunt mai mulți copii, se pot citi lepădările la toți odată, dar îi pomenești pe fiecare pe numele sau, cum îi cheamă.

Botezul se mai numește și ușa Tainelor, pentru ca prin Botez noi intrăm în Biserica lui Hristos. Prin Botez avem darul punerii de fii, al înfierii după dar. Biserica, în baia nașterii de a doua, ne face fiii lui Dumnezeu după har. Deci, Botezul este cea mai întâi taina, cea mai mare și mai dogmatica.

Însă și Botezul, ca orice taina, se face cu scumpătate

și cu iconomie, adică cu pogoramant, de nevoie. Botezul cu scumpătate se face numai de episcop și de preot și numai în biserică și numai prin trei afundări. Așa este Botezul desăvârșit.

Botezul prin stropire sau prin turnare este aprobat de Biserica numai cu iconomie, adică de nevoie. Ca ce-ai face cu Bucovina și Ardealul, unde se botează prin stropire și prin turnare? Mai rar reușesc preoții noștri undeva să facă Botez prin afundare în Ardeal. Este o tradiție rămasă de la catolici.

Dar Biserica noastră l-a primit cu pogoramant, cu iconomie. Știți cum l-a primit? Cum un gospodar care are șapte copii, s-a întâmplat ca unul din ei să nască chior de un ochi, sau ciung de-o mână, sau olog de-un picior, sau are o meteahna ceva: n-aude bine, sau nu vede bine. Dar pentru că-i al lui, nu-l crește și pe acela? De la Dumnezeu sunt toate.

Așa și Biserica noastră. Cu toate că Botezul prin stropire și turnare nu-i desăvârșit, este cu lipsa, dar Biserica îl primește cu iconomie, că este făcut în numele Preasfintei Treimi.

Apoi, la mare nevoie, când pruncul după naștere este amenințat să moară? Biserica îngăduie să-l boteze nu numai preotul, ci și un diacon, un călugăr, un mirean, o femeie și chiar moasa care ajută la naștere, numai să zică cuvintele acestea: „Se botează robul lui Dumnezeu cutare, în numele Tatatui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Duhului Sfânt. Amin”.

A venit la mine o moasă, dintr-un oraș de undeva și mi-a zis:

— Părinte, am 12 avorturi. Am venit să-mi spui ce canon să fac.

— Dar când le-ai părăsit? am întrebat-o.

— Le-am părăsit de vreo 15 ani.

Ma gândeam acum ce canon să-i dau, ca ea de acum ieșise de sub canonisire. Trebuia să-i mai dau ceva. Pentru avort se da așa: câte avorturi are, atâția copii să boteze, atâția copii să îmbrace și celelalte cum spune duhovnicul.



Dar aceasta moasa s-a dus la un dascăl creștin și a învățat toată formula Botezului.

— Părinte, mi-a zis ea, eu sunt la maternitate și am botezat 480 de copii până acum!

— Bravo! Ai pierdut 12 și ai câștigat 480! Dar ce zici la botez?

— Uite cum fac, părinte. Am agheasma mare și dacă vad la maternitate ca copilul este slab și-i gata să moară, eu îndată îl stropesc cu agheasma, aprind trei lumânări și zic. „Se botează robul (roaba) lui Dumnezeu (...), în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Duhului Sfânt. Amin”.

Ai văzut o Moasa înțeleaptă? A pierdut 12, dar a câștigat 480 de copii și i-a adus la credința!

Atunci i-am zis: „Pentru canonul matală nu-ți mai dau nimic, dacă ai făcut atâta bine și atâtea suflete le-ai adus la lumina credinței!”

Ce se întâmplă? Acești copii botezați de femei sau de călugări, sau chiar de diacon, sau de moasa; ca să nu moară nebotezați, dacă li s-au zis cuvintele acestea și au rămas în viață, preotul nu le mai poate repeta în veac. El face lepădările și cealaltă slujba și-i miruiește cu Sfântul și Marele Mir. Apoi îi împărtășește cu Sfintele Taine. Cuvintele dogmatice referitoare la ipostasurile Sfinței Treimi nu se mai repeta. Ca preotul, dacă le mai repeta, a doua oară răstigneste pe Iisus Hristos și nu mai poate fi preot. De aceea stitistii, care tin stilul vechi și botează a doua oară, sunt eretici. Cine botează a doua oară, a doua oară răstigneste pe Iisus Hristos. Citiți în Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin și la Apostolul Pavel, ca Botezul este îngropare și înviere cu Iisus Hristos.

Deci, mai băieți, acestea să fie pentru voi: să aveți viața curată, să țineți cu tărie la Sfintele Posturi și la Sfintele Canoane și să nu vă placa să va îmbogățiți. Ce bogăție mai marș este, decât să te duci la Hristos cu cât mai multe suflete mântuite?

Ca toate nu le putem noi face! Dacă Apostolul Pavel spune: Tuturor m-am făcut toate, ca măcar pe unii să-i

mântuiesc, apoi noi ce să mai zicem? Dar dacă ai să te duci la Hristos cu o mulțime de suflete curate, mântuite, câta cinste și slava și bucurie o să ai în vecii vecilor?

Alta datorie, acum când vă faceți preoți. Nu cumva să vă fie rușine de haina lui Hristos! Acum să te văd cu dulama iar mai încolo șofer civil! Ți-i rușine de Hristos? Ferească Dumnezeu! Eu nici nu primesc preoți civili la spovedanie. Mi-au venit cinci preoți de mir cu preotesele la mărturisire. Unul avea oleacă de barba și era îmbrăcat cu haine preotesti, ceilalți, niște șoferi, îmbrăcați cu pardesie.

— Am venit, Prea Cuvioase, să ne mărturisim!

— Mai, voi sunteți preoți? Unde vă este uniforma? Unde vă sunt bărbile? Unde ați văzut voi în icoane, sfinți, cuvioși, mucenici, arhieriei și preoți bărbieriți, cu itari și cu mâneca scurta? Sau pe Maica Domnului ați văzut-o cu capul descoperit, machiata, și cu cercei? Preotesele în parohie sunt jumătate de preot. Ele trebuie să fie pilda și lumina femeilor din sat prin viața și comportamentul lor.

Du-te la Grecia și vezi ca, de la cel mai mare, de la patriarh și până la ultimul diacon de mir, toți poarta barba, toți sunt cu uniforma și poarta culioane și potcape. Du-te la Roman, pe timpul episcopului Gherasim Safirin în 1904, să vedeți cum erau preoții! Toți purtau haine lungi și potcap. Bine, fraților, unde ne ducem noi de la Tradiție? Cum ne mai luptam cu catoticii și cu sectele, dacă le dam apa la moara? Numai cu numele zicem că suntem ortodocși!

Nu așa, mai băieți! Cât de frumos îi sta preotului să-și poarte uniforma!

În ceea ce privește talcuirea Apocalipsei, omul e ispitit să talcuiască după capul său. Să nu vă băgați mai adânc decât au talcuit Sfinții Părinți. Pentru ca atunci când a spus îngerul lui Ioan Evanghelistul: „Fiul omului, pecetluiește cuvintele acestea! „Știi ce înseamnă „pecetluite”? Nimeni să nu le știe! Are mari taine Apocalipsa! Care s-au băgat cu capu-n traista în Apocalipsa, s-au făcut mari sectari, că au luat-o după capul lor. N-auzi ce spune Sfântul Grigore de Nissa? Să nu ispitești Scripturile mai presus de vârsta ta duhovniceasca,

că te prapadești.

Așa, mai băieți! Dacă veți face toate câte ați auzit și învățat și veți tine cu sfințenie la învățăturile Sfinților Părinți, veți avea multe bucurii și plata de la Dumnezeu în cer, în veacul veacului. Iar dacă nu, focul gheenei și talpa iadului! Pentru ca voi, în loc să fiți „lumina lumii” și „sarea pământului”, v-ați făcut de ocară tuturor și rușinea îngerilor. Să nu fie!

Să ne vedem cu toții la Rai! Amin!

DESPRE RUGĂCIUNE

TREPTELE RUGĂCIUNII

Rugăciunea este maica și împărăteasa peste toate faptele bune. Dar cum este ea maica tuturor faptelor bune? Ca doar marele Apostol Pavel spune: Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea; iar mai mare decât toate este dragostea. Nu spune așa?

Deci iată ca cea mai mare fapta buna nu-i rugăciunea, după Sfinții Părinți, ci este dragostea. Dar de ce totuși Sfinții Părinți au spus ca rugăciunea este maica a tuturor faptelor bune? Pentru ca ea aduce în sufletul nostru și pe dragoste. Dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele nu vin pe alta cale în sufletul nostru, decât pe calea rugăciunii!

Bunaoara să spun: dacă ai supărat pe cineva sau te-a supărat cineva și începi să-l pomenești la rugăciune, numai vezi ca, de la o vreme, se ridică ura din mijloc. Prin rugăciune se taie vrajba și îndată îl câștigi pe acela și îl aduci la înțelegere, la unire. De aceea spune Sfântul Maxim: Când vei vedea pe cineva că te urăște, sau te nedreptățește, fie cu dreptate, fie cu nedreptate, începe să-l pomenești la rugăciune. Dar să nu-l pomenești, să-i fie lui vreun rău, ca atunci cade pe tine. Să zici așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine păcătosul și pe fratele meu (cutare), ca pentru păcatele mele s-a supărat pe mine. Pentru ca fratele meu este oglinda mea și el vede răutățile mele”.

Așa spune și Sfântul Ioan Scararul. „Să nu învinuiești cumva pe fratele când te rogi pentru el, sau să-i ceri

pedeapsa", cum îi pun unii în pomelnice la vrăjmași. Nu-i voie! Chiar dacă îi puneți pe unii la vrăjmași, Biserica știți cum se roagă? Biserica se roagă pentru vrăjmași să-i înțelepteasca, să le ierte păcatele, să-i aducă la cunoștința adevărului, să-i facă blânzi și să-i întoarcă cu bine.

Așa se roagă Biserica. Niciodată Biserica nu vrea să facă rău la nimeni. Ca Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască... Iar noi, când avem o supărare, ni se pare ca cutare ne urăște. Dar Biserica nu! Ea nu face deosebire. Ea se roagă deopotrivă pentru toți, ca să fie buni. De aceea, vorbind despre sfânta rugăciune, v-am spus ca ea se numește maica tuturor faptelor bune, pentru ca ea aduce în sufletul nostru pe cea mai mare fapta buna: dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele.

Auzi ce spune dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul - care a fost „vârful teologiei „și „bilanțul teologiei ortodoxe „în secolul VI -, în Filocalie și în cartea numita „Ambigua", o carte a lui cu care îl întrece uneori în gândire și pe Sfântul Dionisie Areopagitul, numit și „Pasarea cerului": Toate faptele bune ajuta pe om să câștige dragostea de Dumnezeu, dar niciuna ca rugăciunea. Ca rugăciunea, de aceea se cheamă „maica faptelor bune", ca ea, pe cea mai mare fapta buna o ajunge, pe dragoste.

Toate faptele bune apropie pe om de Dumnezeu, dar rugăciunea le unește. Este ca și când ai face o ușă din tablă, sau un dulap, și vezi că se potrivesc lucrurile trase la gealau, dar nu se lipesc pana nu pui clei. Iar când ai pus clei le-ai făcut dintr-o bucata toate. Așa este și rugăciunea.

Rugăciunea nu numai ca îl apropie pe om de Dumnezeu, ci îl lipește de Dumnezeu și îi face un duh cu El. Este ceea ce spune marele Apostol Pavel: Cea ce se lipește de desfrântata, un trup este cu ea... și cel ce se lipește de Domnul, un duh este cu El. Sudura aceasta duhovniceasca de a se uni omul cu Dumnezeu, se face pe calea rugăciunii.

Dar când auzim noi de rugăciune, să nu credem că toată rugăciunea noastră este rugăciune. Dacă eu zic cu

limba rugăciunea, sau cu gura, iar mintea este pe dealuri, eu mă înșel pe mine când mă rog. Ca Dumnezeu în vremea rugăciunii, nu cauta numai buzele și limba, ci cauta mintea și inima.

Rugăciunea care o facem noi cu gura și cu buzele și ea este buna într-o măsură, căci și ea are temei în Sfânta Scriptură. Când auzi pe Apostolul Pavel ca spune așa: Aduceți Domnului roada buzelor voastre, arata rugăciunea gurii pe care o zicem; sau când auzi în Sfânta Scriptură ca zice: Cu glasul meu către Domnul am strigat, cu glasul meu către Domnul m-am rugat, se referă la rugăciunea limbii și a glasului. Când auzi pe prorocul ca zice: Și L-am înaltat pe El cu limba mea iarăși de rugăciunea gurii vorbește sau: Doamne, auzi rugăciunea mea și strigarea mea la Tine să vină, tot de rugăciunea buzelor vorbește. Sau: Auzi, Dumnezeule, rugăciunea mea și nu trece cu vederea ruga mea, iarăși de rugăciunea gurii vorbește și aici Sfânta Scriptură.

Dar să știți ca rugăciunea gurii, după învățătura dumnezeiescului părinte Grigore de Nissa, marele filosof și fratele marelui Vasile, este granița cea mai depărtată a rugăciunii, sau mai bine zis, ca să înțelegeți mai bine, ea este cuiul (treapta) cel mai de jos din scara rugăciunii. Știi ca atunci când te urci pe scara, pui piciorul pe cel dintâi cui. Dar, cât ai de suit!

Or, scara rugăciunii în urcușul ei nu are sfârșit. Rugăciunea, în creșterea ei, nu are margine, pentru ca ea se unește cu Dumnezeu. Și precum Dumnezeu, fiind nemărginit în sfințenie prin înălțimea însușirilor Sale, nu are sfârșit în bunătate și în sfințenie, așa și rugăciunea, în creșterea ei duhovnicească, se înalță și margine nu are!

Și nu numai rugăciunea este nemărginită, ci și toate virtuțile care se nasc din Dumnezeu sunt nemărginite; tocmai de aceea, că se nasc din Dumnezeul nemărginit. Ori credința, ori nadejdea, ori dragostea, ori mila, toate sunt nemărginite, pentru ca ele se nasc dintr-un Dumnezeu care nu are margine în bunătate.

Așadar, când ne rugăm cu gura, să știți ca facem

bine, căci cu aceasta începe a se învăța omul a se ruga. Cu gura începem să învățăm întâi rugăciunile începătoare: „Împărate ceresc”, „Sfinte Dumnezeule”, „Preasfânta Treime”, „Tatăl nostru”, „Crezul”, „Psalmul 50”...; și-i bine să le învățăm pe de rost din cărți de rugăciune, din Ceaslov și Psaltire.

Noi citim rugăciuni cu gura - și așa se învăța rugăciunile -, ca și cum ai fi în clasa întâi. O ia de la aceste rugăciuni cu gura și se ridică omul în rugăciune, până când nu mai este rugăciune, până intra în vedere dumnezeiască. Acum, vorbind de rugăciune, vom vorbi despre treptele rugăciunii, așa cum ne învăța Sfinții Părinți.

Când ne rugăm cu limba, cu gura și cu buzele, suntem în treapta cea mai de jos a rugăciunii. Trebuie să trecem cu rugăciunea noastră de la limba și de la gura la minte, pentru ca sufletul nostru are două părți domnitoare, cum arată Sfântul Ioan Damaschin în „Dogmatica”: mintea și inima.

Mintea izvorăște permanent gânduri. Creierul este unealta rațiunii, iar inima este unealta sentimentelor, a simțirilor celor duhovnicești. Ca unde simți întâi bucuria, scârba, frica? Nu în inima? Vezi ca simțirea sufletului se afla în inima?

Deci, vreau să vă spun un lucru. Când ne rugăm cu gura, ne aflăm la începutul rugăciunii. Iar, dacă eu zic o rugăciune cu gura: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”, sau „Tatăl nostru”, sau „Nascătoare de Dumnezeu, Fecioara...” sau oricare și, dacă o înțeleg și cu mintea, ea atunci nu se mai cheamă rugăciunea gurii, ci trece în alta treaptă, și anume la rugăciunea minții. Iar, dacă aceasta rugăciune, care o zic cu gura și o înțeleg cu mintea, o duc până la simțirea inimii - să o simt și cu inima -, ea a devenit atunci rugăciunea inimii, alta treaptă mai înaltă. Deci, auzi ce spune Sfântul Apostol Pavel: Vreau mai bine să zic cinci cuvinte cu mintea în biserică, decât zece mii de cuvinte cu limba. Ați auzit cu cât este mai înaltă rugăciunea minții

decât a limbii? Ca prefera apostolul mai degrabă să zică cinci cuvinte cu mintea în biserică, decât zece mii de cuvinte cu limba; fiindcă, a te ruga cu mintea, este rugăciune mult mai înalta decât a limbii.

Dar rugăciunea minții este desăvârșita? Nu! Nici a minții nu-i desăvârșita. Rugăciunea minții de-abia o numesc dumnezeieștii Parinii, jumătate de rugăciune, sau pasare cu o aripă, sau rugăciune cu-n picior, ca nici rugăciunea minții nu-i desăvârșita. Îi mai trebuie ceva. Trebuie să ducem aceasta rugăciune de la înțelegerea minții la simțirea inimii.

Când noi zicem o rugăciune cu limba și o înțelegem cu mintea și o simțim cu inima, ea devine sferică, rotundă, în mișcarea sufletului nostru. Aceasta rugăciune este mult mai desăvârșită și se numește rugăciunea inimii.

Dar o să mă întrebați: Rugăciunea inimii este cea mai înaltă? Nu! Sunt rugăciuni și mai înalte decât a inimii. Dar la rugăciunea inimii, zice Sfântul Isaac Sirianul, de abia ajunge unul din zece mii. Iar la rugăciunea care-i mai sus decât a inimii, de abia ajunge unul din neam în neam; așa de înalta este rugăciunea care trece peste cea a inimii. Și care sunt treptele mai sus de rugăciunea inimii?

Prima este rugăciunea numită De sine mișcătoare. De ce se cheamă așa? Când s-a întărit rugăciunea în inima, adică ”Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!”, de la o vreme inima se roagă fără să zică limba cuvinte. Este ceea ce spune la „Cântarea Cântărilor” în Biblie: Eu dorm și inima mea veghează. Știi cum este atunci rugăciunea noastră? Așa cum ai întoarce un ceas și apoi el merge singur.

În aceasta treapta ajungi la ceea ce spune marele Apostol Pavel: Neîncetat vă rugați (1 Țes. 5, 17). Ni s-ar părea ca Apostolul Pavel zice aici ceva mai presus de puterea noastră. „Cum să mă rog neîncetat? Dar eu dorm. Ma pot ruga când dorm? Dar eu mă gândesc. Ma pot ruga când mă gândesc? Dar eu vorbesc cu oamenii. Ma pot ruga?” Te poți, dacă vrei!

Omul care, a ajuns la rugăciunea de sine mișcătoare,

oriunde ar fi, inima lui se roagă permanent. Dacă-i în avion, dacă-i în tren, dacă-i în fabrica, dacă-i la gara, dacă-i pe drum, dacă doarme, inima lui se roagă neîncetat. Aceasta rugăciune, când ajunge să fie „de sine mișcatoare”, toată viața omului este o rugăciune. Orice lucrează pe pământ, el tot timpul se roagă.

Apostolii nimic n-au învățat mai presus de puterea noastră. Când a zis Apostolul Pavel.: Neîncetat vă rugați, cel ce ajunge la „rugăciunea de sine mișcatoare”, împlinește cuvântul lui. El dacă mănâncă, inima lui se roagă, când vorbește cu oamenii, are în taina alta gura: gura cea de foc a Duhului Sfânt din inima lui. Cu aceea vorbește cu Dumnezeu. Este „gura Duhului”, cum o numește Vasilie cel Mare. Un asemenea om, care a câștigat „rugăciunea de sine mișcatoare”, orice-ar face el, inima lui se roagă. Aceasta este a patra treapta a rugăciunii.

Este și o alta treapta mai înalta decât aceasta: rugăciunea cea văzătoare. Care este aceasta? Ai văzut pe Sfântul Antonie cel Mare? De-acolo, din muntele lui, din Tebaida, unde era el în Egipt, se ducea cu mintea la Sfântul Amonie, alt sihastru mare. Acela ieșise din viața și sufletul lui era dus de îngeri la cer. Și el a început a se închina. Și l-au întrebat călugării: „Părinte, de ce te închini?” Și el a răspuns: „Fratele nostru Amonie, marele stâlp al cerului și al pământului, se duce la cer și m-am închinat sufletului lui”. Și era mare distanța de la Sfântul Antonie pana la muntele lui Amonie, însă Antonie vedea sufletul lui Amonie cum este ridicat de îngeri la ceruri când a ieșit din trup. Asta înseamnă oameni înaintevăzători sau cu minte înainte-văzătoare de Dumnezeu!

Când ajunge omul să fie înainte-văzător de Dumnezeu, el are aceasta rugăciune numita „văzătoare”. Deci, se suie cu mintea așa de tare, ca el vede aici unde suntem noi, câți demoni sunt – că sunt mulți –, și câți îngeri sunt. Pe toți îi vede. Și vede pe cel ce și-a curățit inima, vede și gândurile; gândurile ce le gândește fiecare. Atât de curata devine mintea lui, că îți spune ce gândești



tu, ce gândește celălalt. La fiecare le știe gândurile. Ai văzut la Mântuitorul: Știind gândurile carturaților și ale fariseilor, a zis: Ce gândiți rele în inimile voastre? Ce este mai ușor a zice? Ridică-te și ia-ți patul tău și umbla? Sau a zice: arta-ți-se păcatele? Se uita și vedea gândurile lor.

Deci, la măsura aceasta ajunge omul care are rugăciunea de sine văzătoare. Știe gândurile la toți care sunt de față. Vede duhurile rele, vede îngerii și pe toți care se îngrijesc de mântuirea noastră aici.

Dar este și alta treapta de rugăciune mai înalta, a șasea: Rugăciunea în extaz sau în uimire. Prin aceasta, în vremea rugăciunii, omul se rapeste cu mintea la cer, fata lui se face ca focul și mâinile și degetele lui ca făcliile de foc și nu mai este pe pământ cu mintea, ci numai în cer.

Ultima rugăciune, mai înalta decât cea în extaz este: Rugăciunea cea duhovniceasca. Aceasta este a șaptea. Rugăciunea duhovniceasca nici nu se mai cheamă rugăciune. Ea, după toți dumnezeieștii Părinți, se cheamă vedere duhovniceasca și Împărăție a cerului. La fel zice și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul.

Deci, rugăciunea duhovniceasca este mai presus de hotarele rugăciunii. Ea este o fire cu Dumnezeu. Asta este ceea ce a văzut marele Apostol Pavel: Știu pe un om oarecare, care acum paisprezece ani s-a răpit pana la al treilea cer și a auzit acolo cuvinte, care nu este cu putința omului a le grai. În trup sau afară din trup, nu știu, Dumnezeu știe!

El nu știa cum a fost. Ca în rugăciunea aceasta duhovniceasca mintea omului nu mai lucrează după a sa putere. Ci este luata de puterea Duhului Sfânt și-i dusă în slavile cerești și nu mai poate cugeta ce vrea ea. Mintea omului este dusă la descoperiri mari în iad, în cer, unde vrea să-l ducă Duhul Sfânt. Și omul acesta este în mari descoperiri și când vine iar în așezarea lui, nu știe dacă a fost în trup sau afară de trup, ca Apostolui Pavel.

Aceasta este cea mai înaltă rugăciune, de care spune dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul ca „de abia se învrednicește unul din neam în neam, de o descoperire ca

aceasta". Într-o generație abia dacă se găsește unul. Pentru ce v-am spus despre aceste trepte ale rugăciunii? Ea are de toate trei trepte generale: Rugăciunea gurii, a minții și a inimii. Iar celelalte trepte intermediare sunt legate între ele, ca niște cuie la scara când te sui. Un rugător desăvârșit trece prin toate aceste trepte de rugăciune cu darul lui Dumnezeu. Dar a se sui omul pe aceste trepte, nu este în puterea lui. A omului este numai voința. Să voiască, să se roage lui Dumnezeu cum poate, iar a se învrednici de rugăciuni ca acestea înalte, este numai o lucrare dumnezeiască, care depinde de darul lui Dumnezeu.

Deci, în aceste rugăciuni trebuie să se unească mintea cu inima. Este o rugăciune a minții în inima și este o rugăciune a inimii curată. Dar să știți ca mintea, pogorându-se în inima, trece două vami sau obstacole, ca să se unească cu inima. Care sunt acele vami? Întâi este vama închipuirii, a imaginației și a doua este vama rațiunii de la poarta inimii.

Pogorând mintea spre inima, ea întâlnește prima vama, imaginația. Ai văzut ca stai uneori la rugăciune și apare în mintea ta, te miri ce. O închipuire, ori cel ce te-a supărat, ori cel ce te-a smintit cu o patimă. Și atunci, la vama imaginației sau a închipuirii se oprește mintea noastră în vremea rugăciunii, mergând spre inimă.

Asta este prima stație. Sfântul Nil Ascetul zice în Filocalie: Fericita este mintea aceea care a ajuns să se roage lui Hristos, fără imaginație, fără formă! Mintea Mântuitorului n-a avut imaginație, spun toți sfinții teologi. Pentru ca El era Noul Adam și a venit să restaureze pe vechiul Adam, exact cum a fost în rai. Ca și Adam, când a fost creat de Dumnezeu în rai, nu avea imaginație, n-avea închipuire. Satana a căzut din închipuire, ca voia să se facă asemenea cu Dumnezeu, cum zice la Isaia: „Tu ai spus în gândul tău: Ma voi sui deasupra norilor, peste munții cei de miazanapte care sunt în ceruri, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu și voi fi asemenea cu Cel Preaînalt. Și numai cât și-a închipuit, l-a dat Dumnezeu pe

Lucifer jos din cer, pentru ca și-a închipuit să fie asemenea cu El, necunoscând că este zidire. Ca Dumnezeu l-a făcut numai cu gândirea și poate să-l surpe într-o clipeala.

Așa și Adam, când a căzut prin imaginație a căzut. Ce i-a zis satana? Nu vei muri, ci vei fi ca un Dumnezeu, cunoscând binele și răul. Și cum și-a închipuit că va fi ca un Dumnezeu, a căzut prin imaginație din darurile date și apoi a fost izgonit din iai. De aceea dumnezeieștii părinți numesc imaginația pod al demonilor. Niciun păcat nu trece de la minte la simțire (la inima) dacă nu și-l închipuie întâi omul cu mintea.

Deci, în vremea rugăciunii n-ai voie să-ți închipui nimic. Nici imaginații sfinte, nici pe Hristos pe Sfânta Cruce, nici pe scaunul Judecății. Nimic. Ca toate imaginațiile sunt afară de inima și dacă rămâi să te închini la acestea, nu te închini lui Hristos.

Mintea trebuie să se pogoare în inima, ca inima este camara minții. Aceasta-i camara de care spune Hristos: Tu, când te rogi, intra în camara ta și încuie ușa ta și roagă-te Tatălui tău intru ascuns și Tatăl tău, Care vede cele intru ascuns, îți va răsplăti ție la arătare. Voi credeți căci camara este cea de lemn, casa? Dacă o luați așa, o luați după litera.

Ori aici dumnezeieștii Părinți înțeleg cu totul altfel: Trei uși ai de încuiat când te rogi: ușa cea de lemn, pentru oameni; ușa buzelor, pentru cuvinte ca să nu grăiești cu nimeni decât cu Dumnezeu; și ușa inimii, pentru duhuri, ca să te pogori cu mintea în camara inimii. Ca inima este camara minții.

Auzi ce zice dumnezeiescul Părinte Isaac Sirianul: Omule, pogoara-te cu mintea în camara inimii tale și atunci ai ajuns în cer. Ca și aceea este camara cerului, a împărăției cerului. Dar cine ne-a spus noua ca Împărăția cerului este în inima noastră? Hristos. N-a spus El: Împărăția cerului înăuntrul vostru este? Deci, iată ca noi avem Împărăția cerului în inima noastră. Și când ajungem cu mintea în inima, am ajuns la Împărăția cerurilor.

Deci, pogorându-se mintea spre inima în vremea

rugăciunii, întâlnește aceste două vami: întâi vama imaginației și pe urma vama rațiunii, la poarta inimii. Un om înțelept într-o clipeala de vreme le trece.

Legea cea mai scurtă a rugăciunii este să nu-ți închipui nimic când te rogi. Ca imaginațiile sunt de trei feluri: rele, bune și sfinte. Să nu primești niciun fel de imaginație. Ca dacă te oprești la imaginație, nu poți intra cu mintea în inima în vremea rugăciunii. Iar aici la vama rațiunii, care-i la poarta inimii, întâmpina alte duhuri rele. Să vă dau aici o pilda ca să înțelegeți.

La vama rațiunii o întâmpina pe mintea noastră teologii întunericii și filosofi iadului și-i dau minții rațiuni duhovnicești. Mintea noastră, după mărturia Sfântului Vasile, are însușirea sa izvorască veșnic gânduri, bune sau rele. și nu-i de vina ce izvorăște. Ca ce turnam într-însa, moara macina. Noi suntem cei care hotaram dacă dam drumul la gânduri.

Stai uneori la rugăciune, în genunchi sau în picioare sau stai pe-un scaun sau pe-o lăita, că te poți ruga și culcat când ești bolnav sau bătrân, cum zice Sfântul Grigore Sinaitul „Cel bătrân și bolnav, poate sta culcat cu capul pe o pernă, dacă nu poate sta în picioare, numai să se roage”. Dumnezeu nu cere omului poziția trupului, ci a minții și a inimii. În clipa rugăciunii, numai ce vezi că apar nu cuvinte rele, ci din Scriptura, cum a ispitit pe Mântuitorul în muntele Carantaniei. Nu L-a ispitit din Scriptura? Arunca-Te jos, ca scris este: Îngerilor Săi va porunci pentru Tine și Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să lovesti de piatra piciorul Tău.

Ai văzut ca rolul lor este să te ispitească din Scriptura? Așa face și cu mintea noastră, când vrea să se coboare în inima la rugăciune. Și la vama rațiunii, care-i la poarta inimii, de exemplu îți vin în minte aceste cuvinte: Ridicat-ai de la mare caii Tai tulburați de ape multe. Sau: Lipsit-au de la mâncare oile, când nu vor fi boii lângă iesle.

Ce este asta, că-i din Scriptura, nu? Cine sunt boii care sunt oile? Ce înțeles au astea? Și îndată; te duce cu mintea la talcuirea Sfântului Maxim: Boii raționali - că-s

mai mari boii decât oile -, sunt Apostolii, episcopii și preoții, Biserica povatuitoare, ierarhia. Ce sunt oile? Biserica ascultătoare, poporul de jos. De câte ori nu a numit Hristos poporul de jos oi? Oi cuvântătoare!

Ce este ieslea din care se hrănesc și boii și oile? Biserica lui Hristos. Ca și Biserica povatuitoare și cea ascultătoare se hrănesc, cu Preacuratele Taine, cu învățăturile Sfinților Părinți, a Sfințelor Scripturi celor vechi și noi și cu toate dogmele, cu toate talcurile Evangheliei. De unde toate acestea? Din aceasta iesle, care este Biserica.

Dar ce zice Duhul Sfânt aici? Lipsit-au de la mâncare oile, când nu vor fi boii lângă iesle. Adică o să lipsească poporul lui Hristos din Biserica, când n-or să fie pastorii lângă Biserica. Ca boii, în chip rațional, sunt pastorii Bisericii. Și iată ce rațiuni adevărate și înalte, ne vin în vremea rugăciunii! Dar vrăjmașul nu se supara de asta, când vede ca tu raționezi. El se bucura. Bine ca teologhisești, când te rogi!

Fraților, n-au ce cauta astea în vremea rugăciunii! Sfântul Ioan Gura de Aur spune: „Tu, când te rogi, nu teologhisi, că ești batjocorit de demoni!” Când te rogi trebuie să ai inima înfrânta și smerita, durerea inimii pentru păcate și smerenie. Taina asta este a lui Dumnezeu, Izvorul minților raționale din cer și de pe pământ.

Deci, nu este voie, în vremea rugăciunii, nici să teologhisești. Pentru ca a sta de vorbă cu niște rațiuni duhovnicești în vremea rugăciunii, chiar de-ar fi din Sfânta Scriptură, nu ne rugam, ci teologhisim. Adică înseamnă să cugetam ceva la cuvintele Scripturii. Fiindcă aceasta vama, a rațiunii este la poarta inimii, n-ai voie să vorbești în vremea rugăciunii niciun cuvânt din Scriptura. Ci, te coboară în inimă cu rugăciunea de-un singur gând. Adică gândind numai la numele Domnului nostru Iisus Hristos.

Deci cu aceasta rațiune ne coboram în inima, zicând așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul (sau păătoasa)”. Cu alta rațiune n-ai ce cauta. După cum v-am spus mai sus, la

vama imaginației, ca nicio imaginație cât de sfânta ar fi, nu este în inima ci afară de inima și trage mintea noastră din inima afară. Așa și rațiunile acestea.

Ca diavolul, numit teologul întunericului și filosoful iadului, are scop să-i dea minții noastre de teologhisit. Și el îți aduce la rugăciune toată Scriptura, dacă vrei – ca el este teolog vechi –, și o știe pe de rost. Numai să nu te rogi! El știe ca rugăciunea îl arde.

De aceea îți aduce texte și de la Apostol și din Evanghelie, din predicile pe care le-ai auzit în biserică, din cazanie. Tu stai la rugăciune iar diavolul îți aduce lucruri mari și rațiuni duhovnicești foarte înalte. Atunci, tu capeti o trufie duhovnicească: „De aceea îmi vin mie acum cuvintele astea așa de înalte, ca eu mă rog lui Dumnezeu!” Și el rade eu gura pana la urechi! Tu nu te rogi atunci, ci teologhisești. Mântuitorul îți spune să te rogi: Voi nu vorbiți multe ca fățarnicii cărora li se pare că intru multe vorbe îi aude Dumnezeu!

Hristos cere de la noi rugăciunea „monologhie „adică de-un singur cuvânt, de-un singur gând. Ai văzut canaaneanca? Mergea după Hristos și striga cu câteva cuvinte: Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă! Și Fiul lui David miluiește-mă! Dar striga din inimă. Ea nu s-a rugat mult, s-a rugat cu un singur cuvânt, dar îl zicea din inima, pana a biruit bunătatea lui Dumnezeu să zica: O! femeie, mare este credința ta!

Așa și noi în vremea rugăciunii, mai ales a rugăciunii înmii, când vrem să pogoram mintea în inima, așa sa ne rugam, cu un singur gând. Ca dacă părăsești teologia asta în vremea rugăciunii, cu ajutorul lui Dumnezeu, îndată mintea intra în inimă.

Camara minții este inima. Când auzi în Evanghelie: Tu, când te rogi, intra în camera ta, să știi că-i vorba de intrarea minții în inimă. Pentru ca acolo este Hristos de la Botez; acolo sta mireasa cu Mirele și se unește, adică sufletul nostru se unește cu Hristos în inimă.

Deci, îndată ce mintea a intrat în inima, ai un semn firesc. Începe ca un cui de foc și se încălzește inima de la

centru. Apoi se încălzește toată, pe urma pieptul, umerii, coloana vertebrală, tot corpul și încep a curge sudori cu mare putere, iar ochii încep a varsa lacrimi calde de pocăința cu mare foc. Asta-i rugăciune de foc.

Ce s-a întâmplat acolo? S-a întâlnit Mirele cu mireasa. Hristos cu sufletul nostru. Aceasta unire duhovniceasca îl face pe om un duh cu Dumnezeu. Este ceea ce spune Apostolul. Cea ce se lipese de desfrânata, un trup este cu ea... și cel ce se lipește de Domnul, un duh este cu El. Aceasta unire și lipire de Dumnezeu în inima, prin Iisus Hristos, aduce mare dulceata duhovniceasca și mare căldura.

Dar nu-i temelia lucrării, nici dulceata, nici căldura cea din inimă. Temelia lucrării este zdrobirea inimii, cainta, durerea inimii pentru păcate și lacrimile de pocăința care se varsa atunci. În starea aceasta sufletul nostru are atâta fericire, atâta ușurare, atâta căldura și dulceata duhovniceasca, încât, după ce se trezește din starea aceasta de unire cu Iisus Hristos în inima, el nu poate spune trei cuvinte.

Ce minute fericite, ce dulceata, ce bucurie a avut în inima sa! Și dacă în starea aceasta ar sta un lucrător al rugăciunii un ceas sau două - cu mintea pogorata în inima, adică sa se unească mintea cu inima -, când s-ar trezi, o săptămână sau două în inima lui nu mai poate intra niciun gând din lumea aceasta! Cerul inimii lui atât se curăță, încât rămâne vazduhul inimii plin de lucrarea Duhului Sfânt. O inimă fericita care s-a adăpat cu lacrimi de pocăința și cu mare dragoste din unirea cu Iisus Hristos. Dragoste duhovniceasca care nu se poate descrie cu limba!

Deci, aceasta-i rugăciunea inimii, de care v-am spus mai sus, la care de abia se învrednicește unul la zece mii! Așa-i de înalta. Iar de rugăciunea cea duhovniceasca, de care v-am amintit în primul cuvânt, de abia unul din neam în neam.

Dar o să mă întrebați: „Dar noi, părinte, ce facem, majoritatea lumii, care nu știm aceasta tehnica și aceasta filosofie de rugăciune înalta? Noi ne pierdem?” Nu! Dar

fiindcă a venit cuvântul despre rugăciune, v-am arătat care este rugăciunea cea adevărată. Nu înseamnă ca, dacă eu nu mă rog, nici să nu spun la altul. Nici eu nu m-am rugat așa, de când sunt! Dar nu înseamnă să nu știm. Ca neștiința este orbirea sufletului.

Dar știi ce face dracul mândriei și al nesimțirii? Dacă noi avem o lacrimă la rugăciune, știi ce zice? „Amu te-ai rugat strașnic!” Ehei! Și cât îi de acolo pana la rugăciunea cea curată! Cât îi de departe cerul de pământ! V-am spus, ca rugăciunea în creșterea ei n-are limita. Pentru că se unește cu Dumnezeu. N-are margine.

Acea înseamnă rugăciune, cum zicea unul în Pateric: „Am poruncit minții mele să se ridice trei zile în ceruri! Să nu se pogoare de acolo trei zile”.

Aceia-i rugăciune! Sau cum s-a rugat un bătrân din pustia sectica. Acesta, venind un frate la dansul, l-a întrebat:

— Fiule, ce este pe la Alexandria? Ce face lumea?

— Părinte, îi mare seceta; a răspuns fratele.

— Da' de ce nu vă rugați? a zis bătrânul.

— Ba ne rugam, părinte! Au scos și sfintele moaște și icoanele, au venit preoți, au făcut Sfântul Maslu cu arhieriei pe câmp, cu procesiune mare. Se roagă și tot nu ploua! Dar bătrânul a zis:

— Arătat este că nu vă rugați! Bătrânul știa adevărata rugăciune.

— Ba ne rugam, părinte! Stăruia fratele.

— Fiule, dacă-i așa, hai să ne rugăm oleacă! Ca să-i arate care-i adevărata rugăciune. A ridicat bătrânul mâinile în sus și s-au făcut degetele lui ca zece făclii de foc și fata lui ca soarele. Și nu le-a lăsat în jos timp de un ceas. Și în timpul ăsta, cum era senin și seceta, au venit nori, s-au îngroșat norii, au început tunete și fulgere și a plouat așa de tare, în jurul lor și-n tot Egiptul, încât a strigat fratele:

— Părinte, părinte, coboară mâinile în jos ca ma ineaca apa! Și atunci părintele, când a coborât, mâinile, i s-a făcut fata lui iarăși ca mai înainte.



Ai auzit care-i adevărata rugăciune? Așa, să ne rugăm și noi! S-au rugat mii și mii; și preoți și arhierii și popor și n-o plouat. Și s-a rugat unul, dar s-a rugat cum trebuie. Într-un ceas a coborât și ploaia și norii și toate. Cu aceasta rugăciune, Ilie a descuiat cerul, care era încuiat de trei ani și șase luni. Asta-i rugăciune în extaz sau în uimire.

Și așa, când ne rugam, să știm că suntem departe de rugăciune, atâta vreme cât mintea noastră este la cele de jos și necurata. Dar nu trebuie să deznădăjduim, pentru ca Dumnezeu știe neputința noastră. Și de multe ori unul se roagă, săracul, amarat de vreun necaz și nu are nici când zice în ceasul acela rugăciune din Ceaslov sau din Psaltire. Zice și el ceva: „Doamne, miluiește-mă! Doamne, iartă-mă!” Dar zice din toată inima.

Când mintea lui pătrunde în inima, nici nu se poate ruga cu rugăciune lungă. Numai atâta zice:

Miluiește-mă, Doamne!”, sau „Mila mea!”, sau „Îndurarea mea!”, sau „Dumnezeul meu!” Deci, când s-a pogorat mintea în inima sau a intrat în camara inimii, atâta zice: „Iisuse al meu! Iisuse al meu!”. Pentru ca inima atunci se închide și se deschide repede. Inima înghite pe Iisus și Iisus, inima!

Atunci nu mai este timp de vorba, ca el sta în fața Mântuitorului și se teme să zica cuvinte lungi, pentru ca pierde atenția. Ca atenția este puterea rugăciunii din fata Mântuitorului. Și atunci zice numai cate un cuvânt: „Iisuse al meu!”. Dar în acel „Iisuse al meu!”, atâtea lacrimi se varsa și atâta dragoste dumnezeiască, încât omul se face tot ca focul în vremea rugăciunii.

De aceea, când ne rugam să zicem cum putem. Sfântul Macarie știa că nu știm să ne rugăm, dar ne da un sfat: „Omule, eu știu ca tu nu știi să te rogi! el știa ce înseamnă rugăciunea, că era mare stâlp al Ortodoxiei -, dar îți dau un sfat: Roagă-te cum poți tu! Dar roagă-te adeseori!” Ca din deasa rugăciune, omul începe a se învăța rugăciunea cea adevărată.

Iar Sfântul Ioan Scararul zice: „Dar ce? Vom părăsi rugăciunea cea de cantitate?” Ca rugăciunea de cantitate

este cea pe care o facem multă, dar fără să fim cu mintea în inima și fără să fim cu privirea minții la Dumnezeu. „N-o părăsim!” Ca rugăciunea dintâi este pricina celei de a doua. Cantitatea naște calitatea.

Este o vorbă taraneasca: „Exercițiul face premianți!” Roagă-te mereu! Apostolul spune: Rugați-vă neîncetat! Noi, rugându-ne așa, neputincioși și răspândiți, cum putem noi, Dumnezeu, văzând sufletul nostru că vrea să se roage cât de cât, îi da câteva minute de rugăciune curata.

Și atunci el îndată începe să se roage cu lacrimi, cu foc mare. Însă rugăciunea aceea, chiar dacă durează câteva minute, acele câteva minute de rugăciune cu mintea în inima sunt mai puternice decât dacă ai sta o lună de zile în rugăciune, citind la Psaltire sau din Ceaslov. Așa de mare putere are. Și atunci, creștinul, gustand. din dulceața rugăciunii celei curate, zice: „Ehei! asta-i rugăciune!” Dar aceasta gustate din rugăciunea curata, din rugăciunea harica, nu vine la cheremul nostru, când vrem noi. Vine când vrea Dumnezeu să miluiască sufletul nostru.

Auzi ce spune Sfântul Isaac Sirianul? Semn al milei lui Dumnezeu sunt lacrimile la rugăciune. Când vedem că ne cercetează Dumnezeu cu lacrimi multe la rugăciune este semn ca mila lui Dumnezeu s-a atins de ochii tăi și vrea, prin aceste lacrimi de pocăința și de dragoste mare, să te curețe pe tine, să te lumineze, să te spele de păcate și să-ți arate ție care-i adevărata rugăciune.

Deci noi suntem datori să ne rugăm cum știm noi, cum putem, începând cu rugăciunile începătoare: „Împărate ceresc”, „Sfinte Dumnezeule”, „Preasfânta Treime”, „Tatăl nostru”, „Crezul” și celelalte. Ne rugam cum putem, dar să ne rugăm adeseori.

Ca auzi ce spun Sfinții Părinți? Sfântul Teofan Zăvoratul, este o mărturie preaîndreptățita sa va spună: „Cela ce se roagă des, însăși rugăciunea i se face lui cel mai mare dascăl ai rugăciunii. Însăși rugăciunea îl poate învăța să se suie de la treptele cele mai de jos ale rugăciunii, pana la treptele cele mai înalte și până la extaz

și până la rugăciunea duhovnicească". Deci rugăciunea îi învață pe sfinți să se roage, pentru ca ei totdeauna se rugau.

De aceea Apostolul spune: Neîncetat vă rugați! Adică, oricând. Ești acasă, ești pe drum, ești în chilia ta, ești la lucru, oriunde, tu înalta mintea către Dumnezeu. Și zi cum poți, dar zi mereu! Orice rugăciune-i buna, dacă o zici cu frica lui Dumnezeu și cu atenție.

Să nu căutam noi trepte de rugăciune înalta, ca aceasta-i mândrie! Noi ne rugăm cum putem, iar Dumnezeu, văzând ca sufletul se chinuiește să se învețe a se ruga, când știe darul Lui, îl învrednicește de momente de rugăciune curată.

Și atunci, acela caută însingurare, să fie numai cu Dumnezeu. Cum spune dumnezeiescul Ioan Scararul: Cei ce pe dulceața rugăciunii o au aflat, pururea voiesc să fie singuri. Și Sfântul Isaac Sirianul zice: Cei ce pe dulceața rugăciunii o au aflat, va fugi de gloate ca un asin sălbatic! El vrea să rămână în dulceața aceea și în vorbirea cu Dumnezeu oricând. Și vorbăria și treburile și altele îl sustrag de la rugăciune, dar lui îi pare rău.

Este foarte greu să ajungă omul să se roage în așa fel, ca să nu-l tragă înapoi zgomotul și vederea multora și auzirea despre atâtea lucruri. Rugăciunea desăvârșită puținii oameni o dobândesc.

Este o însingurare în sine, în inima, și o însingurare dinafară. Însingurarea dinafara: Eu mă duc în pădure și stau într-un bordei, într-o colibă, undeva; într-o peșteră, și mă rog. Și aceasta ajută mult rugăciunii. Dar dacă nu vei avea însingurarea în sine, nu-ți ajută. Poți să fii acolo și să nălucești cu mintea toate orașele și tot Bucureștiul și toate târgurile. Degeaba ai fugit cu trupul în pustie, căci cu mintea n-ai fugit în pustie. Ori, călugăr ce înseamnă? Spune Sfântul Ioan Scararul: Cel ce sta cu mintea sa afară de lume și de-a pururea se roagă lui Dumnezeu. Acela este călugăr!

Dumnezeu nu cere să ieșim noi numai cu trupul din lume și să fugim în pădure; ci cu mintea să ieșim din lume.

As putea să stau în zgomotul lumii, cum făcea Sfântul Teodosie, începătorul vieții de obște, dar îl vedeau rugându-se ca un stâlp de foc în mijlocul lumii. El avea la trapeza cate trei mii de săraci pe zi și el le slujea la masă. Și-l vedeai în mijlocul lumii ca în cea mai mare pustie, că era desăvârșit. El nu mai auzea și nu mai privea la cele din lumea asta, ci numai la cele de sus. Dar a celor desăvârșiți este aceasta.

Iar noi care avem nevoie să ne învățăm rugăciunea, avem nevoie de o însingurare în noi mai întâi. Te închizi între patru pereți ai casei tale și te poți însingura. Ai închis ușa și intri în camera inimii. De abia acolo te poți ascunde să te rogi lui Dumnezeu în ascuns.

Sfântul Simeon Noul Teolog spune: Mintea nu se poate ascunde nicăieri între zidiri! Poți să te duci tu și-n pustie, poți să te duci și între stanci, poți să te duci oriunde, nu o poți ascunde în zidiri. Cel mai adânc loc unde poți ascunde mintea de lume este camera ei - inima! Numai în inimă o poți ascunde, ea acolo sta de vorbă cu Iisus, cu Mirele Cuvântul, pe care îl ai de la Botez.

Acolo dacă o ascunzi, mintea trebuie să intre în inima, muta, surda și oarba. Să nu mai vorbească, să nu mai audă nimic și să nu mai vadă nimic din lumea asta. Ci numai Pe Iisus să-L vadă și de El să se lipească și cu El să se unească în Duhul Sfânt. Acolo în inima, Mirele cu mireasa! Sufletele noastre sunt miresele lui Hristos cum spune Sfântul Apostol Pavel: V-am logodit pe voi mireasa unui Mire fără de moarte și tare mi-e frică de voi să nu se poticnească inimile voastre, precum a Evei de satana. N-a spus mintea, ci inimile, ca a știut că adevărata unire a sufletului nostru cu Hristos se face în inima, nu în altă parte.

Iar dacă noi ne rugăm cum putem, să ne rugăm adesea, ca harul este maica de obște la fiecare. Ai văzut o mamă bună cu copilul cel mic al ei? Dacă vede ca nu știe să meargă pe piciorușe, îl lasă oleacă să meargă și el îndată cade jos și începe a plânge ca el îi cu picioarele plăpânde și nu poate merge. Și îndată mama îl ridică:

„Stai, hai să te învăţ”. Şi-l ia de mana, îl mai duce oleacă, iar îl lasa. Ca să se înveţe a merge. Aşa face harul cu noi în vremea rugăciunii, când nu ştim să ne rugăm.

Când vine harul la tine, simţi o rugăciune curată; simţi o rugăciune a minţii, a inimii. şi pe urma, când te lasa Duhul Sfânt din cauza mândriei şi a leneviei, iar cazi jos, iar mintea se duce la lume, la tulburare. Apoi iar te ridica, pana ce te înveţi să mergi pe acest drum şi să te ții pe picioarele tale. Şi așa, văzând Dumnezeu că vrea sufletul să se roage, îl introduce încet-încet pe treptele rugăciunii. Şi când a învăţat el să se roage, nu-i mai trebuie să-l ducă nimeni de mana. El ştie ca adevărata rugăciune o găseşte în inima sa, unindu-se cu Iisus Hristos.

Deci se cade să ne rugăm cum putem. Uneori cu gura, alteori cu mintea, alteori cu inima, alteori mai presus de rugăciunea inimii. Cine se va învrednici de celelalte trepte ale rugăciunii, cum v-am spus - de sine mișcătoare, văzătoare, rugăciunea în extaz, în uimire, pana la rugăciunea cea duhovniceasca -, are mare dar de la Dumnezeu; dar nu ştiu dacă din neamul nostru de azi ajunge cineva. Numai Dumnezeu ştie pe unul ca acela.

Poate se găseşte undeva în vreo peștera ascunsă, prin munți pe undeva sau, cine ştie, ca numai Domnul ştie. Acela-i stâlp de foc! Acela, când se roagă, se face ca bătrânul din Pateric, stâlp de foc!

Dar noi să ne rugăm cum putem, că am văzut ca Mântuitorul n-a trecut cu vederea rugăciunea canaanencei. Ea, săraca, nici nu era evreica. Era fenicianca, din părțile Tirului şi ale Sidonului. Ori fenicienii erau pagani. Dar a auzit şi ea de Mântuitorul că face minuni şi a venit. Văzând atâta lume în jurul Lui, a început să strige: Miluieşte-mă pe mine, Fiul lui David, fiica mea rău se îndrăceşte!

Ca femeie pagana, i anvatat şi ea de la evrei cum să strige. Ea nici nu ştia cum îl cheamă. „Striga așa, femeie!” Dar ea, săraca, striga ca mama năcăjita. Pe fata ei o chinuiau diavoli de atâția ani, că era îndrăcita. Şi a luat asupra sa fata fiicei sale, ca auzi ce striga: Miluieşte-mă,

Doamne pe mine ca fiica mea rău se îndrăcește! Nu striga: „Miluiește Doamne, pe fiica mea!” Adică, dacă ai să faci mila cu fiica mea, pe mine ma miluiești.

Deci s-a băgat în ființa fiicei sale și cu toată inima se ruga pentru fiica sa. Iar Mântuitorul se făcea ca nu o aude ca să arate la toți statornicia credinței ei. Ai văzut ce-a spus întâi. Nu sunt trimis, fără numai la oile cele pierdute ale casei lui Israel. Adică „Tu ești fenicianca, ești pagana; nu pentru tine am venit în lume!” Ea atunci mai tare striga. Și la apostoli le era mila: Doamne, slobozeste-o pe ea, ca striga în urma noastră! O vedeau ca striga cu lacrimi din adâncul inimii. Iar Mântuitorul o mai înfrunta o dată: Nu este bine să iei pâinea fiilor și s-o dai cainilor.

Caine o făcut-o! Înțelegi? Dar ea nu s-a supărat c-o face câine. Ea, în fierbințeala rugăciunii ei, a trecut peste toate. De aceea a zis: „Doamne, câine sunt eu - adică nu sunt din neamul lui Israil, eu sunt pagana -, dar și câinii, Doamne, mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa domnilor lor.

Adică, „chiar dacă sunt câine, dar măcar dă-mi și mie o fărâmitura, ca eu nu întind mâna la masa cu stăpânii”. Și atunci a spus Mântuitorul către dansa: O! femeie, mare este credința ta! Fie ție precum voiești! Și s-a tămăduit fiica ei din acel ceas.

Ați văzut rugăciune? Ai văzut credința? Nu cu multe cuvinte, dar din inima! Dar tâlharul pe Cruce? Ai văzut ce spune Sfântul Efrem în Cuvânt la tâlhar din Vinerea Mare? Mai întâi el și celălalt tâlhar huleau pe Iisus pe Cruce, și-l ziceau: Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de Pe Cruce și ne izbăvește și pe noi. Pe urma au văzut ca, Mântuitorul, când îi băteau cuie în mâini și-n picioare și L batjocoreau, se ruga pentru dânșii fără răutate: Părinte, iartă-le lor, ca nu știu ce fac!

Atunci tâlharul din dreapta s-a străpuns de blândețea Lui și zicea: „Ia uită-te! Noi cât îi blestemam și-i înjuram pe aceștia care ne-au răstignit aici, iar El zice: Părinte, iartă-i pe ei, ca nu știu ce fac! Atunci a crezut în inima lui ca Acel care este răstignit lângă dânșii, nu este un proroc,

ci este Dumnezeu.

Tâlharul care a început să creadă ca Mântuitorul este Dumnezeu, văzând ca rabda cu atâta blândețe, a început să se uite la El în sus, căci Crucea Mântuitorului era mai înalta decât a lor, și se gândea: „Ce rău a făcut Omul acesta? Morți a înviat, bolnavi a vindecat, oameni a saturat, a învățat cu cuvântul blândeții, n-a fost păcătos, nu s-a atins de El nimic... Cu adevărat acesta-i Dumnezeu!”

Aceasta zice și Apostolul: Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire. Că nu-i de ajuns să crezi în inima ta în Dumnezeu, ci să-L mărturisești și cu gura, că avem două părți. Cu sufletul cred că este Dumnezeu, dar trebuie să-L mărturisesc și cu buzele. De aceea a zis Mântuitorul: Cine se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Ma voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu. Cu toată ființa ta trebuie să-L mărturisești; și prin cuvânt și cu inima, prin credința.

Atunci tâlharul, care credea în inima lui ca Mântuitorul este Dumnezeu, ce-a gândit el? „Oare o să mă ierte Dumnezeu și pe mine, ca eu mai înainte am hulit, ca și cel din stânga?” Se gândea el. „Acest Iisus, Care se roagă pentru cei ce-L răstignesc, dacă pe cei care L-au răstignit nu ține manie, cu cât mai mult o să mă ierte și pe Mine, măcar ca eu am făcut atâtea desfrâuri și ucideri și jafuri și înjurături și beții!

Și-aducea aminte de viața lui de tâlhar, și-și zicea: „Oare ce pocăința sa mai fac eu acum? Dacă aș avea picioarele libere, as face metanii, dar ele sunt legate. Dacă aș avea mâinile libere, as da două palme la cel din stânga care hulește și as zice: De ce hulești pe Acest blând Iisus! Dar și mâinile sunt răstignite”. Se gândea el, „ce pocăința sa mai fac eu acum pe cruce?” Duhul Sfânt i-a dat în gând: „Știi ce mai am eu slobod? Am limba! Limba nu-i răstignita. Și eu am să strig din toată inima cu limba mea: Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni intru împărăția Ta!

Vezi? Întâi cu limba L-a aparat de tâlharul din stânga, care-L ocara pe Mântuitorul, zicându-i: Nu te temi tu de

Dumnezeu, ca noi suntem în aceeași osândă, că am făcut atâtea păcate? Dar Acest Iisus ce-a făcut? Întâi cu limba îl ocară pe celălalt. „Eu cred că acesta-l Iisus! Nu mă mai iau după tine!”. După ce l-a ocarat pe tâlharul din stânga cu limba, a făcut pocăința; roade de pocăința, ca numai limba și cainta inimii îi mai rămăsese. „Am să strig cu aceasta limba, pe acest Iisus care nu ține minte răul, să mă ierte”. Și a strigat din adâncul inimii: Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni intru împărăția Ta! Și aude pe Mântuitorul de sus de pe Cruce: Adevărat graiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai!

Sfântul Efrem face arta mare în cuvânt: „Văzut-ai rugăciune tâlhareasca? Văzut-ai tâlhar înțelept? A știut să fure mult în viața lui! Dar, având credința în inima, a știut să fure cu limba raiul”. Adică: „Tâlharule! Ai furat, ai spart, ai făcut ucideri, răutați; dar acum cu credința ta din inima ai știut să furi cu limba raiul”. Și zice la urma acest cuvânt, așa: „O! tâlharule, și al raiului tâlharule! Ai furat toate, dar ai furat și raiul cu limba. O! tâlharule și al raiului tâlharule! O! floare timpurie a lui Hristos, Căruia I se cuvine slava!”

Adică cea mai întâi floare răsărită din Crucea lui Hristos a fost sufletul tâlharului.

De aceea el a mers întâi în rai cu Mântuitorul, că L-a mărturisit pe Cruce înainte de a-L mărturisi pe Dumnezeu Longhin Sutasul, când l-a străpuns în coasta și alți mulți pe urmă. Cel dintâi, tâlharul l-a mărturisit pe Dumnezeu și L-a rugat să-l ducă în rai. Iată ce înseamnă rugăciune, în vreme de nevoie!

Când suntem năcăjiti, să strigam cu toată inima, ca Dumnezeu cauta la inima noastră.

TREI CUVINTE DUHOVNICEȘTI ADRESATE OBȘTII SFINTEI MĂNĂSTIRI SIHĂSTRIA

CUVÂNT LA SFÂNTUL APOSTOL CLEOPA

30 Octombrie, 1994

Prea Cuvioase Părinte Staret, prea cuvioși părinți și frați, când va văd aici mă bucur foarte mult. Așa aș dori să ne vedem înaintea Preavesnicului nostru Mântuitor, la



bucuria cea fără margini.

Copiii mamei, care sunteți călugări, și frații cei mai mici, uitați ce se spune la dreptul Iov, capitolul șapte: O luptă și o ispita este viața omului pe pământ. Fiți atenți, mama, ca, crescând cu anii, să creștem și cu vârsta duhovnicească. Să vă ajute mila Domnului! Eu așa mă rog cu lacrimi, la Mântuitorul: să vă păzească Dumnezeu de ispite și de primejdii pe toți. Să fiți călugări buni, mama! Cum ne-am bucurat aici și ne-am cunoscut, așa să ne vedem și acolo în bucuria cea veșnică.

Copiii mei, eu mă simt bolnav, nu mai am putere. Anii lor, 70, iar de vor fi în putere 80 de ani și ce este mai mult, osteneala și durere (Ps.89). La un putregai de moșneag, care trebuie să meargă mâine în groapa, să-i mai cante „Mulți ani trăiască?”

Faceți ascultare cu dragoste și să fiți cu „Doamne Iisuse... „în minte. Trupul este Marta, și Mântuitorul i-a spus Martei: Marto, Marto, te grijești și spre multe te silești, ci un lucru îți trebuie. Iar Maria stătea lângă picioarele Domnului și asculta cuvintele Lui. Marta este trupul, iar sufletul este Maria, cum spune Sfântul Ioan Gura de Aur.

Mai copii, mă bucur când va văd aici. Să vă păzească mila Preasfintei Treimi și Maica Domnului de ispite, pentru ca tinerețea are nevoie de multă pazire. Faceți ascultare cu dragoste, păziți-vă mintea, pentru ca Dumnezeu nu se uita la fata voastră, ci la inima voastră totdeauna, să vadă dacă îl iubim pe El și dacă ne pazim de păcat.

Mai copii, dragii mamei, trupul este Marta; puneți-l la treaba. Iar sufletul este Maria; puneți-l la rugăciune: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul! Ascultarea, tăierea vocii și paza minții. Vezi că rugăciunea nu este condiționată de vreme sau de loc: „Acum pot, și acum nu!” ” În psalmul 102 spune: În tot locul stăpânirii Lui, binecuvântează suflete al meu pe Domnul. Iar în psalmul 33 zice: Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea. Și Apostolul Pavel zice: Neîncetat vă rugați!

Vezi ca în toată vremea și în tot locul trebuie să-L avem pe Mântuitorul în inima? Oriunde veți fi. Pentru ca Mântuitorul se uita în inimile voastre totdeauna. Păziți-vă mintea! Vrăjmașul bate război ca să ne ia sufletul. Și prețul sufletului nu ni i-a spus, mama, un sfânt, un proroc sau un apostol, ci însuși Mântuitorul: Ce va da omul în schimb pentru sufletul sau?

Eu vă mulțumesc din toată inima. că ați venit la mine. Dacă întreabă cineva de mine cum mă cheamă, să-i spuneți: „Mosu putregai! Mosu putregai!”. Să nu mai ziceți Cleopa! Eu sunt putred! Eu când va văd, v-aș lua într-o traista pe toți și v-aș duce pe toți la rai. De toți mi-i drag. Fiecare face ascultare unde este pus.

Noi cei bătrâni avem treaba cu mii de suflete. Voi să aveți grija de sufletele voastre. Auzi ce zice Sfântul Ioan Gura de Aur în cartea numita Putul: De este cu putința, o, creștine, și-n fiecare ceas să te spovedești. Dar de ce? Pentru ca în fiecare minut greșim lui Dumnezeu, ori cu gândul, ori cu cuvântul, ori cu voie, ori fără de voie, ori cu știința, ori cu neștiința. Fiecare să fie paznic pentru el și să-și aducă aminte ca Îngerul Domnului este permanent lângă dansul.

Nu vedeți ca nu putem rabda o împunsatura de ac, o scânteie, un carbune? Dar, focul din gheena cum îl vom rabda? – spune Sfântul Vasile. El spune ca focul gheenei este negru ca păcura și este de miliarde și miliarde de ori mai fierbinte decât acesta. Focul acesta pământesc este răcoare, umbra fata de acela. Iar acela este ocean de flăcări negru și nu are fund în veacul veacului. Miliarde de miliarde de diavoli și miliarde de miliarde de păcătoși se vor arde! În focul acesta, măcar vezi cum arde mama, cum arde sora, cum se arde ginerele, dar acolo nu vezi. Acolo se aud numai vaiete, scrâșniri din dinți, răcnete, dar pe nimeni nu vezi.

Staretul nostru Ioanichie, când a slăbit și a vrut să mă pună în locul lui, a zis: „Aduceți băiatul ăla de la stana! „Eu, dacă m-au chemat, m-am dus la părintele Paisie și l-am întrebat ce să fac. Bătrânul mi-a zis: „Să fii ca și cum n-

ai da și ca și cum n-ai lua; nu te bucura când te-or pune nu te supara când te-or scoate!”

Și cu sfatul lui am primit egumenia Sihăstriei în vara anului 1945. Când a ars biserica în mai 1941 s-a întâmplat o minune atunci. Sfintele moaște, ce se aflau în altarul paraclisului, au ieșit singure din foc prin minune dumnezeiască, ca și cum le-ar fi aruncat cineva în ograda mănăstirii...

Dragii mamei, cum va văd aici, să vă văd pe toți la rai, împreună cu părintele staret. Păziți-vă viața curată, aveți frica lui Dumnezeu, spovediți-vă curat, faceți ascultare cu dragoste. Feriți-vă, mama, de prietenia cu cei răi, ca mâine plecam și Mântuitorul spune în Evanghelie așa: Privegheați și vă rugați ca nu știți ziua nici ceasul... Nu știm când plecam, dar plecam pentru ca nimeni nu rămâne aici. Părinte staret; vă mulțumesc din toată inima. Vă rog să vă rugați pentru mine. Dumnezeu să vă răsplătească osteneala și dragostea.

#### CUVÂNT LA LĂSATUL SECULUI DE POSTUL CRĂCIUNULUI 1994

În numele Tatatui și al Fiului și al Sfântului Duh. Binecuvântează, Prea Cuvioase Părinte Staret să vorbesc. „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi! Amin”.

În numele Tatatui și al Fiului și al Sfântului Duh. Binecuvântează, Prea Cuvioase Părinte Staret să vorbesc. „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi! Amin”.

Prea Cuvioase Părinte Staret, cuvioși părinți și frați

Mai înainte de toate, sunt dator să mulțumesc din toată inima Preasfintei Treimi, Atotputernicului și Preavesnicului nostru Dumnezeu și Maicii Domnului și la toți sfinții care se roagă pentru noi, că am mai ajuns și eu păcătosul până în ziua de azi.

Mă simt slăbit, foarte obosit, cu atâta lume, săraca, care vine din toate părțile. Mi-e drag de credința lor, mi-e

milă de ei, dar nu mai pot, mama, nu mai pot! Doctorul mi-a zis să vorbesc jumătate de ceas, ca sufăr cu inima, am patru operații, mana asta mi-i rupta; eu mai am de vorbit zeci de ore, ca vin săracii și spun toate necazurile, toate scarbele.

Am fost chemat de Prea Cuviosul părinte staret să vin în seara aceasta aici și mulțumesc lui Dumnezeu ca mai văd trapeza asta frumoasă și soborul sfintei mănăstiri. V-a înmulțit Preabunul Dumnezeu aici!

Eu când am venit aici în 1929, am găsit 14 părinți bătrâni, cu bărbile albe: și am venit, noi doi frați și s-au făcut 16.

Îmi aduc aminte de staretul Ioanichie Moroi, săracu'! A slujit aproape, 20 de ani singur liturghia, zi de zi. Singur! Și numai cu Împărtășania trăia! Eram la bucătărie. Sâmbătă și Duminica venea și el, la masă. Celelalte zile trăia numai cu împărtășania. Ma întreba: „Ma, băiatule, ai zama de varza – noi moldovenii îi zicem „moare” – și oleacă de grâu fiert? „Și știam ca asta mănâncă. Lua grau fiert și oleacă de moare, dar nu înainte de a ne citi cuvânt la masă.

Foarte mă bucur ca părintele staret a ținut obiceiul ăsta sfânt, de a se citi cuvânt la masă. Mai ales părintele nostru staret Ioanichie, veșnic ne citea din „Sfântul Teodor Studitul” și din regulile Marelui Vasile, apoi ne întreba pe noi: „Ia zi tu, mai draga, ce-am citit eu aici? „Ei! Dacă eram cu gândul la fasole, la cartofi, la cutare, ne zicea: „Apoi când citesc să fiți și voi atenți; mai țineți minte! „Și apoi l-a făcut preot pe bietul părinte Ioil. Părintele Ioil, săracul, când; – a făcut preot și el a slujit mult.

Când m-a făcut pe mine preot la Mănăstirea neami, în '45, bietul părinte Ioil slujise 136 de zile singur. Și când m-a văzut ca vin de la Neamț – că m-a ținut de-am făcut acolo 40 de zile, că așa era obiceiul –, a început a plânge: „Bodaproste, că mai am un preot! „Și apoi am intrat eu și am făcut 40 de zile, că eram numai eu cu dansul. Murise bătrânul și făceam, cu rândul cate 40 de zile.

Dragii mei părinți și frați! Preasfânta Treime și Maica

Domnului, v-a înmulțit, mama; sunteți multisori; și tineri și mai în vârstă, Eu de acolo de la deal nu pot veni, ca ma dor picioarele. Dacă nu-mi trimitea asina, nici acum nu puteam veni. Nu pot merge! Dar, când puneți difuzorul, eu aud slujba acolo sus. Eu plâng uneori; ies pe-un scaun în fața chiliei când vă aud cantand așa de frumos la biserică. Uite săracii, dacă-s tineri și multisori, ce frumos canta! Vad ca aici e Puterea cea negraita a lui Dumnezeu, Care v-a adus și care întreține slujbele bisericii și ascultările și toate.

Vă rog, mama, să aveți grija de spovedanie. Sunt vreo câțiva care m-au rarit dar eu am mulți la spovedanie. Dar sunt vreo câțiva care nu au mai venit nu mai știu de ei! Eu nu am nevoie să vină la mine! Ducă-se la atiii, ca eu nu pot dovedi. Dar sunt o seama care nu vin, nu știu dacă s-au dus la alții. Dacă s-au dus, ferece de ei, ca eu nu mai pot. La mine-s prea mulți; sunt bătrân și nu mai pot.

Dar vă rog să vă spovediți curat și adesea. Auzi ce spune Sfântul Ioan Gura, de Aur, în cartea numita „Putul”, carte cu slova veche tipărită la Buzau în 1830: O! frate creștine, dacă este cu puțința și în fiecare ceas să te spovedești! Dar de ce asta? Pentru ca în fiecare minut greșim lui Dumnezeu, ori cu cuvântul, ori cu gândul, ori cu voie ori fără voie, ori cu știința, ori cu neștiința.

De aceea vă spun, deasa spovedanie îl ține pe om pe linia cea bună și sincer la Spovedanie. Eu văd ca vin unii, săracii, cu spovedania scrisa, trebuie să am răbdare; altă dată vin oameni, nu mai pot! Dar când îi văd ca vin, îmi fac răbdare: lasă-i să vină, săracii, ca să-și descarce conștiința și să se ușureze!

De-acum vă spun, mama -, nopțile au crescut mari, de acum pe câmp nu o să mai alergați atâta. Să fiți la Utrenie cu toții. Tare-i frumos noaptea când aud; ca eu ies pe cerdac acolo, și vă aud cantand la miezul nopții. Așa de frumos răsună codrii aceștia noaptea! Și așa cum va văd aici, dragul mamei, așa sa va văd în rai pe toți! Pe toți, pe toți! Tare mi-e milă de voi, că v-a adus mila Preasfintei Treimi aici, și aici este viața de obște și-mi pare bine că se ține regula și se citește cuvânt la masa și la biserică.

Marele Vasile a fost întrebat de filosoful Eubul, cu care învățase el la Atena: „O, Vasile; care este cea mai mare înțelepciune, care pazeste pe om de tot păcatul, și-l duce la rai? „” O, filosofule, cea mai mare înțelepciune, care pazeste pe om de tot păcatul și îl duce la fericirea veșnică este aceasta: pururea să vezi moartea înaintea ta! Și să ai în minte și în inima pe „Doamne Iisuse...”. O, Doamne! Dacă ne-am învrednici să nu uităm asta niciodată! Prima scoala, lecție, pe care a dat-o Dumnezeu omului în rai asta a fost: Să nu mănânci din cutare pom, că ai să mori! Când a uitat moartea, a dus la moarte tot neamul omenesc. De aceea să nu uităm ca azi suntem, mâine nu mai suntem. Mântuitorul spune în Evanghelie: Privegheați și vă rugați ca nu știți ziua, nici ceasul în care Fiul Omului va veni.

CUVÂNT VORBIT LA TRAPEZA (27 Decembrie 1994, Mănăstirea Sihăstria)

Prea Cuvioase Părinte Staret, prea cuvioși părinți și frați.

Mai înainte de toate să mulțumim din inima Preasfintei Nascătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și tuturor sfinților care se roagă pentru noi, că am ajuns și-n anul acesta la prealuminatul praznic al Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, bucuria și mântuirea întregii lumi.

Părinților și fraților, n-am să spun multe, că-s obosit. Atâta vă spun ca, stand aici câteva zile, m-a chemat părintele staret și mi-a dat chiliuța asta lângă biserică. Foarte bine, aproape, ca să stau zilele astea aici. Eu am petrecut între sfințiile voastre ca în rai. Am ascultat cu nevrednicie slujbele și cântările bisericii, v-am văzut pe toți îmbrăcați, diaconi, preoți, slujitori, cântăreți la strana. Mi s-a părut că sunt în rai. Vezi, Preasfânta Treime ce-a făcut cu a noastră mănăstire?

Când am venit eu aici am găsit 14 bătrâni și cu noi doi frați s-au făcut 16. Iar acum, vad atâția părinți și frați în trapeza asta atât de frumoasă care nu are pereche în țară.

Frații mei și părinți, când va văd cu toții la ascultare și la biserică, mă simt ca în rai, mama! Vad fiecare săracul cu ascultărica lui, fuga la treaba lui, la ascultarea lui... Îngerii Domnului pururea sunt cu voi, care va ajuta, va sprijinesc și va învăța să vă feriți de păcate, de răutăți.

Dar să vă spun un lucru: Sfântul Vasile cel Mare numit de Sfinții părinți „ochiul Bisericii”, „gura cea de foc a Duhului Sfânt” și „împăratul cuvintelor”, ne da un sfat: a fost întrebat de un filosof, anume Eubul, din Alexandria, cu care învățase el la școala în Atena, înainte de a fi episcop în Cezareea Capadociei. A venit la el și l-a întrebat: „O Vasile! care-i cea mai mare înțelepciune, care îl pazeste pe om de tot păcatul și-l duce la fericirea veșnică?” Iar Sfântul Vasile a răspuns: „Cea mai mare înțelepciune care pazeste pe om de tot păcatul și-l duce la rai, la bucuria cea fără de margini, este pururea să vadă moartea înaintea ochilor săi, și să aibă în minte și în inima pe „Doamne Iisuse...”

Dragii mamei, părinți și frați, unde mergeți la ascultărica voastră, fie că sunteți la biserică, sunteți la grajd, sunteți la vite, sunteți la oi, sunteți la camp, unde va trimite părintele staret, să fiți cu „Doamne Iisuse...” în minte și gândul la moarte, ca moartea te pazeste de toate păcatele.

Aceasta lecție i-a dat-o Dumnezeu lui Adam în rai: „Adame, vezi raiul ăsta? N-are margini! Vezi frumusețile astea, care nu le poate judeca nimeni? Le-am făcut pentru tine!” Și i-a dat Dumnezeu lui Adam în rai un miros – spune Sfântul Vasile –, miros de împărat al tuturor celor făcute de Dumnezeu în rai. Când venea balaurul la el și-l mirosea, gata! îi lingeau picioarele leii, leopardul, tigrii, panterele și ziceau: „Împăratul! Împăratul!”. Acest miros l-a avut până a greșit. Toate se supuneau ca unui împărat pus de Dumnezeu peste ele. Dar i-a spus: Adame, vezi, toate-s ale tale, dar de colo, din pomul acela, să nu mâncați, CA O SA MURIȚI Și când a uitat de moarte, a ajuns la moarte vremelnica, după nouă sute treizeci de ani și la moarte veșnică a dus tot neamul omenesc.

Dragii mei părinți și frați! Eu nu mai pot vorbi, că sunt bătrân, sunt obosit. Dar atâta vă rog: oriunde va duceți să aveți moartea înaintea ochilor și „Doamne Iisuse...” în minte și în inimă. Și veți fi păziți de toate păcatele și ispitele. Ca îndată ce se trezește mintea: „Mai, mâine mor! Și cum mor? Doamne ferește, să nu mă duc în focul veșnic! Doamne ferește de iad!”

Muncile de acolo și chinurile nimeni nu le poate povesti cu limba de tarana. Și nu-i o mie de ani sau un miliard, ci în veacul veacului. Ferească Dumnezeu, mama, să vă păzească mila Preasfintei Treimi, și nu numai pe voi, ci și pe toți binecredincioșii creștini din toate Bisericile Ortodoxe. Doamne ferește! Nimeni să nu ajungă în iad!

Și vă rog din toată inima, că-s bătrân și slab, de abia ma țin pe picioare, să mă pomeniti la rugăciunile voastre și-n chiliuța și la biserică, căci cât va fi scris nu știu. Mântuitorul a spus în Evanghelie așa: PRIVEGHEAȚI și vă rugați, căci nu știți ziua, nici ceasul. Știm ca plecam, dar nu știm când. De aceea, vă rog, pomeniti-mă la sfintele voastre rugăciuni! Pe toți vă rog! Și pe călugări și pe părinți, și pe preoți și pe frați și pe toți, toți. Ca ma vad slăbit tare.

De abia mă mai țin pe picioare, după cum vedeți. Am trecut de 80 de ani. Am văzut ca venise la aniversarea mea mitropolitul, niște episcopi, când am împlinit 82 de ani, la zece aprilie. Și au adus daruri. Mitropolitul mi-a adus o icoana, cu foita de aur și scrie pe dos: „Povatuitorul meu, duhovnicul, nasul meu, cutare...” Acum mi-a trimis alta icoana cu Sfânta Parascheva, îmbrăcata frumos, când a fost 30 octombrie, la Sfântul Cleopa. Episcopul de la radauti, Gherasim, mi-a trimis și el o carte. Dar ei au vrut să cante la masa ceva:

— Da-ne voie să cantam o cantare!

— Care?

— Mulți ani trăiască!

— N-aveți voie. Dacă nu mă întrebați, gata era cântarea, dar așa, nu. Ce spune Scriptura? Anii lor, șaptezeci, și dacă vor fi în putere, optzeci ... Și după



optzeci, ce zice? „osteneala și durere”. Dar nu citiți în Psaltire?

— Dar ce să cantam?

— Să vă învăț eu ce să cântați. Așa să cântați:

„Veșnica pomenire! Veșnica pomenire! Veșnica lui pomenire!”

I-a prins rasul pe toți. Da! Eu asta aștept: sicriul și veșnica pomenire, mama. Nu știu! maine, poimaine, când o voi Domnul. Așa vă rog pe toți, mama: cât oi trai să mă pomeniti la rugăciune și dacă oi muri iar să mă pomeniti. Pentru ca eu vă doresc la toți raiul și bucuria cea veșnica și cea vremelnica. Să vă rugați pentru mine, păcătosul!

EPISCOPIEI ROMANULUI ȘI HUȘILOR